

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

URTEKRÆMMERLAVET OG
URTEKRÆMMERFORENINGEN
1693-1932

KØBENHAVN 1932

**URTEKRÆMMERLAVET OG
URTEKRÆMMERFORENINGEN
1693—1932**

OPTEGNELSER OM
URTEKRÆMMERLAVET OG
URTEKRÆMMERFORENINGEN

UDGIVET I ANLEDNING AF
URTEKRÆMMERFORENINGENS 70 AARS JUBILÆUM

KØBENHAVN 1932

FORORD .

ed 200 Aars Festen for Urtekræmmerlavets Tilblivelse blev der affattet en Meddelelse om Lavets Virksomhed, hvortil føjedes Optegnelser om Urtekræmmerforeningens Arbejde fra 1862—93. Dette Skrift, der dengang blev udsendt til Medlemmerne, er rimeligvis forlængst forsvundet. I hvert Fald er der nok kun faa, der endnu er i Besiddelse af et Exemplar.

Vi besluttede derfor i Anledning af Urtekræmmerforeningens 70 Aars Jubilæum, at lade udarbejde et lignende, indeholdende dels Lavets Historie i korte Uddrag, og dels det, der særlig maa interessere den nuværende Urtekræmmerstand, nemlig Oplysninger if. Forhandlingsprotokollerne fra 1862 til Dato om Foreningens Liv og Virke gennem disse Aar.

For den, der med Interesse har taget Del i Foreningsarbejdet, vil det sikkert være fornøjeligt, at opfriske gamle Minder. For de yngre og unge Medlemmer kan det maaske blive en Vejledning i det Arbejde, der venter paa dem.

Vi haaber, at vor Forening ikke alene stedse maa virke i samme gode Aand som hidtil; men at den ogsaa maa blive saaledes sammenarbejdet, at Enighed om vigtige Fællesinteresser maa kunne opnaas til Gavn for Standen.

København i Marts 1932.

BESTYRELSEN

etegnelsen Urtekræmmer menes at stamme fra det 16. Aarhundrede, før den Tid kaldtes de blot Kræmmere, der den Gang, ligesom i Nutidens Storbyer, handlede med alle Slags Varer. Navnet vekslede i Begyndelsen mellem Materialister, Krudtkræmmere (stammende fra det tyske Kraut (Urter), men i dansk Tale var det ændret til Krudt), eller Urtekræmmere. I det følgende Aarhundrede vandt den sidste Benævnelse afgjort Overhaand. I de gamle Lavsartikler er der om Urtekræmmere anvendt Betegnelsen »Krydenerer«, hvilket sikkert hænger sammen med, at man dengang og i det foregaaende Aarh. i Husholdningerne havde et efter Nutidens Forhold mægtigt Forbrug af Krydderier, som paa den Maade havde været en Hovedartikel indenfor Faget. »Troels Lund« skriver saaledes derom: »Krydderier spillede en ganske overordentlig Rolle i Datidens Madtillavning. Alt i lange Tider havde man vel i Norden sat høj Pris derpaa, men i Løbet af det 16. Aarhundrede steg Forbruget til en paa-faldende Grad af Overdrivelse.

(Naar man gennem Beretninger fra den Tid erfarer, hvilke Mængder af Mad, der kunde sættes til Livs, forstaar man nok, at der maatte Krydderier til). »Handelen med Krydderier paa Danmark, havde væsentlig foregaaet over Hansestæderne; men da Søvejen til Ostindien var funden, blev det de driftige Hollændere, der ved deres tiltagende Farter paa Østersøen skaffede os en stadig lettere Adgang til de saa højt skattede Krydderier.

De Arter af Sukker, der anvendtes, var omtrent de samme som i Nutiden. En af de ældste Former var Kandis — det tilvirkedes oprindeligt paa Øen Kreta, eller, som den tidligere kaldtes, Kandia, deraf Navnet.

Den mest almindelige Form var hvidt Sukker i Toppe. Canarisukker, som kom fra de canariske Øer, der straks efter deres Opdagel-

se var blevet beplantede med Sukkerrør, som trivedes ypperligt i denne Jordbund. Puddersukker omtales aldrig i Norden i det 16. Aarhundrede.

Alt Sukker maatte indføres fra Udlandet. Tyskland fik sit første Sukkerkogereri i 1574. I Kjøbenhavn oprettedes et Sukkerraffinaderi Aar 1620. Priserne paa Sukker var derfor temmelig høje, man kunde faa »gemènt« Sukker til 50 Øre Pd. i vore Penge, men skulde det være gode Varer, kostede det over en Krone Pd. Naar Hensyn tages til Pengenes større Kjøbeevne, var Sukker 10—12 Gange dyrere dengang end nu.

Som en Følge heraf var det kun de rigeste, der nød Sukker til daglig. En Urtekramregning fra ca. 1550 til en dansk Adelsmand, hvorefter denne i Løbet af 3 Aar havde forbrugt ialt 114 Pd. Sukker, betegnede en temmelig overdaadig Levemaade.

Fuldt saa fristende som Sukker alene var imidlertid en anden Form, nemlig Konfekt. Denne købtes paa Apoteket. Apotekerens væsentlige Omsætning var ikke egentlige Apotekervarer, Folk hjalp sig i Sygdomstilfælde ofte med gamle Husraad, men mere de fortrinlige Arter af Aquavit, Syltetøj og Konfekt.

En farlig Medbejler fik imidlertid Apotekerne, dels i de mange Kræmmere, der havde Krydderier til fals, dels i de mange, der under forskellige Navne som »Sukkerbagere«, »Posteibagere«, »Marcipanmagere« o. s. v., hver paa sin Vis søgte at drage Næringen til sig. Forholdet imellem disse synes i Begyndelsen at have været meget uklart og tidt forskelligt ordnet i de forskellige Byer. Da Chr. III. gav sin Livlæge Bevilling til at oprette et Apotek i Odense, tillodes det dog udtrykkeligt andre Kræmmere at sælge Sukker, Ingefær, Peber og andre Urter. Men først ved Aarhundredets Slutning faldt Forholdene saaledes i Leje, at Urtekræmmerne maatte handle med Krydderier og Urter i uforarbejdet Stand, Apotekerne tillige med dem i forarbejdet. Disse to Arter af Handlende beholdt altsaa Pladsen. Fortrængte blev derimod de, der under Navn af Sukkerbagere o. s. v. havde været Forløbere for en senere Tids Konditorer.«

URTEKRÆMMER · ISENKRÆMMER OG SUKKERBAGERLAUGET ·

1693-1862

Det kunde være meget interessant at lade genoptrykke Lavenes Forordninger og Lavenes Udvikling igennem disse Aar og Navnene paa de Artikler, der maatte handles med, men Pladshensyn forbyder det. Dog skal vi hidføre Optegnelser, der særlig vedrører vort Fag og som viser os, at Mennesker og Forhold ikke er stort anderledes nu, end de altid har været.

· 1699

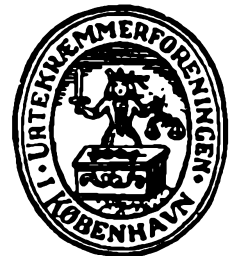
12. April omtales første Gang det Lavssegl, som endnu anvendes som Urtekræmmerforeningens Segl, saaledes: »udi Størrelse som en Tomark udi Oval og derudi et Justitsbillede med den Overskrift: »Urte- og Isenkræmmere, samt Sukkerbagerens compagnies Segl.« Seglet har endnu den samme Form, som vi alle kender, kun er Teksten ændret til »Urtekræmmerforeningen i København«.

Lavets ældste Segl

Lavets nyere Segl

Lavets nyeste Segl

• 1702

26. Juni klagedes til Politiet over den vedvarende Tiltagen med Omløbere og Fuskere, »saa at fast ingen af os noget udi i vore Boder haver at bestille o. s. v.« Politimesteren svarede den 10. August, at han havde befaleet 3 Politiberjente at være Oldermænden behjælpelig med at anholde Omløbere og Fuskere. Det hjalp dog ikke stort. Vi ser af Lavets Optegnelser, at Oldermænden 14. Oct. 1704 atter klager over det samme Forhold. Oldermænden bemærker, at naar Omløberne antræffes, mangler enten Berjentene eller Kræmmerne, og anmoder derfor om, at Kræmmerne selv maa faa Ordre til at anholde Omløberne. Og atter igen, den 27. April 1705, klages der højlydt over samme Forhold.

• 1707

25. Maj ved en Lavssamling, hvor Politimesteren selv var nærværende, opfordrede han Lavsbrødrene til indbyrdes med Underskrift at forpligte sig til ikke at sælge Varer til Omløbere.

(Han har aabenbart været en stor Menneskekender).

Men han har heller ikke været blottet for Medfølelse. Han opfordrede samtidig Lavsbrødrene til at yde sit Bidrag til de Fattige, han vilde da forhindre Omløben og Tiggeri ved Dørene.

Er vi kommet videre siden den Tid? Det er maaske for Tiden endda værre.

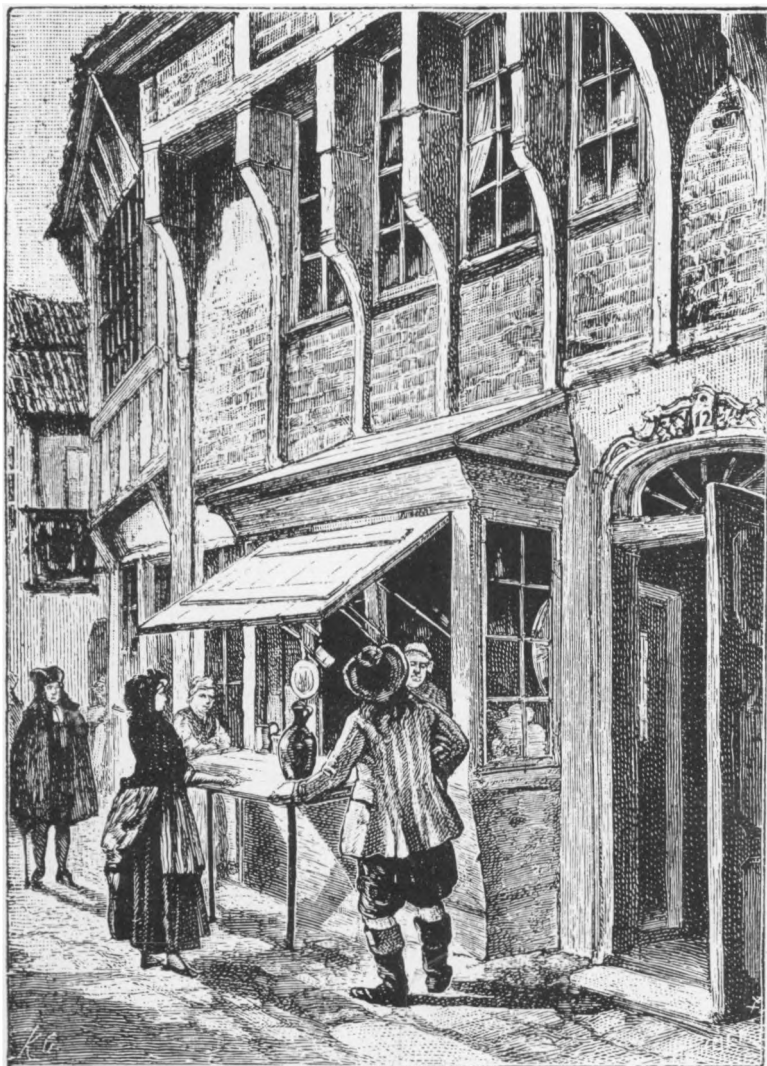
Disse Bestræbelser hjalp dog intet. Lavsbrødrene solgte, til Trods for Løftet, alligevel til Omløbere til Handel ved Dørene.

• 1708

24. April klages der atter over samme Forhold.

• 1713

7. August fik Torvemesteren og 3 Politiberjente Ordre af Politimesteren til at opbringe Omløbere og Torvesiddere paa Politikammeret.

Urtebod fra det 17. Aarhundrede

Ak, de skønne, spildte Kræfter. Igennem alle Lavets Optegnelser lyder den samme Klage.

• 1719

i December gjordes Undersøgelser efter ulovlige Handlende, bl. a. hos en Silke- og Klædekræmmer Heuserich i Naboløs, hvor man fandt en Mængde Urtekramvarer. Efter langvarig Proces, slap han dog for Tiltale, men han blev dog advaret mod at sælge Urtekramvarer i smaa Partier.

• 1731

22. November tilkendegav Politimester Torm Oldemanden, at da baa- de Urte- og Isenboder jævnlig holdtes aaben paa Søn- og Helligdage mellem Højmesse og Aftensangs Prædiken, saa paabød han, at ingen Boder maa holdes aabne eller noget derfra sælges fra Kl. 8 Morgen til 4 Slet, de som herimod handlede, vilde blive straffede med 2 Rdl. Paa en Lavssamling den 27. Nov., som overværedes af Politimesteren, blev det tilladt, at naar Isenkræmmerne om Søn- og Helligdagene holdt deres Boder lukkede til efter Aftensang, saa maatte Urtekræmmerne og Sukkerbagerne oplukke deres Boder paa halv fra 6 Morgen til det ringede sammen, om Middagen fra 12—2 Slet, og efter Aftensang til 10 Aften.

• 1743

22. Januar. Lavet klagede over at Antallet af Urtekræmmere og Isenkræmmere var i en saadan Tiltagen, at Standen, derved blev haardt trykket, man androg derfor Kongen om at maatte blive et sluttet Lav, saaledes at der kun maatte være 48 Urtekræmmere og Sukkerbagerne i Byen. Adgang til Lavet vilde derefter kun være at opnaa, naar nogen nedlagde Handelen eller ved Dødsfald; foretrækkes skulde da Kræmmerenker og Børn, samt de Svende, som »bleve forsynede« med en Kræmmerens Enke eller Datter. Man bemærkede, at »det er bedre, at 60 Familier kunne leve, end at 100 skulle søge Brødet i Armod og Fat-

tigdom.« Andragendet blev ikke bevilget, derimod opnaaedes en Indskrænkning af Tilgang til Lavet, det bestemtes nemlig den 11. September samme Aar ved kgl. Privilegium, at ingen Kræmmer maatte holde mere end en Dreng ad Gangen; havde han to eller flere Dreng, maatte ingen ny antages, førend disse var udlærte; endvidere maatte ingen optages i Lavet, førend han i 7 Aar havde tjent som Svend og da kunde paavise at være Ejer af 1000 Rdl. Regeringen fandt dog senere, at disse Bestemmelser var for haarde for Svendene, ofte blev derfor Privilegier og Bevillinger til tidligere Optagelser i Lavet givne.

• 1749

9. April søgte Oldermændene at formaa det vestindiske Compagni til at give 10 pCt. Rabat paa Sukker. Efterat have mindet om, at Lavet nu i 5 Aar kun havde nydt 2 pCt., skriver han: »Saa længe enhver, lige saa vel som Kræmmere, uden Forskel, maa udi smaa Partier indtil 20 Pd., paa Sukkerhusene tilkøbe sig alle Slags Sukkere, ja end mere om ikke paa Aars og Dags Kredit, da vi som ere Kræmmere og af vores Handel og Næring med Billighed skulde leve, dog med kontant strax maa betale alle de Sukkere, som vi debitere, saa at Partikulaire have større Præference end nogensinde Lavet, vi og desuden ej kunne erholde 1 Pd. Sukker, undtagen Pengene følge kontant, ja, det er vel og mere end een Gang passeret, at enten en liden Mangel udi Pengene kan have været eller og at Dukater ej have været vægtige nok, da Budget, uden at betroes Sukkeret, først har maattet gaa hjem til sin Husbonde.«

• 1750

1. Juni indgav Lavet en Ansøgning til Kongen om, at det maatte forbydes at give Tilgift »i Henseende til sligt Tid efter anden af nogle unge Folk, der tilforn udi Lavet som Kræmmere ere indlemmede, er blevet til en Disorden, at udi Urteboden paa en Skillings Købmandskab tilgives Safran, Muskatblommer og deslige fine Specerier tilligemed Sukker og andre kostbare Varer, hvorudover den Sælgende forud maa se en banet Vej til sin og sines ulykkelige Undergang —«.

Derimod kunde det nok være tilladt at give Tilgift af det brune Puddersukker og andre simple Varer. I Overensstemmelse hermed udkom et kgl. Reskript af 3. Nov. meddelt ved Raadstueplakat af 9. Nov., hvorved alle Tilgifter og Foræringer bleve forbudte.

• 1759

16. Maj meddelte Gen. Land- Økon- og Kommercekollegiet, at saavel Urtekræmmere som andre nu forlangte større Kvantiteter raffineret Sukker ved det kgl. Raffinaderi, for derved at nyde større Rabat, nemlig 3 pCt. paa Topsukker og 2 pCt. paa Kandis, men denne Rabat blev nu ophævet og det blev forbudt Raffinaderiet at sælge i større Partier end i 20—25 Pd. til Private og det dobbelte til Urtekræmmerne, derimod skulde disse faa Sukkeret 2 Sk. billigere for Pundet end ved de andre Raffinaderier. Dette gav Anledning til, at Sælgekoner og Omløbere nu købte Sukker og Urtekræmmerne ikke altid kunde faa, hvad de ønskede; navnlig blev *èn* Person særlig begunstiget af Udsælgeren ved Raffinaderiet, hvorover Lavet næste Aar besværede sig for Kongen.

• 1762

8. Marts fik Urtekræmmerne kgl. Privilegium paa Tobakspibefabriken, som Peter Apleby og Salomon Burton havde overdraget dem. Til Direktører valgtes 4 Lavsbrødre. 25. Maj oprettedes en Overenskomst, ifølge hvilken enhver nuværende eller tilkommende Urtekræmmer skulde tage en Actie paa 50 Rdl. Actierne maatte ikke komme udenfor Lavet, og hvis der ved Dødsfald ingen Køber kunde findes, skulde Lavskassen overtage Actien efter dens Værdi. Enhver Urtekræmmer var forbunden til ikke at købe Piber andetsteds, saalænge de kunde blive forsynede her.

• 1765

23. Sept. klagede Oldemanden til Magistraten over, at 11 Urtekræmmere vægrede sig ved at tage Aktier i Pibefabriken; men uagtet Magi-

stratens Paalæg om at efterkomme Overenskomsten, vedblev de med deres Vægning.

Da Oldermænden havde erfaret, at Byens »32 Mænd« vilde indlevere en Ansøgning til Kongen om en anden Forordning ved Købmandslavene, indgav han til disse 2. Oct. 1765 følgende:

Pro Memoria .

»Det, som trykker Urtekræmmerne og ufejlbarlig vil foraarsage deres Ruin og Undergang, om derpaa ikke i Tide raades Bod, er følgende: »Deres Lavsartikler af 10. Juni 1693 og senere kgl. allern. Privilegier af 1744, som love at beskærme dem ved deres Handel og Næring og forbyde Uvedkommende at handle en detail med de Slags Varer, som berørte Lavsartikler mentionere, bliver dem ikke holdt, men paa nogle Aar og endnu anses, som de aldrig vare til. Bevis derpaa ses i den almindelige Tilladelse for alle og enhver at handle med Sukker, Siroper, The, Kaffe etc., hvorudi Urtekræmmerens Næring for den største Del har bestaaet, desuden de mange udstædede særdeles Privilegier for en og anden til at handle med adskillige til den daglige Husholdning behøvende Varer, saa at der nu, siden lidet eller intet af andre Specerier i Husholdninger behøves, er fast intet for Urtekræmmere tilbage at handle med, at jo andre dertil have lige Tilladelse, og Urtekræmmerne havde Navnet alene. Sker der Paatale imod en eller anden efter foregaaende Inkvisitionsforretning om at have handlet med de Slags Varer, som under Urtekræmmere henhøre og hvortil de endda ikke havde nogen speciel Tilladelse, strax vende saadanne Personer sig til Kancelliet og derfra uden nogen Modstand paa uventelig Maade udvirke saadanne Dispensationer, hvorved Urtekræmmerne lægges ligesom Haanden paa Munden, at de maa tie. Dersom endda saadanne Personer havde gjort Kongen, Landet eller Staden nogen vigtig Tjeneste og derved meriteret nogen besynderlig Naade, var Fortrydelsen derover ubillig, men unyttige Folk for Staden beneficeres, saasom Haandværkssvende, Tjenestepiger, Studenter, Guldsmede, Skippere, Styrmand, de der har været Skoleholdere, Skomagere, Skræ-

dere, Tobakspibefabrikører, Hørkræmmersvende, ja endog Tobaksspindermestre, som ved egen Profession have dobbelt mere Levebrød end en Urtekræmmer, og flere saadanne Folk. Kort sagt, enhver, som søger, faar Tilladelse, og Urtekræmmerne maa med Græmmelse anse, at dem paa alle Slags Maader betages Brødet af saadanne Personer, som ikke kunde være det almindelige til nogen Nytte og Urtekræmmerne maa lige fuldt svare de paalagte Onera, uagtet dem paa saa mange Slags Maader betages deres Næring.«

»Vore Svende, som efter Privilegierne skulle tjene for Kost og Løn paa Lavet i 7 Aar, blive tværtimod, efter Ansøgninger, naar de have tjent et Par Aars Tid eller lidt derover, tilladt at nedsætte sig som Kræmmere og derved fordærve Handelen baade for sig selv og andre, da de som unge, uerfarne Mennesker, for at skille andre ved Næring og tilbringe sig den selv, handle ubesindig med deres Varer og derpaa inden en føje Tid maa gaa fra Handelen, med andres Tab og Skade, hvorved den almindelige Kredit svækkes for dem, som agte paa en ærlig og ordentlig Maade at fortsætte deres Handel, og uagtet det ved Privilegierne er forbudt en Kræmmer at holde mere end een Dreng, have dog nu de fleste Kræmmere faaet Tilladelse at holde 2, hvorved Lavets Antal augmenteres til samtlige deres Ødelæggelse. Vi ere nu udi Lavet over 90 Familier, af hvilke de fleste næppe se Udveje til det daglige og nødtørftige Brød, baade formedelst de mange Privilegerede, saavel som de, der uden at fyldestgøre Lavets Privilegier tillades at nedsætte sig i Lavet.«

»Lavets Kræmmere har mange og store Udgifter i Henseende til Lavet og foruden dets egne maa underholde mange fattige Familier, som ved Lavet er blevne forarmede. De bo paa kostbare Steder for deres Nærings Skyld og maa svare store Udgifter deraf. De maa desuden gratis og med Bekostning forrette adskillige af Byens Tjenester, for hvilket alt de Privilegerede ere fri og forskaanede, saa at naar alt dette overvejes, kunne vi ikke tænke andet, end at Kongen har unddraget os sin kgl. Naade, Forsorg og Beskærmelse og besluttet, at vi og vore Efterkommere omsider skulle betle vort Brød, uden at vi vide hvorudi

vi skulle have forsyndet os, og forspildt Kongens Naade. Naar undtages en 5 à 6 Familier udi Lavet, som ere bekendte for at have noget, hvilket de dog ej alle ved Krammen have fortjent, men enten ved Arv eller Giftermaal er tilfalden, saa er den øvrige Del i meget beklagelige Omstændigheder, ja, saa slette, at der findes den Kræmmer, som ikke løser 10 Rdl. om Ugen af sin Bod, og hvad kan da Slutningen blive andet end Lavets totale Undergang, dersom det ikke haandhæves. Hvad kan enten Kongen eller Staden være tjent med mange Handlende, naar de alle ere Prakkere, eller hvem skal købe, naar det er enhver tilladt at handle?

Kældermænd, som overalt i Staden sidde og foruden anden Kældernæring sælge Kaffe, The og andre Varer, som Urtekræmmerne forhandler med, svare dog ej mere end for Kældernæring, Byrden hænges saaledes paa Urtekræmmerne alene, og andre, som gøres delagtige i deres Næring, forskaanes. At Staden er folkerig, det er nyttigt, naar enhver kan leve af sit og deraf svare sin Byrde, men naar Mængden af et eller andet Slags Borgere saaledes tiltager, at den ene ligesom fortærer den anden, da synes det at være til mere Skade end Nytte, thi deraf kan ikke flyde andet end Fattigdom, Misundelse, Efterstræbelse, Had, Trætte og Guds Fortørnelse. Mange af de Privilegerede have anden Haandtering og hvad de ikke fortjene ved Handelen, det kunde de erstatte ved deres Profession og i saa Maade ere lykkeligere end Kræmmerne.«

»Formedelst saadan Forvirrelse og Uorden, er det nu kommet saa vidt, at skikkelige Folk ej ville sætte deres Børn til Urtekrammen, efterdi de se, at Artikler og Privilegier sættes til Siden og at Børnene ej i Tiden kunne vente at leve af det, de i mange Aar skulle lære og lide ondt for, da de tænke, at saadant kunne de siden faa ved Privilegier, naar de ej kunne tjene til andet, og derfor anses som en Ting, de ikkun bortdrive deres Tid ved. Det Onde, som iblandt andet af disse Privilegerede flyder for det almindelige, ses af Vanins og Madame Høphner med flere, at de foruden Urtekrammen, hvorefter de ej kunne leve, lægge sig efter at handle med saa mange Slags Liqueurer,

Delikatesser og Slikkerier, hvormed Publikum forledes til at øde deres Penge, som for slige og alene unyttige, men endog i Tiden, naar Folk vænnes dertil, højst skadelige og fordærvelige Ting, gaa ud af Landet — — —.«

I de fremfarne og ældre Tider vare disse Kræmmere i anden Stand, mange af dem ejede Skibe og Skibsparter, da Fragten og den Fortjeneste blev i Landet, som nu gaar til Fremmede, siden Kræmmerne ej formaar at interessere udi Rederier, fordi deres Fortjeneste og følgelig deres Formue lider altfor meget, ej at tale om det Forskud, som de i Krigens Tider have gjort Kongen af betydelige Summer, hvoraf ogsaa Renterne her bleve fortærede, hvilket nu er og bliver de nuværende Kræmmere umuligt og de Privilegerede kunne ej heller gøre det.«

Ved Chr. VII. Regeringstiltrædelse søgte Lavet om Stadfæstelse paa Lavsartiklerne, hvilket ogsaa opnaaedes under 8. Sept. 1766, i hvilken Stadfæstelse de altsaa fik nogen Støtte for Lavets Vedligeholdelse, men det viste sig, at Regeringen dog ikke derfor tog sig af dets Rettigheder. Ved disse nye Privilegier bortfaldt den Bestemmelse, at en Svend skulde eje 1000 Rdl., før han kunde komme i Lavet, Svendeaarene nedsattes til 5 og det tillodes at holde 2 Dreng.

• 1767

17. Sept. blev der igen indgivet en Besværing til Kongen over de Privilegerede, der besvaredes med et kgl. Reskript af 4. Dec. 1767 til Magistraten:

»Som det ved kgl. allern. Reskript til Eder af 10. April 1761 er anordnet, at det maa være enhver, som derom maatte give Ansøgning, tilladt at handle med de Varer, som enten frembringes her i Landet eller komme fra vore Kolonier, saasom Sukker, Sæbe etc. og ligeledes, at naar det formenes en Svend at indtræde udi et Lav formedelst saadan en Mangel, som i sig selv kunde anses for en Slags Formalitet, kan da vel efter Omstændighederne kunde vente dertil at erholde Tilladelse, saa give Vi Eder hermed tilkende, at Vi efter slig Beskaffenhed allern. have fundet for godt, at det herudinden skal have sit For-

blivende ved forberørte til Eder den 10. April 1761 allern. ergangne Reskript og hvad den ommeldte Paatale ved Politikammeret imod dem, som ingen Tilladelse maatte have til saadan Handel, angaar, da ville Vi allern., at dermed skal forholdes efter de derom allerede forhen ergangne Anordninger.«

Dette Reskript synes ikke at stemme overens med Privilegiernes Stadfæstelse.

• 1772

Hans Kjerrumgaard valgtes til Oldermænd 21. Februar og indgav 11. Marts s. A. følgende Ansøgning til Kongen: »Da Urtekræmmerlavet er af Hr. Generalauditør og Politimester Borneman blevet bekendtgjort, at de ej maa udsælge nogen Slags Vare om Søn- og Helligdage imellem Prædikenerne, omendskønt det er bekendt, at de Slags Varer, som i Urteboderne sælges og forhandles, ej bruges til Vellyst og Overdaadighed som de, der hentes og nydes paa Vin-, Skænke- eller Drikkehuse, men købes til Mad og Spise, og det er den største Del af den fattige Almue, nemlig gifte og i Tjeneste værende Haandværksfolk, og andre deslige, af hvilke de fleste ej faar deres Penge før Løverdags Aften og mange ej før Søndag Morgen, og da nødes til at købe et og andet til Livets Nødtørft, som de ikke før havde Formue til, saa at de i dette Tilfælde udgangne Forordninger og Anordninger ej rimeligt sigte til at forbyde disse Slags Varers Salg om Helligdage, hvilket, om saa var, vilde sligt især paa denne Tid, da Staden er opfyldt med nogle Hundrede Privilegerede og andre uberettigede Personer, som sidde i Stuer og Kældere uden nogen aaben Butik og udsælge alle Slags Urtekram, forsaarsage, at disse, hos hvem Almuen kunde løbe ind og ud, uden at Politiet eller andre Opsynsmænd formærkede det, solgte deres Varer om Helligdage og tilsidst tilvendte sig Næringen derved om Søgnedagen, saa at Urtekræmmerne maatte beholde deres Varer liggende usolgte og miste deres ganske Næring og Fortjeneste.« Han søgte altsaa om Tilladelse til at holde Butikerne aabne Søn- og Helligdage til Kl. 8½ og fra 11½—2.

• 1773

19. Juli indgav Oldermænden en Indstilling til Magistraten om hvorledes Lavet kunde ophjælpes. Han gjorde opmærksom paa, at Tallet paa dem, der havde faaet Kancelliets Bevilling til Detailhandel, for faa Aar siden, da det blev undersøgt, var henimod 900 og mange Privilegier blev meddelte Folk, der levede i andre Næringsveje. »Monsr. Godsche Hoff, Strømpevæver ved Gammelstrand, har 4 Mænds Levebrød, thi 1) han haver sin Fabrik; 2) Privilegium paa at brygge Eddike; 3) er han Kollektør ved Tallotteriet og desforuden 4) privilegeret at handle med diverse Varer, af hvilken han vel kunde overlade de tre Slags Næringer til andre. — Ligeledes Monsr. Kjeldsen i Læderstrædet som 1) er Organist ved Garnisons Kirke; 2) har Information i Staden; 3) privilegeret at handle med diverse Varer og 4) er han Kommissionær for en Stivelsefabrik i Laaland, fra hvilken ingen uden han kan faa Stivelse, og derfor kan forhøje Priserne derpaa efter eget Behag, ligesom han og sælger baade store og smaa Partier.« »Visiterere, Spækhøkere, Værtshus- og Haandværksfolk saa og Skippere fra Dragør og andre Steder, Styrmand, Baadsmænd og alle Slags Skibsfolk, som ved en og anden Lejlighed havde tilpraktiseret sig noget Privilegium, burde al Handel forbydes, saasom de ere befundne at have indpraktiseret og have største Lejlighed til at indpraktisere Kaffe og andre Ting, hvoraf Told svares. I lige Maade maatte de privilegerede i Lyngby og Frederiksberg forbydes al Handel, som de fra Helsingør og andre Steder med Varer sauteneres.«

Da Urtekræmmer Henrik Walbohm paa sit Dødsleje søgte Kongen om Tilladelse for en af hans Døttre til at fortsætte hans Handel, erklærede Oldermænden 20. Juli 1773, at der vel kunde være nogen Fornuft i, at en Enke fortsatte sin Mands Handel, men det var efter mine Tanker bedre, at Datteren ikke afslog et godt Parti, siden der dog er habile og skikkelige Svende ved Lavet, om hun af dem blev tilbudt Ægteskab, hvilket ikke fejler, jo sker, siden der paa det Sted, hvor Næringen holdes, er et godt Eddikebryggeri tillige og saaledes kan hjælpe paa Krammen.

• 1774

28. April tilskrev Oldermændene det vestind. guineiske Rente og Gen.-Toldkammer, der havde forespurgt hvorfor Urtekræmmerne ikke forsynede sig hos Grossererne med de Varer, der vare at faa hos disse, men ofte søgte om Tilladelse til at indføre fra Hamborg og Lybæk, at iblandt Lavets Medlemmer ere en Del i saa slette Omstændigheder, at de hverken direkte eller indirekte kunne forskrive Varer, »hvoraf naadigst og gunstigst vil erfares, hvor mange uberettigede Personer, der Tid efter anden melde sig om Varer til slig Handel, da de ere mange, som kalde sig Urtekræmmere og dog hverken have lært Handelen eller ere Kræmmere, ja Spækhøkere, som have Privilegier paa nogle Slags Varer, nævne sig og for Urtekræmmere. Thi var det at ønske, at ingen uden virkelige Grosserere og Urtekræmmere, som ere i Lavet, maatte indføre og fortolde Urtekramvarer, hvorved en stor Del Uorden, som meget trykker Urtekræmmere, kunde hæmmes, da der nu om Stunder er adskillige, saasom Studenter, Kontorbude og andre ledige Personer, Sveitzere og andre Rejsende, som hverken skatte eller skylde til Staden, hvilke medbringer diverse Slags Varer, som de baade her og paa Landet afsætte og forhandle. Hvad angaar, at de Herrer Grosserere skrive, at de med alle Slags Urtekramvarer ere forsynede, da vides ikke, at nogen af dem har Oplag af Bomolie, Korender, Figen, Rosiner og Mandler, som egentlig er de Varer, Urtekræmmerne trænge til at give Ansøgning om at lade komme fra anden Haand og ikke direkte og dersom Urtekræmmerne da skulde være forbundne at købe det paa 3dje Haand, maatte nødvendig Fortjenesten for dem bortfalde.«

• 1775

10. Maj indgav Oldermændene en Indstilling til Gen. Land-Økon.- og Komm. Collegiet. »De mange Privilegier, som udstedes, foruden at handle med kinesiske, ost- og vestindiske Varer, med adskillige Sorter Urtekramvarer, som nu paa nogen Tid saa yppigere udgivne især til kgl. Betjente, Skomagere, Skrædere og andre Haandværksfolk, Skip-

pere, Styrmand, Værtshusholdere, Spækhøkere, Kuske, Tjenere, Staldkarle, Gaardskarle, ja endog til løse og ledige Kvindfolk, have saaledes ruineret Urtekramhandelen, at snart hver anden Urtekræmmer er kommen i Armød. Af hosfølgende Note kan erfares, hvor mange nu paa nogle Aar, siden de mange Privilegier er udstædte, tildels ere falerede og andre opholdt at handle¹⁾. De Privilegeredes Tal, som hverken have lært eller forstaar Urtekramhandelen, har saaledes taget til, at det for en føje Tid siden har været over 3 à 400, der have handlet med de betydeligste eller kuranteste Urtekramvarer, saa at de mindst betydelige Poster blive tilovers til Urtekræmmerens Salg af de udi deres Lavsartikel af 10. Juni 1693 specificerede Sorter. Adskillige have og under falske og urigtige Foregivender erhvervet dem Privilegier, hvoriblandt er Naalemager Johan Lasson og Skærsliber Mikkel Dørup, som under 31. Aug., 17. Sept. 1753 have erholdt Privilegier paa at fabrikere og handle med Stivelse, Pudder, Olieblaa og Smaltzblaa saavel som Lakmos og Plat-Indigo, aldrig have været eller af dem ere blevne fabrikerede, men ere Købmandsvarer, som fra fremmede Steder forskrives. Fra den Tid af ere samme Poster i alle de udstædte Privilegier indførte som noget her i Landet fabrikeret, og ikke heller er gjort Forskel paa den Plat-Indigo, som bruges til Vask, og den amerikanske Indigo, som bruges til Farveri, som de efter deres Privilegier paastaa at være berettigede til at handle med, fordi deri simpel nævnes Indigo, da dog Urtekræmmerne efter deres Lavsartikler dertil alene ere berettigede at handle med Olie og Smaltzblaa, Indigo og Lakmos. Til Negotie hjemføres ingen Ris fra Kina eller Ostindien, thi hvad Ris, som ved Kompagniet bliver solgt, er alene en Beholdning af Kahyts og Skibsprovision. Paa vore danske Pladser i Vestindien voxer ingen Ris, men bringes fra engelske Pladser derhen og siden hjemføres med vore Skibe. I Avgust 1774 bekom Sv. Appelby Salt hjem med et af hans Skibe fra Vestindien, som ikke maatte anses til Fortoldning som vestindiske Varer, men ved kgl. Resolution for den Gang blev ham bevilget. Urtekræmmerne søgte om at der ved kinesisk, ost-

¹⁾ Fortegnelsen findes ikke.

og vestindiske Varer skal forstaas The, Porcellain, Sago, Peber, Rhabarbera, Gallanga, Radix china, Snør-Rottinger, alle Slags Silketøj, Manquin, Tuttenage, alle Slags Kattuner, Nettetdug og Sirts, Tørklæder, raa Sukker, Rom, Bomuld, Tamarin, Elefanttænder, og at Urtekræmmerne skulde have Eneret til at handle med Ris, Levantiske, Martinique, Domingo, Surinamske og andre Kaffebønner, hvid og brun Ingefær, Semen Amomii eller engelsk Allehaande, Pimento eller vestindisk Allehaande, Olieblaa og Smaltzblaa, Lakmos og alle Sorter Indigo, Hovedvand og andre Specerier og Farvevarer, alt ifølge deres Lavsartikler.

• 1776

Niels de Hemmer søgte om Privilegium som Urtekræmmer og skrev i sin Ansøgning: »Jeg har i min Ungdom anvendt min Tid til Studeringer, har og her ved Akademiet taget 2 Examiners, men da det har ikke villet gelinge sig for mig efter Ønske, har jeg siden appliceret mig til Handelen, hvorved jeg har tjent i en Tid af 8 Aar.«

Oldermanden svarede hertil 2. Maj 1776, at selv om Supplikanten havde fremlagt Bevis for Examiners ved Universitetet, var det dog ikke dermed bevist, at han forstod at handle med Urtekram eller blev en god Urtekræmmer, sig og Publikum til nogen Nytte. Desforuden er her i Staden langt flere Priviligerede og Upriviligerede end virkelige Urtekræmmere, som sidde i hvertandet Hus og Kælder og sælge de kuranteste og til den daglige Husholdning behøvende Urtekramvarer til største Afbræk udi Urtekræmmernes Næring og Fortjeneste, hvoraf de og deres Familier skulle leve og svare de dem paalagte Skatter og Byrder.

— Der føjes til, der blev sjældent taget Hensyn til Oldermandens Erklæringer. —

• 1778

18. Juli gjorde Professor Abildgaard Magistraten opmærksom paa, at Urtekræmmerne i deres Boder havde giftige Varer, der let kunde

tabes og spildes imellem Gryn og andre Fødevarer, at man f. Eks. mellem Hjortetak, der skulde koges til en Syg, havde fundet Spanskgrøn. Hertil svarede Oldermændene 14. Aug. 1778: »Dersom det forholdt sig saaledes, at Urtekræmmerne, som i deres Boder have nogle tildels giftige Ting at handle med, saasom Spanskgrøn, Sølverglød, Minie, Bleg-hvidt, Ruggell, Aurium og Gunemigutte, skulde findes saa uforsigtige, at det maatte foraarsage Farlighed for Publikum, var det hel beklageligt og kunde da ikke nægtes, at der til at hæmme saadant burde tages fornødne Præcautioner, men da Urtekræmmerne i Almindelighed ikke omgaas skødesløst med disse Varer, som alle Tider have haft og have sine egne Gemmer i Skuffer, Bøsser og Glas, særskilt fra Føde- og Drikkevarer, saa vil den af ham foreslagne aarlige Eftersyn af en Politibetjent med en Del over Uordener holdende Protocoller være hel ufornøden. Enhver fornuftig Urtekræmmer iagttager nok selv den fornødne Forsigtighed med giftige Varers Salg og med de dertil brugende Vægtskaalers Renholdelse, hvorfor han, om Fejltagelse indløb, staaer til Ansvar, foruden det, at han derved kan vente et betydeligt Skaar i sin Næring. Der kan og i slige Tilfælde i en Urtebod ikke indløbe mere Uorden end paa et Apothek, hvor saavel giftige som ikke giftige Medikamenter ere udi et Værelse og undertiden paa een Hylde. Om Spanskgrøn end skal være fundet iblandt Hjortetak, saa er det ikke afgjort, at det er Sælgerens Skyld, og saa er saadant og noget, som maaske aldrig før er indtruffet. Desuden blive de Varer, som anses for giftige, alle Tider vejede i Papiret og ikke i de blotte Vægtskaaler. At en Patient nu og da kan findes i saadan Forfatning, at Sygdommen ikke befrygtes og han dog pludselig bliver angreben af dødelige Tilfælde, derfor er det ingenlunde afgjort, at giftige Ting ere Aarsagen dertil. Til Slutning begærer Hr. Professor Abildgaard, at den skadelige Brug af Tinmaal maatte komme i Betragtning, siden Tinnet aldrig er frit for Bly — hvilket han formener ved at maale Eddike og andre sure Ting opløses og gøres giftigt. Man kunde vel tilstaa, at naar de sure Ting bestandig vare staaende udi Tin, at det da med Tidens Længde kunde have Følger, men da Eddiken findes dels paa Træan-

kere, dels i glasserede Krukker, og et Tinmaal til at udmaale med bruges i mindre Tid end et Minut, tror man ikke nogen Skade udi saa kort Tid at kunne møde. Skulde ellers, efter Professorens Forslag, Glasmaal anskaffes, vilde det blive en uendelig Bekostning og Publikum falde i Forundring, at den gamle Skik og anordnede Ting med justerede Tinmaal var forandret.

• 1779

14. Juni fremkom Opfordring om at indtræde i Kræmmerkompagniernes Enkekasse, hvori ogsaa nogle indtraadte.

• 1783

28. Juni. Da der var ankommet en Ladning Nelliker, Muscat og Muscatblommer, Kanel og Kardemomme med Skibe fra Ostindien, og flere Ladninger kunde ventes, indstillede Oldermændene, at disse fine Specerier ikke skulde være indbefattede i de ostindiske og kinesiske Varer, som det af Plakaten af 1. Nov. 1748 var alle og enhver tilladt at handle med, idet man hidtil kun havde faaet dem fra Holland. Ved Reskript af 15. Oct. bestemtes det derpaa, at det alene var Lavet og dem, som fik særdeles Bevilling, forbeholdt at handle i smaa Partier med Nelliker, Muskat, Muskatblomme, Kanel og Kardemomme.

• 1784

25. Juni sendtes følgende Skrivelse til Kongen i Anledning af de Privilegerede: »Den store Naade og Omhu, Deres kgl. Majestæt og højsalige Forfædre har vist og daglig viser for Undersaatternes Vel, at enhver kunde leve og ernære sig i den Vej, hvortil han fra Ungdommen har anvendt sin Tid og Formue, give os paa Urte- og Isenkræmmerlavet her i Staden dets Vegne Frimodighed til allerunderdanigst at andrage hvorledes dette Lav, som nu bestaar af 94 Kræmmere, der i 12 á 14 Aar i det mindste have tjent som Dreng og Svende, førend de ere blevne Kræmmere, daglig præjudiceres saavel af privilegerede Handlende som andre, der uden Tilladelse handle.

»Foruden Kræmmere, er der ved Lavet 164 Svende og Dreng, som alle have haft Haab om af de Lavet allern. forundte Artikler og Privilegier nu og siden ved Urte- og Isenkramhandelen at erhverve deres Levebrød, men dette Haab aftager bestandig, da andre udenfor Lavet Handlendes Tal Tid efter anden forøges, der er til Skade dels for disse selv, dels for Lavets Interessenter og dels for andre i Almindelighed. Thi bemeldte privilegerede Handlende ere for største Delen Tjenere, Kuske og Gaardskarle, der ere udgaaede fra Bondestanden, hvori de kunde være Landet mere tjenlige, samt Folk, som have andre borgerlige Næringsveje, saasom Spækhøkere, Øltappere, Tømmer- og Mursvende og andre Haandværksfolk, saa og Jøder samt Værtshusholdere, hos hvilke sidste Skippere, Skibsfolk og fremmede Handlende fra Lybæk, Hamborg, Holland og andre Steder søge og indlogere sig og for hvilke Værter ofte i det mindste Tolden og Konsumtionen er Fortjenesten. Alle disse Handlende have kun liden eller ingen Indsigt i Handelen, købe Varerne ofte for dyrt, sælge dem under Indkøbsprisen for at faa Penge og om kort Tid blive yderlig gældbundne, hvorpaa forhen har været mange og nu i denne Tid ere nogle Exempler, hvilket foraarsager ikke alene, at de selv med Familier blive forarmede, men endog, at deres Kreditorer tabe anseligt, og at Kræmmerne i Lavet enten maa sælge deres Varer med Tab eller intet handle, hvorved disse med Familier ligeledes bliver ruinerede, og er deraf alt en Del fattige Kræmmere og Enker med Børn de andre Interessenter til Byrde, hvori de privilegerede Handlende ingen Del tage. Det, de Privilegerede handle med, er for en Del saadanne Varer, som ikke ere meget nødvendige, saasom Kaffebønner, Sago, Caroliner Ris, engelske og hollandske Oste, lybske og Brunsviger Pølser m. m., og jo flere, der da handle med sligt, jo mere tiltager Yppigheden af dets Brug til Skade for det almindelige. Disse Handlende have ved adskillige Lejligheder og Foregivender erhvervet allernaadigste Privilegier at handle med kinesiske, ost- og vestindiske Varer samt det, som her i Landene voxer og fabrikeres, men under Skin heraf, og af det, at der i nogle af disse Privilegier er indført de Ord: »med videre«, handle de med

de fleste Sorter Urtekramvarer, undtagen nogle faa Specerier, Farvestoffer og andre til Manufactur og Malerarbejde henhørende Materialier, som enten ere dem for kostbare eller kun lidet afsættelige, hvilke sidste Lavets Interesser dog ere pligtige at falholde.«

Urtekræmmerne søgte derfor om, at det ved et Reskript maatte befales, at ingen maatte handle med andre Varer, end med dem, der udtrykkelig nævnes i deres Privilegier.

• 1793

begyndte en langvarig og bitter Strid med Silke- og Klædekræmmerlavet, der vilde formene Urtekræmmerne deres Handel med Baand, Bændler og Traad. Oldermænden skrev herom 11. Juli, at hvor saadan Handel fandt Sted, kunde den ikke være til Fornærmelse for Silke- og Klædekræmmerne, da man nødvendigvis maatte købe Varerne af dette Lav. I 50 Aar var der ikke sket nogen Erindring imod denne Handel, og Urtekræmmerne havde aldrig handlet med kulørte eller sorte Silkebaand, men hvis der hos en og anden fandtes Lærredsbaand, Bændler og Traad, da solgtes saadant ikke til Fornærmelse for Silke- og Klædekræmmerne, men gives bort i Skillingsvis til dem, som købe i Urteboderne. En Urtekræmmer erklærede, at han havde købt en Smule Baand hos en Silke- og Klædekræmmer og i Fremtiden vilde blive ved med denne Handel, og hvis det blev forbudt, da burde hine tilholdes at holde deres Boder aabne Søndag Aften, »som er den bekvemme Lejlighed for enhver Tjenestepige.« Imidlertid lode Silke- og Klædekræmmerne ved Politiet gøre Undersøgelser hos Urtekræmmerne, der nu indgik med en Ansøgning til Kongen, men fik det Svar, ved en Kancelliskrivelse af 7. Dec. 1793, »at det dermed vil have sit Forblivende ved Lavsartiklerne og ved Lands Lov og Ret.«

• 1794

26. Febr. tegnede Urtekræmmerne sig — i Anledning af Kristiansborgs Slots Brand — for 1075 Rdl. strax og i Terminen 1275 Rdl., ialt 2350 Rdl.

• 1795

Den store Ildebrand 5. Juni ramte en stor Mængde Urtekræmmere, idet 33 blev husvilde. De fleste fik dog indrettet foreløbige Butiker. Den bekendte Urtekræmmer Sundorph byggede saaledes et Hus paa Slotspladsen, hvilket en samtidig udtrykker saaledes ved Skildringen af den lille By, der rejste sig her: »Der løber en Art af Ny Boldhusgade; der ser man en Sundorphs, Wismars og Erichsens igen i det smaa ved Siden af hverandre, saa at Øjet smiler og Hjertet drager den opbyggelige Slutning: Saa har da ikke den ødelæggende Lue kunnet adskille gode Venner og Naboer; den fortærede deres Boliger, den fordrev deres Husguder, men disse flygtede Arm i Arm op til Kristiansborgs ærværdige Skygge, og Handelens Genius fulgte med dem og sagde: her skulle I blive forenede, som I vare før; end her imellem Brandstedet skal Kløverbladet grønnes.«

• 1796

Da en Person udenfor Lavet søgte om Bevilling til Handel udenfor Vesterport, erklærede Oldermændene 5. November: »Jeg har aldrig hørt, at Vesterbroes Beboere have været forlegne for Urtekramvarer, ikke heller have de haft nogen Grund, efterdi der desværre i sidste Sommer har været altfor mange, saasom adskillige af de brandlidte Urtekræmmere der maatte opslaa deres Boder og formedelst Mangel paa Afsætning levede kummerlig. Det lidet af Urtekramvarer, som bruges af Beboerne paa Vesterbro, kan let faas, da der bor 3 Urtekræmmere indenfor Porten i Frederiksberggade.«

28. Dec. hedder det i et kgl. Reskript, at Skipper Mikkell Wichmann fra Rostock havde andraget, at han i 16 Aar, ligesom hans Fader før ham, havde faret paa København og indført tørrede Frugter, saasom Æbler, Pærer, Kirsebær, Blommer eller saakaldte Svedsker, Valnødder og Botfeldske Roer, og taget Ladning tilbage herfra af Sukker og Sirop, men Urtekræmmerlavet havde nu i nogle Aar villet forbyde ham at sælge sine Varer til andre end det. Det bevilgedes ham derfor, at naar han ved sin Ankomst først falbød sine tørre Frugter til Older-

manden og Lavet ikke købte hele hans Ladning inden 2 Dage, maatte han uhindret sælge fra sit Fartøj i Lispundevis og derover til andre af Stadens Indbyggere, hvad der var tilbage.

• 1797

20. Febr. lod Oldermændene en Rundskrivelse omgaa af følgende Indhold:

Efter den igaar tagne Resolution i Forsamlingen, skulde jeg her ved anmelde for samtlige Lavsbrødre, at som det er enhver tilladt at forhandle sine Varer, som han bedst ved, vil og kan, saa er det paa den anden Side ubilligt, at andre, der indesidde med gode Varer, der fra første Haand ere næsten og mere end dobbelt saa dyre som de, der hændelsesvis paa Auktioner ere indkøbte, skønt de dog kunne være brugelige. Jeg skulde derfor paa Lavets Vegne anmode samtlige Herrer Lavsbrødre at entholde sig fra at avertere Priser i Aviserne paa Rosiner og Corender ringere, end de fra første Haand kunne have —, i Mangel deraf, maa den eller de, som saadant gøre, vente, at jeg ligesaa offentlig paa Lavets Vegne bekendtgør, at de saadan anbudte Varer ere havarerede og hos enhver Urtekrammer til samme Pris at bekomme.

Jens Schoustrup søgte om kgl. Bevilling til at sælge Urtekramvarer, hvilket tidligere var blevet ham nægtet. Han havde ved Ildebranden maattet standse sin Næringsvej som Eddikebrygger og derpaa købt en anden Gaard for høj Pris, men da den ny Toldrulle havde nedsat Tolden paa fremmed Eddike, vilde der i Fremtiden ingen Fortjeneste blive ved Eddikebryggeri. Han havde desuden ved Konferensraad Hansens Død mistet sin Tjeneste som Fuldmægtig ved den vestindiske Handel. Oldermændene erklærede imidlertid, at Schoustrup ikke alene var en af de 102 Personer, der 1791 søgte om Bevilling til Urtekramhandel, men endog en af Formændene, der forsikrede, at han nok skulde bringe det saavidt, at Urtekrammerne skulde faa et Stød til evig Erindring. Der var ingen særlig Grund for ham til at fornærme et Lav, der bestod af mere end 90 tildels fattige Medlemmer; han selv var derimod

en formuende Mand, der havde kunnet købe Grosserer Hansens store Gaard paa Amagertorv, hvorved han strax kom i Drift baade med sit Eddikebryggeri og sin Butikshandel. Oldermænden viser fremdeles, under hvilke gunstige Forhold, han havde virket i mange Aar. Schoustrup forblev ogsaa som Eddikebrygger og Thehandler, hvorimod hans Sønner oprettede Urtekramhandel i den gamle bekendte Ejendom paa Amagertorv.

12. Marts. Døtrene af Simon Philip Goldstikker, der havde faaet kgl. Bevilling til at handle med Urtekram, ansøgte 1797 Kongen paa følgende Maade: »Vor Fader er død og vi have ingen Brødre, men vore Omstændigheder ere kun maadelige. Den allernaadigste Bevilling viser selv, at den er given, for at erstatte et Tab af 12000 Rdl., som vor Fader havde laant Entrepreneur Mingotti til at anskaffe Operaklæder og som denne ikke kunde betale.« De søgte derfor om Tilladelse til at fortsætte Faderens Handel, da Privilegiet til Faderen ogsaa strakte sig til dennes Sønner.

Fuld af Harme erklærede Oldermænden: »Endelig er det kommen saa vidt, at endog Fruentimmere søge at trænge sig ind i de Urtekræmmerlavet forundte Rettigheder.«

Næste Aar udbød Oldermænden: »Næppe findes noget Lav i Staden, som er udsat for saa mange Fornærmelser og Indgreb i deres Rettigheder som Urtekræmmerlavet.« Da var der en Skibskirurg Mathias C. Schmidt, der søgte om Handelsret, idet han beraabte sig paa sin Tjeneste i Hæren og Flaaden og paa, at han var gift med Enken efter Jens Ryssensten, der havde haft Bevilling paa Handel med Sukker, Sirop og Kaffe.

• 1800

Da Marcus Moses Salomonsen søgte om at faa Privilegium som Urtekræmmer, erklærede Oldermænden blandt andet: »Naar Supplicanten foregiver, at han har været udenlands i Handelsaffairer, da gør dette ham ikke fortjent til at faa Del i Lavets Rettigheder, thi en Jøde driver Handel over den hele vide Verden med alle Ting i ethvert Fag, men

Urtebod fra første Halvdel af det 19. Aarhundrede

kan ikke derved lære, hvad der i det hele til Handelen udfordres og behøves. Supplicanten foregiver dernæst at være traadt i Kompagni med sin Broder, som har erholdt Rettighed til at forhandle Urtekram. Er dette rigtigt, skal jeg forbeholde Lavets Paatale imod samme, som stridende imod Lavets Bydende. Dersom enhver anden paa saadanne Grunde skulde kunne blive Urtekræmmer, er jeg temmelig vis paa, at flere Jøder og andre vilde melde sig og attraa samme Rettighed, og hvad bliver da Følgen andet, end at Lavets Interesser blive undertrykte og ruinerede.«

• 1801

Til de i Slaget 2den April saarede og de Faldnes Efterladte tegnedes i Lavet 409 Rdl.

Ved Urtekræmmer Reinards og Hustrus Testamente skænkedes der Lavets Fattige 1000 Rdl., hvorfor der blev købt kgl. Obligationer.

2. Oct. blev der, ifølge Magistratens Opfordring, givet den Oplysning, at der i de sidste 3 Aar var indkommet 46 Begæringer om Optagelse i Urtekræmmerlavet af Personer, der enten ikke havde tjent de lovbefalede 5 Aar som Svend, eller slet ikke at have tjent i Lavet.

• 1802

havde Rebslagerne anlagt Sag imod en Urtekræmmereske, fordi hun havde solgt Snore, og Lavet paatog sig at føre Sagen til Højesteret. Paa Lavssamlingen 9. April vedtog man herefter ikke at slutte Forlig om nogen Sag, som Lavet havde ladet foretage ved Politiretten imod ulovligt Handlende, da dette formentes upassende baade mod Oldermænd og Sessionen.

• 1804

9. April stiledes følgende Ansøgning til Kronprinsen:

»Underskrevne Augustin Cyrille Gamél, som takker det højeste Væsen og Skæbnen for at have ført mig til Danmark, gentager, ganske stolt af at være en Undersaat af en saa god Fyrste, Eden om oprig-

tig Hengivenhed og om en ubrødelig Troskab. Et Bevis paa min Hengivenhed for Nationen er, at jeg har forbundet mig med samme ved de stærkeste Baand, idet jeg har ægtet et anstændigt Fruentimmer, med hvem jeg har 4 Børn og Haab om at faa flere. Ved at se min Familie tiltage, er det min Pligt at forøge min Vindskibelighed, forat bidrage til de Midler, hvorved de kunne anstændigen opfostres og gives en Opdragelse Faderhjertet værdigt. Haarskærerprofessionen, som jeg driver, er om Sommeren ikke tilstrækkeligt til at underholde mig. Dette er den Aarsag, der har foranlediget mig at bruge den Frihed at henvende mig til Nationens Hoved, til en god Fader, som føler denne Titels hele Vægt, forat ansøge om at ville have den Godhed at tilstaa mig et Privilegium paa at kunne sælge Produkter fra Provence, saasom friske Frugter, syltede Frugter, Aquaviter, Olie, vellugtende Sager og Likører, Artikler som jeg for den største Del kan have fra min Familie paa en Fædrearv, som jeg skal modtage. Værdige, min Herre, at kaste et Godheds Blik paa en af Deres Undersaatter og gør en hel Familie lykkelig. Det er med den dybeste Ærbødighed, jeg vover at kalde mig min Herres, Deres meget ydmyge og lydige Tjener.«

Uagtet Oldermænden bad Magistraten om ikke at reflektere paa denne Ansøgning, bevilgedes den dog af Kongen 25. Maj 1804, hvorved Familien kom ind paa en Vej, der førte til Erhvervelse af de store Kapitaler, der i vore Dage paa saa mange Maader ere komne nyttige Formaal til Gode.

21. Aug. Da Urtekræmmer Peter Kaufmann søgte Kongen om Bevilling til at sælge Cikorie, som han selv brændte og maled, og dertil havde skaffet sig Stadsphysicus Scheels Attest om Cikories Uskadelighed, erklærede Oldermænden: »Jeg har for mere end 20 Aar siden fra Førslev Have i Sælland erholdt Cikorierødder, der ved at blive brændte og maled var overmaade gode og velmagende til Caffé samt efter Doctorens Vidnesbyrd aldeles uden Skade for Sundheden, men da Prisen paa samme, i Betragtning af den megen Indsvinding ved Brændingen, blev saa kostbar, kunde jeg ikke uden Tab for mig selv

fortsætte denne Handel. Imidlertid beviser dette, at god Cikorie voxer og kan faas her i Landet.«

• 1806

11. Oct. Urtekræmmer Mads N. Færck, der havde været 2 Aar i Forbedringshuset paa Grund af Tyveri, klagede over, at Oldermænden ikke havde tilsagt ham til Lavsmøderne, og Oldermænden forespurgte hos Magistraten, om han ikke kunde være fritaget for denne Tilsigelse. Færck var dog indigneret over, at han ikke var blevet tilsagt i den Tid, han var i Forbedringshuset, hvilket Oldermænden i et Brev til ham selv havde undskyldt med, at man ikke vilde krænke ham i hans ubehagelige Stilling. Kancelliet mente imidlertid, at det ikke kunde nægtes Færck at møde ved Lavssamlingerne, fordi han havde været i Forbedringshuset, men derimod saalænge hans Bo stod under Skiftebehandling.

• 1809

oprettede H. J. Klemp et Undervisningsinstitut paa Vesterbro, hvor Detailhandlersvende kunde erhverve sig Handelskundskaber og deri aflægge Prøve. Oldermænden kunde imidlertid ikke indse Nødvendigheden deraf og fandt de Kundskaber, der skulde meddeles, overflødige for Svendenes borgerlige Stilling.

• 1812

førte Urtekræmmerne Proces med Vinhandlerne, der vilde formene dem at sælge Vineddike.

• 1816

fik Oldermænden Underretning fra Kancelliet om, at 32 Personer i Nyboder havde faaet Bevilling til at sælge Urtekram.

Samme Aar søgte flere The- og Porcelainshandlere Kongen om Tilladelse til at handle med Altona Cikorie, norsk Blaafarve, dansk Stivelse, dansk Vineddike, Papir og Lak, hvid og grøn Sæbe samt Sejl-

garn, Citroner og Appelsiner, hvilke Varer Urtekræmmerne forment dem at handle med, desuden Peber, Allehaande, Salpeter og bengalsk Indigo, de gjorde desuden opmærksom paa, at Urtekræmmerne handlede med Varer, der ikke nævnedes i Lavsartiklerne, nemlig Rom, Peberrod og flamske Sild.

5. Aug. erklærede Oldermændene, at til de førstnævnte Varer var de, ifl. deres Lavsartikler, eneberettigede, og deres Ret til at falholde Rom, Peberrod og flamske Sild, indeholdes tildels i den ældre Lovgivning og er ialtfald hjemlet i Hævd fra Arilds Tid.

• 1817

23. April bestemtes det bl. a., at ingen maatte blive Svend i noget Handelslav, førend han var 18 Aar gammel og havde staaet i Lære i 5 Aar, og ingen kunde blive Interesseret i noget Handelslav, uden han havde været Svend i mindst 3 Aar og havde tjent i Lavet som saadan.

Der bestemtes ogsaa Examinere for Drengene og Svende, i hvilken Anledning Oldermændene 12. Maj gjorde Indstilling om denne Examens Beskaffenhed, og 16. Juni meddelte Magistraten, i Henhold dertil nærmere Bestemmelser. De udlærte Drenges theoretiske Prøve skulde bestaa af: a) Regning af Reguladetri og Disconto; b) simpel udenads Regning eller Regning i Hovedet, som daglig forekommer med Hensyn til Detailhandelen; c) Almindelig Bogføring og Begreb om de dertil hørende Bøger; d) at skrive korrekt Dansk og Tysk og deri at kunne forklare sig over en opgiven Materie; e) Kundskab om indenlandsk Maal og Vægt; f) Kundskab om de her cirkulerende Pengearter; g) Kundskab om de Pligter, der paahviler ham med Hensyn til hans Husbonde i Særdeleshed og Lavet i Almindelighed.

Ved den praktiske Prøve skulde han a) forklare sig over Varesnes forskellige Godhed; b) hvorledes de bedst behandles og konserveres; c) Kundskab om de til Handelen hørende Varer; d) have Kundskab om den forskellige Emballage, hvori Varerne hidkomme og hvad Thara derfor godtgøres.

Den udtjente Svends theoretiske Prøve bestod i: a) Rente og Vexelberegning; b) Kundskab om Vexelretten og Omgang med Vexler; c) Kundskab om inden- og udenlandsk Vægt og Maal og sammes gensidige Forhold; d) Læse og skrive saavel Dansk som Tydsk iøvrigt og deri at kunne forklare sig over en opgiven Materie; e) Handelskorrespondance i begge Sprog med fuldkommen Kundskab i Handelsgeografi; f) Forstaa at anvende det enkelte Bogholderi; g) At vide hver Stats Mynt, hvorledes den vexles samt hvilket Forhold Kursen staaer til Hamborger Bank og hollandsk Kurant.

Svendenes praktiske Prøve var i at: a) Kende alle de til Lavets Handel henhørende Varesorter og forklare sig over sammes Kvalitet og hvorledes de bedst konserveres; b) Fra hvilke Steder de faas fra første Haand og hvad Thara, der i Almindelighed gives; c) Forfatte en ordentlig Kalkule paa Varer fra flere Steder, efter et dertil opgivet Thema; d) At kunne gøre Rede for Omgangen med Toldbodens praktiske Forretninger, for saa vidt Lavet vedkommer.

8. Dec. fremlagdes i Anledningen af Forordningen om Examen et trykt Forslag fra Overkrigskommisair J. R. Kieler om Oprettelsen af et Handelsinstitut, og det bestemtes, at Lavets Medlemmer inden 8 Dage skulde tilkendegive Oldermænden, om de havde nogen, der skulde benytte Institutet. Ved Skr. af 15. Maj 1818 billigede Kancelliet Oprettelsen af dette Institut.

• 1818

22. Oct. gjorde Silke-, Ulden- og Lærredskræmmerlavet igen Indsigelse imod Urtekræmmernes Handel med Baand og Traad og disse søgte derfor paany om kgl. Bevilling. Kancelliet svarede, at det fandt ingen Anledning til at forestille Sagen for Hs. Majestæt.

• 1819

3. Sept. tilsendtes Oldermænden Plakater, der ved Begravelser forbød Beværtning ved dækket Bord og Blomsterstrøning, førend Graven var tilkastet.

Fra 1. Januar opkrævedes Medlemmernes Kontingenter kun med 10 Rigsbankdaler Sedler.

• 1820

gjorde Spækhøkerne Indsigelse mod, at Urtekræmmerne solgte indenlandske Oste under Navn af Sveitserost, og fremstillede, »at det er bekendt, at for nogle Aar siden nogle Sveitzere nedsatte sig her i Landet, disse leverede Oste hertil Staden af deres eget Hollænderi, der dog ene er dannet af den Mælk og Fløde, vort eget Land afgiver. Oldermændene erklærede, »at man fornuftigvis maatte forklare Ordet »fremmed Ost« derhen, at man derved har villet tilkendegive, at Urtekræmmerne skulde og maatte ikkun handle med de finere Oste, men de simple vare Spækhøkerne forbeholdne.«

Lavet gjorde Indsigelse mod, at Isenkræmmerne solgte Eau de Cologne, Riga-Balsam, lugtende Sæbe, Olier og Essencer, hvorimod disse gjorde gældende, at de nævnte Varer ikke omtaltes i Lavsartiklerne, disse Varer kaldtes Galanterivarer, til hvis Salg Isenkræmmerne vare berettigede.

Samme Aar gjorde Oldermændene gældende ligeoverfor Frugthandlerne, at disse kun maatte handle med friske Frugter og ikke med Figen og raspet Hjortetak. Siden stævnedes Urtekræmmerne Frugt- og Vildthandlerne for Politiretten, fordi de solgte Appelsiner og Citroner. Disse sidste vandt imidlertid Sagen og Kancelliet billigede dette ved Skr. 9. Juli 1821.

• 1821

2. Juni søgte Oldermændene Kongen om at Drengenes Læretid maatte forlænges til 7 Aar. Der var indskrevet i Aarene

1767—76	50	Interessenter,	107	Svende,	137	Dreng
1807—16	92	Interessenter,	141	Svende,	223	Dreng
1817—20	42	Interessenter,	104	Svende,	155	Dreng

hvilket viste en stærk Tilstrømning. »Skulde nu Tilvæksten fremdeles tiltage i samme Forhold, medens Folkeformerelsen ordentligvis ikkun

antages at fordobles i et uforligneligt længere Tidsrum, da vilde Deres Majestæt allernaadigst bifalde, at Urtekræmmer-Svende og Dreng ville i nogle faa Aar blive aldeles uden Forhold til Folkemængden. Hverken Staden eller de vilde vinde derved, thi disse, der intet kende uden Handel, maa, naar de ere indskrevne som Svende, for det meste gaa ørkesløse og falde tidlig eller sildig Staten til Byrde, denne taber i deres nyttigere anvendte Evner en Mængde unge Mennesker, der som Haandværkere, Agerdyrkere eller paa anden Maade kunde gavne.«

. 1822

stævnedes The- og Porcelænshandlerkorporationen 6 Urtekræmmere, fordi de solgte Arrak, Sago, St. Croix raa Sukker, Sirop af Sukker samt Salep, hvilken Sag Lavet paatog sig. Politiretten frikendte dog de paa-gældende Urtekræmmere for Tiltale.

Ved Kancelliskrivelse af 24. Dec. forklaredes nærmere den Bestemmelse i Forordningen af 23. April 1817, at den Husbonde, der er Skyld i, at hans Dreng ikke har lært, hvad han burde vide, ikke alene skal betale Omkostningerne ved hans Oplærelse men endog straffes med Bøde fra 100 til 200 Rdl., saaledes at en saadan Tiltale skal være aldeles privat og maa overlades vedkommende Lærling eller hans Værge, eftersom Udfaldet af Examen ikke godtgør, at Husbonden er skyldig, da Skylden muligvis ogsaa kan ligge hos Lærlingen selv, hvilket maa antages erkendt fra dennes Side, naar ingen Klage føres.

. 1823

20. Dec. Ved en Politiretsdom kendtes Urtekræmmerlavet uberettiget til at sælge lybske Pølser, hvilken Handel mentes at høre under Hørkræmmerlavet. Oldermænden indgav derpaa en Ansøgning til Kongen, hvori han fremstillede, at denne Vare maatte høre ind under Urtekræmmerne, »fordi den regnes til de finere og kostbare Spisevarer, er af fremmed Oprindelse, indeholder Krydderi og da Drogisteri efter de bedste Handelslexica tillige indbefatter saadanne Varer, som bruges i Køkkenet, og naar man nu antog, at Urtekramhandel var ind-

skrænket til de i Lavsartiklerne benævnte Varer, maatte man og forudsætte, at hver Gang en ny Vareartikel opstod i Handelen, der da skulde gøres en ny Lov fornøden, for at bestemme, hvem Handelen dermed tilkom. Det er fremdeles i en Politiretsdom af 30. Oct. 1822, som den 12. Juni f. Aar allern. er stadfæstet i Højesteret, antaget, at alle ny Varer, som passe med Handelens Natur herunder høre. Endvidere er det ved 4 afhørte aldrende Urtekræmmere oplyst under Sagen, at Handel saavel hermed som med westphalske Skinker, Hamburger Oxebryst og dito Tunger bestandig alene ere drevne af Urtekræmmerne. Oldermænden søgte derfor om fri Proces for Højesteret i denne Anledning.

Kancelliet resolverede 13. Marts, »at ligesom Urtekræmmerne hidindtil have været berettigede til at drive Handel med de nævnte Vare-sorter, saaledes kan Magistratens Erklæring af 14. Sept. 1820, der bestemmer de Frugt- og Vildthandlerne samt Spækhøkerne bekommende Rettigheder, ikke være Urtekræmmerne hinderlig i at fortsætte den af dem hidtil drevne Handel.«

. 1824

2. Februar indgav Oldermænden Indstilling til Kongen om Afskaffelse af forskellige Misbrug i Lavet. Nogle Interessenter udlaante deres Navn til Uberettigede, andre stode i Forbindelse med Omløbere og Uberettigede, der solgte Varer under Indkøbspris. Endvidere var det blevet almindeligt at give Nytaar til Tjenestefolk. Herom skriver Oldermænden: »Ved Reskript af 3. Nov. 1750 er det allern. forbudt Urtekræmmere og de som handle med Urtekramvarer, at give Tilgift og Foræringer ved deres Købmandsskab og derfor fastsat Straf. Noget efterat jeg var valgt til Oldermænd, fandt jeg Anledning til at bringe Interessenterne dette Forbud i Erindring, men det har ikke haft den tilsigtede Nytte, dels fordi saa længe det er almindeligt, at andre Handlende giver Douceur til Nytaar, er det næsten umuligt for Urtekræmmerne at undgaa samme Uorden, dels saa længe der ikke tillige eksisterer Straf for dem, som modtager slige Foræringer, blev Risikoen

altid paa Giverens Side, og man bør vel forudsætte, at iblandt Modtagerne gives mange, der, ligesom naar Pigerne købe paa Fiskehuset, faar 2 Skilling pr. Pd., endog ville prætere det som en Ret. Imidlertid trykke Nytaar og Foræringer mange Handlende, og der gives vist kun faa Urtekræmmere, som ej paa denne Maade bortøde henved 100 Rbd., og for ikke faa gaa vel flere Hundrede Rbd., som de siden ofte surt savnede. Vel kan slig Skænk og Gave ikke medføre saa store Onder som i Embedsforhold, men hvo tør borge for, at den Handlende ikke søger at godtgøre sig det paa Varernes Pris, maaske og paa Vægt og Maal, og det gaar saaledes egentlig paa Tyendets Herskabs Regning. Ej heller kan den Mulighed fornægtes, at Tyendet derved forledes til at søge andre Udsalgssteder, end Husbonden anviser, er skødesløs i at betinge nøjeste Pris eller at paase Vægt og Maal.« Oldermanden søgte derfor Kongen om følgende:

a) At enhver Urtekræmmer under en passende Mulkt skal over Indgangen til sin Butik til samme Tid, som han aabner der, have anbragt paa et iøjnefaldende Sted med store, tydelige Bogstaver sit Navn.

b) At den Urtekræmmer, som bortlejer eller laaner, eller paa anden Maade tillader nogen at benytte sit Navn, Borger- eller Lavrets til derpaa at drive Handel, for Uberettigede indklarerer eller tager Varer paa Kreditoplag til derpaa at lade indskrive Lærlinge, eller holde Svende, skal have tabt sin Borgerret og Lavrets, og at den, som deltager i saadant ulovligt Misbrug, skal foruden ellers sædvanlige Bøder for uberettiget Handel til Politikassen og Lavet, endvidere erlægge en Mulkt, $\frac{1}{2}$ Del til Politikassen og $\frac{1}{2}$ Del til Angiveren, som jeg med Hensyn til, at total ulovlig Urtekramhandel maa endog anses for et større Retsbrud end ved Handel en gros med en enkelt Artikel, vover at indstille til 100—200 Rbd. Sølv, som i Gjentagelsestilfælde stedse fordobles, og naar han som Svend eller Lærling er indskreven paa Lavet, desuden miste den herved forundte Ret i Lavet.

c) At hver den Urtekræmmer, som ikke stadig har fortsat Handelen, ikke har sit Navn anbragt som under a) anmærket over Indgangen til sin Butik, ikke stadig er ved Handelen, samme forestaar

og deri deltager, hvis Formues Forfatning er almindelig bekendt at være ringe, som ikke har sin Bopæl paa Stedet i det til Butiken stødende Lokale, eller i Tilfælde, at Lokalet ikke kan yde ham Bopæl i Nærheden deraf, har Forretninger andre Steder, der medtage det meste af hans Tid, eller som ikke selv antager, bespiser, lønner og logerer sine Handelsbetjente, han skal have Formodningen imod sig, at Handelen ikke føres for hans egen Regning, og naar han ikke godtgør det modsatte, dømmes til at have sin Borgerret og Lavret som Urtekræmmer forbrudt.

d) Den, som køber af uberettiget Handlende, skal anses med samme Straf som Sælgeren, og naar Køberen er Medlem eller har nogen Ret i det Lav eller Korporation, som ved Salget forurettes, med det dobbelte, saaledes at Mulkten i ethvert Gentagelsestilfælde stadig fordobles.

e) At Forbudet i Reskriptet af 3. Nov. 1750 mod Skænk og Gave ved Handel og Udsalg udvides til alle Handlende, og at den, som modtager samme, forfalder i samme Mulkt som Giveren, og som for dem begge stedse fordobles i Gentagelsestilfælde.

Paa denne Indstilling svarede Kancelliet 16. Marts, at det i saa Henseende vil have sit Forblivende ved de paagældende Anordninger.« 15. Sept. Da Oldermændene nægtede en Urtekræmmer at faa en Lærling indskreven, paa Grund af, at han ikke holdt sorteret Bod med Indgang fra Gaden, fik han Medhold af Kancelliet. Vedkommende Urtekræmmeres Virksomhed indskrænkede sig nemlig til at tilberede Farvestoffer for Husflid i en nogenlunde lys Kælder i en Gaard, hvilket ikke kunde anses som en ordentlig Urtekramhandel.

• 1833

1. Juli oprettedes en Understøttelseskasse, hvis Formaal skulde være Understøttelse til Husleje, Begravelse, Konfirmation og Sygehjælp, Indtægterne bestod, dels i frivillige Bidrag een Gang for alle, dels i Fjerdingaarsbidrag paa 3 Mk. af hver Interessent.

• 1835

Ved en Politiretsdom af 17. Oct. blev det afgjort, at Urtekræmmerne upaataalt af Apothekerne maatte sælge Vitriololie, Cremortartari, Violrod og Lakritssaft, hvorimod Handel med Sennesblade var forbudt.

• 1837

17. Juni faldt Politiretsdom for, at Urtekræmmere var berettigede til at sælge Voxlys men ikke Talglys, og at der ingen Fordel maatte tages paa Lys, der solgtes for udenbysboende Lysestøbere; ved en Dom af 24. Juni kendtes Urtekræmmerne uberettigede til at sælge Rigabalsam. Ved en Kancelliskrivelse af 29. Marts bestemtes det, hvorledes Urtekræmmerne kunde betinge sig Godtgørelse for Udsalg af Lys fra udenbys boende Lysestøbere.

• 1838

nedsattes et Udvalg til at fremsætte Forslag om Nytaars og Tilgifts Afskaffelse, men dette blev uden Udbytte.

I Juni anlagde Lavet Sag mod Gæstgiveren i »Solen«, der havde handlet med Syltetøj og Agurker m. m. for Urtekræmmer Høegs Regning paa Nørrebro; denne sidste maatte give Æresord paa ikke i Fremtiden at lade saadan Handel udøve af Uberettigede.

• 1840

Ved en Politiretsdom 10. Marts kendtes Urtekræmmerne uberettigede til at handle med Kartoffelmel.

• 1845

28. Sept. indviedes Lavets Stiftelse i Hoppenslænge, hvortil man havde sammensparet Midler siden 1834.

• 1847

Aaret var mærkværdigt for Lavet ved Oprettelse af en Urtekræmmerforening. Ophavsmanden til denne var R. C. W. Ottesen, der ind-

H. B. SCHALDEMOSE

Formand for Læget 1837—1862

Formand for Urtekræmmerforeningen 1862—1866

bød til et Møde 26. Febr., ved hvilket 33 Medlemmer tegnede sig. Foruden Ottesen, der foreløbig blev Formand, bleve A. Schlichtkrull, F. Bentzen og Waldemar Schiødte Medlemmer af Bestyrelsen.

Foreningen varede til 1849. Foran i dens Forhandlingsprotocol har R. C. W. Ottesen skrevet: »Da denne Forening blev ophævet, paa Grund af, at den som saa mange andre Børn kom for tidlig til Verden, skænkede den sin Kassebeholdning, 100 Rdl., til Urtekræmmerlavets Kasse. Da jeg næsten har konsigneret alt, hvad heri er fremstillet, og den indeholder ikke uinteressante Momenter fra hin Periode, saa meget mere, som jeg arbejdede sammen med Mænd, der følte Frihedens Morgenrøde opstaa, saa tillader jeg mig ifølge Deres ærede Tilladelse at overrække denne lille Erindring, som et ringe Bevis paa Hengivenhed, Taknemmelighed og Højagtelse.

S. T.

H. R. Stensballe,

Formand for Urtekræmmerforeningen

• 1848

Paa Lavssamlingen meddelte Oldermænden en Udsigt over, hvad der var gjort til Afskaffelse af Tilgift og Nytaarsgave, og der oplæstes et Udkast til et Andragende derom.

• 1849

4. Jan. afgav Bestyrelsen følgende Erklæring om et Forslag af L. V. T. Sandberg om Udvidelse af Københavns Handel ved en Frihavn: »Vi ere enige med Hr. Sandberg i, at netop nærværende Tidspunkt vilde være særdeles gunstigt for Opnaaelsen af dette Øjemed og at det vistnok vilde være i hele Handelsstandens velforstaaede Interesse og dens Pligt med Kraft og Iver at virke og arbejde derfor. Vi føle os overbeviste om, at Oprettelsen af en Frihavn, saaledes som af Hr. Sandberg foreslaaet, vilde være en Foranstaltning, der vilde bidrage meget til, at Stadens Handel kunde udvides til et Omfang, som Staden, ifølge sin Beliggenhed og øvrige Forhold, synes at have Krav paa. Vi formene, at en saadan Frihavn væsentlig vilde fremme den større Pro-

dukt Export og Speditionshandel, idet man tør antage, at her da vil kunne blive et Oplagssted for Nordens og Østersøens Produkter, ligesom ogsaa Lagere af Manufaktur og Fabriksvarer fra forskellige Lande, hvor disse frembringes, medens ogsaa den mindre Export og Provinsialhandel ved det bestaaende Kreditoplagssystem vilde faa et mere udvidet Marked at arbejde i. At de Varer, der indførtes til Konsum i Staden, maatte fritages for Øresundstolden, vilde vistnok være det heldigste Middel til at fortrænge Hamborg, Lybæk, Kiel og øvrige Stæder fra de Vare- og Speditionsforretninger med Staden og Provinserne, som de med saa megen Snille have vidst at tilvende sig og som det ikke har været de største direkte Handelspladser muligt at træde i Konkurrence med, hovedsagelig paa Grund af Øresundstolden, som ogsaa den nære Beliggenhed, i Forening med de hurtige Kommunikationsmidler, hine Stæder er i Besiddelse af. Hvor væsentlig en Indflydelse saaledes denne Begunstigelse, tilligemed Oprettelsen af en fast Dampskibslinie imellem de vigtigste i Forslaget nævnte Steder, maa antages at være, ligger klart for Dagen.«

Da Sandberg havde Avdiens hos Finansminister Spouneck, ytrede denne, at en Frihavn hellere burde oprettes af Private end af Staten, men han lovede ikke at tabe Sagen af Syne.

Det varede dog ca. 50 Aar, før Tanken endelig realiseredes. Paa-begyndelsen af Frihavnen fandt Sted i 1891. Den aabnedes 9. November 1894.

• 1854

10. Marts klagede Bestyrelsen til Indenrigsministeriet over »Foreningen for billige Livsforbrødenheder«, der drev Detailhandel og det fra Udsalg i Pilestræde og Elsdryrgade. Denne Forening optog Medlemmer mod et Tilskud af 2 Rdl. engang for alle og udsolgte Urtekramvarer, ikke til Indkøbspris, men med en vilkaarlig Avance af 5—10 pCt., paa enkelte Artikler 30—40 pCt. Med en saadan Forening kunde Urtekræmmerne ikke konkurrere, da de maatte svare Skatter og Lavsgebyrer og have Udgifter til Butik og Folkehold, medens en Forening

var skattefri. — Det ser ud til at have været en Forløber for den senere Tids Brugsforeninger. Uretfærdighederne overfor Handelsstanden er da de samme.

• 1855

vedtoges det at lade Stiftelsens Bestyrelse, under særdeles Omstændigheder, tilstaa Stiftelsens Beboere en forhøjet Understøttelse.

• 1856

23. Feb. indgav Bestyrelserne for de 5 Handelslav et Andragende til Indenrigsministeriet i Anledning af Lovforslaget om Næringsloven, om det maatte forundes dem at gøre sig bekendt med dette, inden det forelagdes Rigsdagen, og afgive Betænkning derover, da de frygtede for, at den paatænkte Lov vilde medføre en grænseløs Ulykke for de Næringsdrivende og for det almene Vel.

• 1858

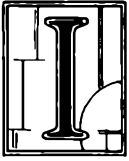
var der ingen Forhandling om at søge det saakaldte Nytaar afskaffet. I dette Øjemed nedsattes en Komité, først af A. C. Øst, Adolph Trier og A. Schlichtkrull, siden af C. C. Tryde, R. C. W. Ottesen, Julius Meyer, A. W. Adrian, men uden Resultat, som de andre Forsøg.

Ifølge Næringsloven af 29. Dec. 1857 skulde Lavet ophæves fra 1. Jan. 1862, dog saaledes, at der kunde dannes frie Foreninger med nye Vedtægter, der skulde stadfæstes af Indenrigsministeriet. Paa Lavssamlingen 29. Jan. 1861 fremkom derfor et Udkast til Dannelse af en Urtekræmmerforening, og der nedsattes et Udvalg, bestaaende af R. C. W. Ottesen, W. Schjødt, I. Rosenberg, A. Schlichtkrull og Th. Bentzen. Vedtægterne for Foreningen vedtoges 16. Maj og stadfæstedes af Kongen 26. Nov.

Ved Lavets Slutning i Dec. 1861 bestod dette af 413 Interessenter med 185 Svende, 216 Lærlinge, 35 Betjente udenfor Lavet og 131 Arbejdere.

Det sidste Møde i Lavet holdtes 17. Marts 1862. Da ejede Lavskassen 11,100 Rigsdaler i Obligationer, 1200 Pund Sterling i Obligationer. 402 Rdl., 2 Sk. i Kassebeholdning.

Desuden ejede Lavet Stiftelsen i Hoppenslænge.

Aarene fra 1861 fandt der en stor Udvikling Sted i Byens Forhold, hvilket naturligvis ogsaa kom til at præge Livet i Urtekræmmerforeningen. Medlemsantallet voksede Aar for Aar, saaledes at det var fordoblet ved Aarhundredskiftet,

Til Trods for Landets store Vanskeligheder, som Følge af den ulykkelige Krig i 1864, voksede Byen stærkt. Indenfor Voldene var Gammelholmskvarteret ved at vokse op, paabegyndt i 1861. Udenfor dem, eller udenfor Søerne og det Terræn, der strakte sig fra Skt. Jørgensø til Kalvebodstrand og fra Sortedamssøen til Sundet, skød sig stadig nye Bygninger i Vejret, hvoraf fremstod de store nye Kvarterer: Nørre-, Vester- og Østerbro. Indbyggerantallet var i 1870 181,000 med Yderkvartererne. 1880 235,000, hvortil kom Frederiksbergs 26,000; i 1890 313,000 og Frederiksbergs 47,000, og saaledes fortsattes Væksten, saa at i 1890'erne kom yderligere 100,000 til.

Med Krigen 1870—71 indtraadte en Dyrtid i Lighed med den, vi har lidt under siden 1916, dog af betydelig mindre Omfang og Varighed, men dog længe nok til at præge de næstpaafølgende Aar. Prisstigningerne paa Landbrugsprodukter var meget store. 1 Td. Korn kostede f. Eks. umiddelbart efter Krigen 20 Kr., for atter inden 80'ernes Begyndelse at være faldet til 6 á 7 Kr. Følgen var, at Landboerne, ligesom nu, var i store Vanskeligheder, hvilket forplantede sig til Landets øvrige Indbyggere, som hver for sig havde nok i sin Del af Vanskeligheder i Forvejen.

URTEKRÆMMERFORENINGEN.

1862-1932

 Den 17. Marts 1862 afholdtes det første Møde efter Lavets Ophævelse, hvortil saavel Lavsinteressenterne som Medlemmerne af den tidligere i 1847 dannede Urtekræmmerforening, var indbudte. Medlemstallet var paa dette Tidspunkt 381. Lavets Regnskab for 1861 fremlagdes, og derefter blev der foretaget Valg af Bestyrelse for den saaledes nydannede og eneste Urtekræmmerforening. Til Formand valgtes Lavets mangeaarige Formand *H. B. Schallemose*, og det aarlige Kontingent fastsattes til 4 Rdl.

Ved *Generalforsamlingen* i 1863 blev der stillet følgende Forslag:

1) om Ophævelse af den Forpligtelse, der i Lavets Tid paahvilede enhver Interessent, at betale 28 Rdl. til Stiftelsen — 2) om Fritagelse for at betale 3 Mk. for Vedtægterne, og 3) om Opførelse af en Stiftelse.

Det vedtoges, at der skulde afstemmes skriftlig over disse Forslag paa Lister, som skulde cirkulere mellem Interessenterne. Ved Bestyrelsesmøde den 23. April s. A. meddeltes Resultatet af Afstemningen, som var følgende: til Punkt 1 afgaves 136 Ja 200 Nej, til Punkt 2 334 Ja 8 Nej, til Punkt 3 336 Ja 12 Nej. Omdeling af Foreningens Vedtægter uden Betaling var saaledes vedtaget, ligesom Bestyrelsens Forslag om Opførelsen af *en ny Stiftelse*, hvorefter det bestemtes, at et Andragende til Indenrigsministeren skulde udfærdiges for at opnaa den fornødne Indvilligelse til Forandring af Vedtægterne i Overensstemmelse med Resultatet af den skriftlige Afstemning.

• 1863

Den 23. Juli blev der efter forudgaaet skriftlig Tilsigelse afholdt en extraordinær »Generalforsamling«, hvor følgende blev foredraget: »Da Indenrigsministeriet i Svar paa den indgivne Ansøgning om

Konfirmation paa en Forandring i Foreningens og Stiftelsens Vedtægter, i Henhold til de ved Generalforsamling af 27. Marts d. A. vedtagne Bestemmelser om Opførelse af en ny Stiftelsesbygning m. m., har forlangt disse Bestemmelser affattede som Tillægsparagrafer til Foreningens Vedtægter, forelagte og vedtagne paa en Generalforsamling, forventer Bestyrelsen Generalforsamlingens Samtykke til at maatte ansøge Indenrigsministeriet om Konfirmation paa følgende Tillægsbestemmelser for Foreningens Vedtægter af 28. November 1861, nemlig:

§ 19: Den Foreningen tilhørende Kapital som den 1. Januar 1863 udgjorde 16,200 Rdl., maa i Henhold til Foreningens Vedtægter § 21 anvendes til Opførelse af en ny Stiftelsesbygning.

§ 20: Hvad Opførelsen af en saadan Bygning maatte komme til at koste udover den Sum, som Stiftelsen ejer, maa tilskydes af Foreningens Midler.

§ 21: Skatter og Reparationer ved Foreningens nuværende Stiftelse saavel som Gratialer og Understøttelser til Beboerne af den nuværende Stiftelse og til Foreningens Medlemmer maa udredes af Foreningens Kasse alene.

§ 22: Bestemmelsen i § 13, om at en Tiendedel af Foreningens aarlige Bruttoindtægt skal henlægges til et Fond for en eventuel Udvidelse af Foreningens Stiftelse eller til Opførelse af en ny, erklæres ved de ovenanførte Foranstaltninger for opfyldt, og bortfalder saaledes nu.

§ 23: Paragraf 15 i Foreningens Vedtægter forandres saaledes: Bestyrelsen bemyndiges til for Fremtiden uden Betaling at udlevere Aftryk saavel af fornævnte Vedtægter som af Stiftelsens Vedtægter til indtrædende Medlemmer som til enhver, der vinder Borgerskab som Detailhandler her i Staden.

»Da Ministeriet har givet Tilsagn om, at naar de ansøgte Forandringer affattes i den fornævnte Form, og vedtages af Generalforsamlingen, den ansøgte Konfirmation vil kunne forventes, formener Bestyrelsen det rigtigt ved denne Forsamling at foreslaa Valget af en Byg-

ningskomité, der bemyndiges til, i Forening med Bestyrelsen, at foretage Køb af Grund og lede Opførelsen af Bygningen i Henhold til den ved sidste Generalforsamling og derpaa fulgte skriftlige Afstemning givne Fremstilling, og foreslaas denne at bestaa af 3 Medlemmer udenfor Bestyrelsen.

Skrivelsen fra Ministeriet af 2. Juli d. A. oplæstes og samtlige foranstaaende Paragrafer 19, 20, 21, 22, 23 vedtoges enstemmigt. Til Bygningskomité blev valgt *H. P. Harboe*, *I. C. Bondrop* og *L. Petersen*. Generalforsamlingen besluttede, at der af Bestyrelsen i Forening med den valgte Bygningskomité udarbejdedes en Instruks for Bygningskomitéen; som skal vedtages af en ny Generalforsamling.

Da Ministeriet i sin Skrivelse fordrer, at de ovenfor nævnte Tillægsparagrafer skulde være tiltraadt af mindst Halvdelen af Foreningens Medlemmer, blev der foretaget skriftlig Listestemning, som gav det Resultat, at 340 stemte for og 9 imod, og saaledes var Opførelsen af en ny Stiftelse vedtaget.

• 1865

Der anlagdes forskellige Sager imod Urtekræmmere for Salg af brændt og malet Kaffe iblandet med Kaffesurrogater. I den Anledning vedtoges det paa en ekstraordinær Generalforsamling den 2. August 1865 at Bestyrelsen skulde afgive den Erklæring til Politidirektøren, at blandet Kaffe for Fremtiden skulde blive solgt saaledes, at Embalagen var forsynet med et Stempel eller Mærke »blandet«.

Endvidere bemyndigede Generalforsamlingen Bestyrelsen til at konferere med Politidirektøren for at søge de mod Urtekræmmerne anlagte Sager hævede.

Den 3. August 1865 indgav Bestyrelsen følgende Andragende til Politidirektøren:

»Ved den igaar Aftes af Urtekræmmerforeningens Medlemmer afholdte ekstraordinære Generalforsamling vedtoges det af de tilstedeværende med stor Majoritet, at Medlemmerne forpligtede sig til, forsaavidt de ikke aldeles kunde ophøre med at sælge brændt eller malet

Kaffe blandet med Surrogater, da kun at udlevere Køberne saadan Kaffe i Emballage, der tydelig er paatrykt Mærket »blandet«.

Idet vi ærbødigst tillade os herom at underrette D. Vbh., vil en Deputation af Bestyrelsens Medlemmer anmode Dem om Audiens for at modtage Deres højtærede Meddelelse, om denne Foranstaltning vil blive antaget som betryggende, og om der kan indrømmes Medlemmerne en kort Frist til Iværksættelse heraf.

Bestyrelsen tillader sig at ansøge D. Vbh. om, at naar denne Foranstaltning definitivt iværksættes, Tiltale imod Medlemmer, som have blandet Kaffe, da maa bortfalde, og de allerede idømte Mulker eftergives.«

Kjøbenhavn, den 3. August 1865.

Allerærbødigst.

Paa dette Andragende svarede Politidirektøren skriftlig den 5. August saaledes:

»Bestyrelsen for Urtekræmmerforeningen har i Skr. af 3. dennes meddelt mig, at det paa en af Foreningens Medlemmer afholdt ekstraordinær Generalforsamling af de tilstedeværende med stor Majoritet er vedtaget, at Medlemmerne forpligtede sig til, forsaavidt de ikke aldeles kunde ophøre med at sælge brændt malet Kaffe blandet med Surrogater, da kun at udlevere Køberne saadan Kaffe i Emballage, som tydeligt er paatrykt Mærket »blandet«, og har den ærede Bestyrelse derfor forespurgt, om denne Foranstaltning vil blive antaget for betryggende.

I Anledning heraf maa jeg indskrænke mig til at henvise til den af mig under 3. Juni d. A. udstedte Bekendtgørelse, ved hvilken vedkommende Handlende i Henhold til Forordningen af 11. April 1840 Paragraferne 49—52 advares om, at de ved at sælge saadanne Kaffeblandinger, som Bekendtgørelsen omtaler, under Navn af Kaffe, uden udtrykkelig Angivelse af den stedfundne Blanding, paadrage sig Ansvar efter de ovenanførte Bestemmelser. At sælge deslige Blandinger, naar de ikke sælges for andet, end hvad de virkelig ere, nemlig Kaffe-

blandinger, ikke Kaffe, kan vel ikke anses for stridende imod Loven, men da denne Handel altid vil være forbunden med adskillige Misligheder, baade for Sælger og Køber, kan jeg ikke andet end tilraade, at den ophører, og at Kaffe og Kaffesurrogater herefter altid sælges hver for sig. Ialtfald bør ganske vist, til Betyggelse for begge Parter, saadanne Blandinger ikkun udleveres til Køberne i Emballager, der udvise, at det, de indeholde, er en Kaffeblanding og ikke Kaffe.

Crone.«

Mundtlig ved den tilstedede Audiens svarede Politidirektøren, med Hensyn til Anmodningen om at indrømme kort Frist for Iværksættelsen af Stempling af Emballagen, at han mulig vilde opsætte Undersøgelserne i 8 Dage, og gav Tilsagn om at ville konferere med Dommeren om, hvorvidt Sagerne imod de Medlemmer, hos hvilke Politiet havde ladet købe Kaffe, brændt og malet, som ved Undersøgelsen havde vist sig at være blandet, kunde frafaldes. Derimod erklærede han, at de allerede idømte Mulfter ikke kunde eftergives, da dette laa udenfor hans Omraade, og dette kunde kun ske efter Ansøgning til Hans Majestæt Kongen.

Herefter udgik følgende Cirkulære til Medlemmerne:

»Idet Bestyrelsen bringer dette til D'hr. Medlemmers Kundskab, skal den, da den paa Opfordring er bleven blandet ind i denne Sag, som iøvrigt ligger udenfor dens Omraade, da den savner al Berettigelse til at blande sig i D'hr. Medlemmers Maade at forhandle Varer paa, tillade sig at anmode D'hr., der enten have givet sig af med at forhandle brændt, malet Kaffe blandet med Surrogater eller ville forhandle en saadan Blanding, at træffe Foranstaltning til i den ovennævnte korte Frist at kunne stemple en saadan Vare med det i Politidirektørens Skrivelse nævnte Mærke »Kaffeblanding«, og vil det, naar dette finder Sted, betragtes som mindre væsentligt, ogsaa mundtlig at underrette Køberen om, at Kaffen er blandet.

Bestyrelsen ser sig ikke kompetent til at efterkomme det ved Generalforsamlingen udtalte Ønske, af Foreningens Kasse at udrede de

Mulkter, som enkelte af D'hr. ere idømte, uanset, at Generalforsamlingen dertil vilde bemyndige den, da den herved vilde afgive en indirekte Erklæring om, at Forhandlingen af saadanne blandede Varer har fundet Sted i Almindelighed, hvortil den er aldeles uberettiget.

Bestyrelsens Anmodning til D'hr. Medlemmer, som have opfordret den til at blande sig i denne Sag, er som den i sit tidligere Cirkulære har tilladt sig at berøre, »at de ville ophøre at sælge Kaffe blandet med Surrogater, og sælge Kaffen for sig og Surrogater for sig.«

Kjøbenhavn, den 5. August 1865.

H. B. Schaldemose. A. Schlichtkrull.

Andreas Buch. P. J. Homann. V. Schiødt.

H. Hansen. J. C. Sølling.

I Bestyrelsesmøde 22. August 1865 fremlagde Formanden en skriftlig Begæring fra 42 Medlemmer om, at der snarest muligt maatte sammenkaldes en ekstraordinær Generalforsamling, og at der paa denne fremsattes Forslag til saadan Forandring af Foreningens Vedtægter, hvorved jævnlige Sammenkomster for at drøfte Spørgsmaal, der angaar fælles Interesser, indføres, og hvorved Foreningens Bestyrelse anmodes om, mere direkte at virke til Interessenternes Tarv end efter de nu gældende Love.

Bestyrelsen vedtog at svare herpaa, at en Generalforsamling uopholdelig skulde blive sammenkaldt, naar Bestyrelsen fik Meddelelse om, hvorvidt der fra D'hr. Andrages Side vilde fremkomme et Forslag i den ovennævnte Retning, og underrettedes om, hvem der paa Generalforsamlingen vilde fremkomme med Forslaget, da et saadant Forslag ikke fandtes at kunne udgaa fra Bestyrelsen.

Derefter afholdtes den 7. September 1865 en ekstraordinær Generalforsamling efter Begæring af D'hr. *J. A. Neiiendam, J. Thorning* og *Chr. E. Hansen* paa egne og 42 andre Medlemmers Vegne, hvorved nævnte Herrer fremkom med Forslag til Valg af en Komité, hvis

Opgave det skulde være at fremkomme med Forslag til Forandring i Foreningens Vedtægter, som i foranstaaende Skrivelse var foreslaet.

Det vedtoges, at der skulde nedsættes en Komité bestaaende af 5 Medlemmer, og at disse skulde vælges ved skriftlig Afstemning paa Lister, som snarest muligt skulde udsendes.

Efter at bemeldte Lister havde cirkuleret blandt Medlemmerne, blev Resultatet af Stemmeafgivningen, at følgende Herrer valgtes med vedføjede Stemmeantal:

J. Thorning	97	R. C. V. Ottesen	53
J. A. Neiiendam	79	Chr. E. Hansen	48
J. Rosenberg	68	A. Schlichtkrull	25
Edv. Clausen	54	E. B. Salomon	19

Den 3. November s. A. var Bestyrelsen samlet for at forhandle om Indvarsling af en Generalforsamling for at fremlægge Forslag til forandrede Vedtægter for Foreningen, udarbejdede af den i dette Øje med nedsatte Komité.

Bestyrelsen vedtog, at Forslaget skulde omsendes trykt til Medlemmerne, og at der ved Tilsigelsen til Generalforsamlingen tillige skulde omdeles et Forslag fra Bestyrelsen, samt dens Betænkning over Komitéens Forslag, saalydende:

1) Forslag til forandrede Vedtægter for Foreningen, udarbejdede af den ifølge Generalforsamlingens Beslutning af 7. September valgte Komité, bestaaende af D'hr. J. Thorning, J. A. Neiiendam, E. Clausen, R. C. V. Ottesen og Chr. E. Hansen.

2) Forslag fra Foreningens Bestyrelse: For at D'hr. Medlemmer kan gøre sig bekendt med Komitéens Lovforslag, har Bestyrelsen troet det rigtigt at lade dette medfølge, samt fremstille sit eget Forslag og udvikle Grundene til, at dette fremkommer.

Ovennævnte Komité, hvem det ifølge ovenfor citerede Generalforsamlings Beslutning blev overdraget at fremkomme med Forslag, som sigte til en saadan Forandring af Foreningens Vedtægter, at der ved disse bestemmes jævnlige Sammenkomster for at drøfte Spørgsmaal af

fælles Interesser, og hvorved det paalægges Bestyrelsen mere direkte at virke til Interessenternes Tarv, end efter de nuværende Love, har istedetfor saadanne Forandringer udarbejdet aldeles nye Vedtægter, hvori væsentlige Forandringer udenfor de ovennævnte ere foretagne, og de i 1861 konfirmerede Vedtægter næsten totalt kuldkastede. Det er et langt mere omfattende Skridt og et helt andet Hverv, end der var overdraget Komitéen.

Bestyrelsen formener, at der ikke foreligger nogen Grund til en Forandring af Vedtægterne, og i hvert Fald ikke til en saa gennemgribende. Ihvorvel Bestyrelsen nærer den Formening, at en merkantil og selskabelig Forening er ønskelig og forhaabentlig vil kunne virke meget godt, tror den dog ikke, at den bør underlægges Foreningens Bestyrelse, der formentlig som hidtil hovedsagelig bør være financier.

Saadanne Bestemmelser i Vedtægterne, som at Bestyrelsen for at arbejde hen til at fremme Medlemmernes fælles Vel, saavel med Hensyn til deres Handelsinteresser som deres øvrige borgerlige Forhold, at fremkalde et selskabeligt Forhold imellem Medlemmerne og tilvejebringe det størst mulige Sammenhold, indbyrdes Bekendtskab og Tillid, samt virke belærende og dannende, at danne Arrangements-Komité, der i Tilfælde, at et Medlem maa søge Akkord med sine Kreditorer, kan om ønskes undersøge den Insolventes Stilling og anbefale ham etc., er jo tilvisse et stort og skønt Formaal, men en Bestyrelse, der kunde paatage sig et saadant Hverv, vil vistnok vanskelig findes. Bestyrelsen tror, at det er rigtigt, at der til Dannelsen af en merkantil og selskabelig Forening, der sætter sig et Formaal, som der kan være Haab om at naa, sker en Indflydelse af Mænd, der maatte føle sig kaldede til at stille sig i Spidsen derfor, og Adgangen dertil aabnes mod et saa lavt Kontingent som muligt for enhver Detailhandler, samt at det bestemmes, at Urtekræmmerforeningen bemyndiges til af sine Indtægter at give et aarligt Tilskud til Bestridelse af Udgifterne ved en saadan Forening.

Bestyrelsen skal desuden ikke undlade at fremhæve, at Urtekræmmerforeningen, naar den skal kunne vedblive at give sine Trængende

Understøttelse i et nogenlunde Forhold, som den plejer, ikke vil være istand til at udrede de Udgifter, den paatænkte Forening vilde medføre, uden at maatte angribe Foreningens Grundkapital, hvilket Vedtægterne forbyde, og hvortil Sanktion formentlig heller ikke vil kunne erhverves, og skal tillade sig at fremsætte en Oversigt over, hvad Foreningens Kapital omtrent vil udgøre, naar den under Arbejde værende Stiftelse er fuldført og betalt, som over anslaaede Indtægter og Udgifter, og vil denne Oversigt vise det begrundede i Bestyrelsens Udtalelse.

Af de Forandringer i Vedtægterne, som Komitéen har foreslaaet udenfor dem, der var den overdraget at fremkomme med Forslag om, skal Bestyrelsen tillade sig at bemærke om følgende:

§ 12. Det er vistnok den rigtigste Maade, som de nærværende Vedtægter bestemme med Hensyn til Understøttelse og Fribolig etc., da Erfaringen har vist, at et retfærdigt og upartisk Skøn i deslige Sager lettere naas i en engere Komité end ved Afstemning ved en Generalforsamling.

§ 14. Bestyrelsen maa paa det bestemteste fraraade, at en Generalforsamling, bestaaende af $\frac{1}{10}$ af Medlemmerne med $\frac{2}{3}$ af Stemmerne (altsaa af 400 Medlemmer 27 Stemmer) skulde have besluttende Myndighed til Forandring af Lovene, Anvendelse af Grundfond etc.

§ 33. Bestyrelsen formener det urigtigt, at Adgang til Belæggelse af Stiftelsen udvides til Interessenters og Enkers Efterladte, da derved saavel Sønner som Døtre bliver adgangsberettigede.

Bestyrelsen skal derimod tillade sig at stille følgende Forslag:

1. At der udstedes Indbydelse til Dannelsen af en merkantil selskabelig Detailhandlerforening, hvis Formaal skal være: *a)* Ved ethvert lovligt og liberalt Middel at virke til Gavn for Medlemmernes Handelsinteresser. — *b)* At foranstalte jævnlige Sammenkomster i Vintermaanederne mindst een Gang ugentlig, hvor Diskussion om alt, Medlemmernes Handelsforhold vedkommende, finder Sted, hvor Foredrag af almenyttigt og interessant Indhold af og til afholdes, Fremvisninger af Vareprøver og deslige findes, og iøvrigt saadan selskabe-

lig Underholdning, som maatte antages at medvirke til, at Sammenhold og Tillid blandt Medlemmerne tilvejebragtes.

2. At der enten udvælges en Komité, eller at Mænd, der dertil maatte føle sig opfordrede, stille sig i Spidsen for en Indbydelse til Dannelsen af en saadan Forening, hvortil aabnes enhver Detailhandler Adgang, med et saa lavt Kontingent som muligt.

3. Naar 100 Medlemmer have tegnet sig, konstituerer Foreningen sig, vælger en Bestyrelse og affatter sine Love.

4. At Urtekræmmerforeningen maa bidrage med et vist aarligt Tilskud af sine Indtægter, f. Eks. 100 Rdl. aarlig til Hjælp og Bestridelse af Udgifterne ved den nævnte Forening.

H. B. Schaldemose. A. Schlichtkrull. P. J. Homann.

H. Hansen. P. C. Holm. J. C. Sølling.

Vald. Schiødte.

Den 15. November blev efter skriftlig Tilsigelse afholdt ekstraordinær Generalforsamling af Urtekræmmerforeningens Medlemmer. Formanden aabnede Generalforsamlingen, idet han gjorde denne bekendt med, at der konform med Indbydelsen forelaa tvende Forslag, et fra den af Generalforsamlingen af 7. Septbr. d. A. valgte Komité, og et fra Foreningens Bestyrelse. Han gjorde Forsamlingen bekendt med, at Bestyrelsen havde valgt Hr. A. Buch til Dirigent, og Hr. Schlichtkrull til Ordfører for Bestyrelsen.

Hr. Buch overtog Dirigentposten, bad Forsamlingen ytre sig om de vedkommende Forslag i deres Helhed og gav Ordet til Hr. Thorning, der paa Komitéens Vegne talte til Forsvar for denne, der ikke, saaledes som Bestyrelsen havde anført, var gaet udenfor sit Hverv, og forment, at den kun havde udført, hvad den forrige Generalforsamling havde paalagt den. Han maatte beklage, at der i Komitéens trykte Forslag var indløbet Fejl, navnlig i § 3. Bidraget var anført til 2 Rdl. istedetfor 3 Rdl. Naar Bestyrelsen mente, at Komitéens Forslag var aldeles nye Love, da maatte han benægte dette, og gøre Forsamlingen opmærksom paa Ændringerne, som sammenholdt med de tidligere

Love vil godtgøre, at Komitéen ikke var gaaet væsentlig udenfor de gamle Love. Han haabede, at Forsamlingen var enig med Komitéen om, at der ikke, som Bestyrelsen mente, skulde være tvende Foreninger. Vel indrømmede han, at Bestyrelsens Forslag havde meget tilfælles med Komitéens, men der var en væsentlig Forskel, og den bestod deri, at i Bestyrelsens Forslag blev alt Arbejdet kastet paa den nye Forenings Bestyrelse. Han kunde ikke forstaa, at Bestyrelsen, der ifølge sin Oversigt over Indtægter og Udgifter har en Underballance af ca. 1000 Rdl., dog vilde give 100 Rdl. til den nye Forening. (En Difference mellem Bestyrelsens Oversigt over Indtægter og Udgifter og den til Komitéen af Formanden meddelte, viste Hr. Schlichtkrull at hidrøre fra Kassebeholdningen, der ikke begge Steder var medtaget).

I Henseende til de enkelte Paragrafer i Komitéens Forslag anførte han § 12, som nemlig skulde formaa Medlemmerne til at vise mere Interesse for Generalforsamlingerne, og formente, at Bestemmelserne i Wads Legat hentydede paa, at denne havde haft en lignende Tanke. Komitéen vilde ikke strængt holde paa den i § 13 anførte Bestemmelse om $\frac{1}{10}$ af Foreningens Medlemmer, men vilde være tilbøjelig til at forandre dette til $\frac{1}{6}$.

»Forslaget om Belæggelsen af Pladserne i Stiftelserne er efter de gamle Love og maa være misforstaaet af Bestyrelsen. Sluttelig anbefalede han Komitéens Forslag til Antagelse og fraraadede paa det stærkeste at dele Foreningen i en Understøttelses- og en merkantil Forening.

Hr. L. Petersen forlangte Ordet for at gøre Medlemmerne opmærksomme paa, at naar den foregaaende Taler i Forbigaaende havde berørt, at Bestyrelsen ikke havde indbudt Medlemmerne til Rejsegildet, saa var det sket af Økonomi og altsaa i Medlemmernes Interesse.

Hr. Schlichtkrull motiverede Bestyrelsens Bemærkning, at Komitéen var gaaet udenfor sit Hverv. Kun under den sidste Passus, »at fremkomme med Forslag, hvorved det paalægges Bestyrelsen mere direkte at virke til Interessenternes Tarv, end efter de nuværende Love,« kan Komitéen indskyde sin Ret til en saa stor Forandring af Lovene, og

Retten bliver desuagtet tvivlsom, saa meget mere som Forslaget i mange Ting ikke er til Interessenternes Fordel. Det er Bestyrelsens Mening, at man med de Midler, der staar til dens Raadighed, ikke kan paatage sig yderligere betydelige Udgifter, og naar man har foreslaaet at anvende 100 Rdl. til den nye Forening, saa vil dette være et Bevis paa, at den nuværende Bestyrelse er velvillig stemt imod saadanne Forandringer, som den tror muligt kan være til Interessenternes Gavn. Underbalancen vil forhaabentlig blot være tilsyneladende, idet 20 Understøttelsesberettigede vilde faa Plads i den nye Stiftelse.

H. Thorning mener, at Bestyrelsen i Status først har beregnet Obligationerne, og navnlig jyske Kreditforenings til Kurs og derefter Renten af det udkomne Beløb, men det oplyses af Schlichtkrull, at Renten er beregnet af Obligationernes Paalydende.

Hr. Clausen synes det af økonomiske Hensyn unødvendigt, at Komitéens Forslag var blevet trykt, og det syntes ham ligesaa forunderligt, at Bestyrelsen havde vovet at fremkomme med et Forslag, ligesom det forekom ham, at der aldeles ikke kunde være nogen Tvivl om, at man jo burde nægte, at et saadant Forslag kom under Afstemning. Komitéen havde indbudt 3 af Bestyrelsen til deres Møder, dengang mødte de ikke, nu kom de med et nyt Forslag for at danne 2 Selskaber, hvilket vil adsplitte den nuværende Forening og være dens Undergang.

Schlichtkrull gjorde Clausen opmærksom paa, at Bestyrelsen var berettiget til at komme med sit Forslag.

Neiiendam troede at have udfundet, at Bestyrelsen var kommen i en Stilling, som den ikke forud havde tænkt sig. Den var, efter hans Mening, inkonsekvent; den havde først sagt, at den kun havde med Understøttelse at gøre, og nu kom den med Forslag i merkantil Retning for at lokke Komitéen over paa sin Side, men han fraraadede at holde 2 Selskaber og raadede til at slutte Forhandlingerne.

Da ingen flere forlangte Ordet, satte Dirigenten under Afstemning ved Haandsoprækning, om Komitéens Forslag skulde sættes under Diskussion. Dette blev antaget med Majoritet.

Dirigenten gjorde Forsamlingen opmærksom paa, at den rimeligvis ikke var beslutningsdygtig. Budet havde opgivet, at kun 136 Medlemmer var mødte, medens Loven fordrede 196, men da de Mødendes Antal ikke vidste med Sikkerhed, foreslog han Ballotation. Udfaldet heraf var 115 for, 20 imod Forslaget, og da Forsamlingen saaledes ikke var fuldtallig, blev Resultatet efter en lang og trættende Debat dette, at Bestyrelsen skulde raadspørge en Jurist, om simpel Majoritet havde Gyldighed ved en ny Generalforsamling, som i saa Tilfælde snarest muligt skulde indkaldes.

H. F. Schaldemose. A. Schlichtkrull. H. Hansen.

And. Buch. P. C. Holm. V. Schiødte.

I. P. Homann. I. C. Sølling. Jul. Meier.

Den 30. November, Eftermiddag Kl. 6, blev der efter forudgaaet skriftlig Indbydelse afholdt ekstraordinær Generalforsamling.

Formanden aabnede Mødet og overdrog Hr. Schlichtkrull at være Bestyrelsens Ordfører.

Ordføreren underrettede Forsamlingen om, at Bestyrelsen ifølge den ved sidste Generalforsamling stedfundne Debat om Fortolkning af Vedtægternes § 16 havde raadspurgt Hr. Overretsprokurator Simonsen, som var tilstede og som Formandens Repræsentant og paa hans Vegne dirigerede Generalforsamlingen, og udbad sig Medlemmernes Tilladelse dertil. Tilladelsen gaves, hvorefter Hr. Simonsen fremstillede sig. Han indtog sin Plads og takkede for den viste Tillid, hvorefter han af Ordføreren udbad sig Underretning om, hvad der forelaa, hvorefter han gav Ordet til Ordføreren, der meddelte, at et Forslag til Forandring af Foreningens Vedtægter, udarbejdet af en i dette Øjemed nedsat Komité, forelaa til Afstemning. Han meddelte Forsamlingen, at Dirigenten havde erklæret, at ifølge Vedtægternes § 16 kunde end ikke den ringeste Forandring i disse finde Sted uden i Overensstemmelse med Paragraf-Bestemmelsen, og opfordrede Dirigenten til at sætte sig i Kundskab om, hvorvidt et saa stort Antal Medlemmer

var tilstede, at Afstemning kunde finde Sted. Dirigenten oplæste § 16 og udviklede, at der ikke fandtes noget andet Middel til Løsning af Spørgsmaalet end Paragraf-Bestemmelsen, hvor ønskeligt det end kunde være, at denne, naar det ved en Forsamling ikke kunde blive opfyldt, kunde modificeres. Han udbad sig Oplysning om, hvor mange kontribuerende Medlemmer Foreningen talte. Ordføreren meddelte, at der var 396.

Ved Tælling af de Tilstedeværende viste det sig, at der var 124 Medlemmer tilstede. Dirigenten foreslog at udsætte Mødet $\frac{1}{2}$ Time, hvilket med Majoritet vedtoges.

Efter Udløbet af denne Tid begyndte Dirigenten Forhandlingerne med at oplyse, at der nu var 133 Medlemmer og at der saaledes manglede 65 Medlemmer i det Antal, der efter § 16 skulde være tilstede, og at der saaledes ikke kunde foretages noget i den foreliggende Sag. Han opfordrede Ordføreren til at meddele, om han paa Bestyrelsens Vegne havde noget at foredrage. Ordføreren erklærede intet videre at have at meddele; da den foreliggende Sag nu ved tvende Forsamlinger ikke havde kunnet komme til Afstemning, maatte han udtale, at Bestyrelsen ikke agtede derom at sammenkalde flere Forsamlinger, men maatte henstille til Medlemmerne, hvorvidt disse ønskede Sagen paany foretaget ved den første ordinære Generalforsamling i Marts Maaned næste Aar.

Derefter gjordes der fra Oppositionen forskellige Forsøg paa at rejse Diskussion om andre Sager, som gik udenom Dagsordenen, hvilket imidlertid af Dirigenten forhindredes.

Efter at saaledes Generalforsamlingen var sluttet og Bestyrelsen havde forladt Lokalet, fortsattes Mødet som et privat Møde, ledet af Oppositionen, og dannedes samme Aften en ny Forening under Navnet

KOLONIALVAREHANDLERFORENINGEN

Denne Forening vandt i Begyndelsen stor Tilslutning; i April 1866 var Medlemmernes Tal 270, i Oktober 280. I Maj 1866 aabnede den en

Skole med omtrent 50 Elever, og til ugentlige Sammenkomster lejedes et Lokale, om Sommeren et udenfor Byen med Have. Navnlig var Sammenkomsterne om Vinteren godt besøgt stundom af henved 150 Medlemmer; der fremvistes Vareprøver og drøftedes Emner af Vigtighed for Handelen, ligesom der holdtes Foredrag af almennyttigt Indhold. Ogsaa søgte man — men forgæves — at afskaffe Nytaars-gaverne. 13. Febr. 1866 holdtes en vellykket festlig Sammenkomst, der indlededes med Oplæsning af Skuespiller Mantzius.

Et varigt Minde satte Foreningen sig dog ved Oprettelsen af en *Laane- og Hjælpekasse*, som efter Foreningens Ophør vedblev at virke under Ledelse af Thehandler *E. B. Salomon* som Formand, ligesom den virker den Dag i Dag. Meningen var med Laanekassen at yde mindre Laan fra 500 Kr. til 2000 Kr. til Interessenter, som trængte til saadanne Laan, imod Kaution og 4 pCt. Rente og $\frac{1}{12}$ Afdrag hver Termin. Hjælpekassen skulde støtte trængende Interessenter eller disses Enker med Skolepenge til deres Børn i gode Skoler, eller lignende. Laane- og Hjælpekassen virkede godt med de smaa Midler, den havde at raade over, men det er først i de sidste Aar, at Hjælpekassen ret har været istand til at virke, efter at Laanekassen har opsamlet det i Lovene fastsatte Beløb, 12,000 Kr., og saaledes Renterne af denne Kapital kan anvendes til Hjælpekassen. For at kunne være Medlem af Laane- og Hjælpekassen, og for at kunne komme i Betragtning ved de Goder, som den yder, betaales et aarligt Kontingent af 2 Kroner, eller 50 Kr. een Gang for alle for et livsvarigt Medlem. Afdøde Thehandler *Salomon* virkede ihærdigt i over 20 Aar for denne Kasse, hvorfor Foreningen skylder ham stor Erkendtlighed. Efter hans Død, overtog Sønnen *Grosserer Fr. E. Salomon*, Kassens Ledelse som Formand, og vil forhaabentlig følge sin Faders Fodspor i Interesse for denne Sag, der har stiftet og altid vil kunne stifte saa uendelig meget godt. Det er en Selvfølge, at Laanekassen kun er bestemt for Urtekræmmere, saa at kun disse eller disses Enker kunne være Medlemmer.

Alle Medlemmerne af den ny Forening, Kolonialvarehandlerforeningen, var Medlemmer af Urtekræmmerforeningen, men ikke om-

vendt. Man havde saaledes det Særsyn, at den ny Forening, som jo egentlig var en Opposition mod det Bestaaende, eller vel egentlig mod den konservative Bestyrelse, undertiden kom i Modstrid med sig selv, og saaledes allerede ved den første Generalforsamling, som Urtekræmmerforeningen afholdt den 27. Marts 1866 efter Kolonialvarehandlerforeningens Dannelse, hvor altsaa begge Foreningers Medlemmer var mødte som Medlemmer af begge Foreninger.

Paa denne Generalforsamling havde nemlig Urtekræmmerforeningens Bestyrelse in pleno besluttet sig til at nedlægge sine Mandater, men der havde forinden Generalforsamlingen cirkuleret en skriftlig Opfordring til Bestyrelsen om at vedblive at fungere et Aar endnu. Denne Opfordring var underskrevet af 225 Medlemmer, hvoraf ogsaa en stor Del af Kolonialvarehandlerforeningens Medlemmer, og den udtalte tillige en Tak baade til Formanden og Bestyrelsen for dens Virksomhed.

Efter denne indtrængende Opfordring besluttede Bestyrelsen foreløbig at fungere, indtil den under Arbejde værende Stiftelse i Læssøsgade var færdig og beboet, men knyttede dog dertil den Betingelse, at der i det Tidsrum, den fungerede, ikke foretoges nogen Forandring i Foreningens Vedtægter. Ordføreren erklærede endvidere, at Bestyrelsen havde det Haab, at de Differencer, der havde vist sig imellem endel Medlemmer og Bestyrelsen, vilde kunne udjævnes, og at den vilde bestræbe sig for at tilfredsstille alle Parter.

Hr. R. C. V. Ottesen troede ikke at kunne stole paa, at Bestyrelsen vilde gennemføre det; han antog det for absolut nødvendigt, at Kolonialvarehandlerforeningen og Urtekræmmerforeningen gik op i hinanden, og anmodede Bestyrelsen om at erklære sig bestemt herom. Han fremhævede, at Kolonialvarehandlerforeningen virkede for flere gavnlige Foretagender, som Oprettelsen af en Skole for Lærlinge, en Forespørgsel til Fabrikanter og Mellemandlere, om en saadan Overenskomst kunde tilvejebringes, saa vi kunde faa Lov til at være her. Man ser heraf, at der altsaa allerede dengang, 4 Aar efter Næringsfrihedens Indførelse, af Fabrikanter og Mellemandlere gjordes Indgreb i Urte-

kræmmernes Virksomhed. Dirigenten oplyste, at da han havde været tilstede ved flere Bestyrelsesmøder, kunde han bevidne, at Bestyrelsens Medlemmer var besjælede af Ønske og Haab om at kunne udjævne den Meningsforskel, der fandt Sted, og at de haabede, at omend ikke en Forening i den Form, som Udkastet foreslog, en Forening dog kunde tilvejebringes, saaledes at Hovedformaalet vilde naas.

• 1866

I Begyndelsen af Aaret stiftedes der af Medlemmer af Embedsstanden en *Forbrugsforening* for Embedsmænd, Officerer, Læger og Bestillingsmænd. Forbrugsforening var nu næppe det rette Navn for denne Forening, da det var en Rabatforening. Den arrangerede sig nemlig saaledes, at den iblandt alle Kjøbenhavns Næringsdrivende valgte sig Leverandører, der havde at afgive 8 á 10 pCt. af Omsætningen med Foreningens Medlemmer. Iblandt Urtekræmmerne var der saaledes 12 Leverandører. Dette vakte stor Utilfredshed og et stort Røre imellem Urtekræmmerforeningens Medlemmer, og allerede i December s. Aar blev der paa Foranledning af ca. 60 Medlemmer indkaldt til en ekstraordinær Generalforsamling, paa hvilken der fremsattes følgende Forslag:

»Intet Medlem af Foreningen maa efter den 1. December 1886 være Leverandør til Forbrugsforeningen for Embedsmænd, Læger, Officerer og Bestillingsmænd. De Medlemmer, som efter den 1. December 1886 vedblive at være Leverandører til nævnte Forening, ekskluderes, og blive de ekskluderede Navne offentliggjort i »Berl. Tidende« med Angivelse af Grundene til Eksklusionen.«

Efter en langvarig Diskussion forkastedes imidlertid Forslaget. I 1886 modtoges der Underskrifter fra ca. 550 Urtekræmmere og Detailhandlere, hvorved disse forpligtede sig til hverken nu eller i Fremtiden at være Leverandør til nogen Rabatforening under en Bøde af 500 Kr.; herved spærrede man Vejen for Embedsmændenes Forbrugsforening til at faa flere Leverandører og til at faa de mulig afgaaede erstattede.

R. STENSALLE

Formand for Urtekrammerforeningen
1867—1882

Den 10. April overtog Bestyrelsen den i Læssøesgade nu fuldførte *Stiftelse*.

• 1867

Den 20. Marts afholdtes Generalforsamling, hvor der efter den tidligere lønnede Formands Død valgtes en ulønnet Formand. Valgt blev Hr. *R. Steensballe*, hvorved Formandsposten altsaa blev en Ærespost, og Foreningen sparede et ikke ubetydeligt Beløb.

• 1868

Ved Generalforsamlingen den 23. Marts ophævedes *Kolonialvarehandlerforeningen*, som derpaa gik op i Urtekræmmerforeningen, efter at endel Lovændringer, som førstnævnte Forening havde foreslaaet, var vedtagne.

I Oktober vedtoges det i et i den Anledning sammenkaldt større Møde, at der oprettedes en *Skole for Handelslærlinge*.

• 1872

I nogle Aar gik Foreningen sin rolige Gang indtil 1872, da Spørgsmaalet om Julegavernes Afskaffelse satte Sindene i Bevægelse, og efter Forslag fra 29 Medlemmer indkaldtes der en ekstraordinær Generalforsamling for at diskutere dette Spørgsmaal, hvor der rettedes indstændig Anmodning om at virke for denne Sag, hvilket Forsamlingen lovede.

• 1880

I Sommeren 1880 blev Foreningens fleraarige Formand Hr. Steensballe syg, og Bestyrelsen valgte af sin Midte Hr. *Martin Jensen*, der i 1883 afløstes af Hr. *N. E. Hellfach*.

• 1884

Det vedtoges, at Urtekræmmerforeningen vilde samarbejde med andre Foreninger om Søndagslukning, hvorimod tidlig Lukning om Hverdagen ikke vandt nogen Sympati.

MARTIN JENSEN

Formand for Urtekræmmerforeningen
1880—1883

1884 blev Thehandler *E. B. Salomon* paa sin 70-aarige Fødselsdag optaget som Æresmedlem, begrundet paa hans utrættelige Virken i Laanekasse- og Hjælpeforeningen.

Samme Aar afsluttede Foreningens Bestyrelse en Overenskomst paa 10 Aar med det kgl. octroierede alm. Assurance Kompagni, hvorefter Kompagniet hvert Aar udbetalte Urtekræmmerforeningen 20 pCt. af de Assurancepræmier, som betaltes af de Medlemmer af Urtekræmmerforeningen, som tegnede deres Assurance hos Kompagniet. Meningen hermed var af den saaledes indvundne Provision at danne en Fond, hvis Renter skulde anvendes til Legatportioner for Trængende i Foreningen, og det blev paa en Generalforsamling vedtaget at danne en Fond af den saaledes indkomne Provision af Assurancen under Navn af *Assurance Legatfonden*. Ved N. E. Hellfachs kraftige Agitation lykkedes det allerede det første Aar at skaffe stor Tilslutning til Sagen. Det var jo ogsaa en god Sag, idet man her skabte Kapital af Intet, thi assurere skulde alle, og saaledes ogsaa betale Assurancepræmie, og det var derfor naturligt, at man assurerede hos et Selskab, der gav Foreningen pekuniære Fordele. Allerede det andet Aar saa Foreningen sig istand til af de saaledes indvundne Beløb at udbetale 5 Legatportioner, og efter 8 Aars Forløb var der allerede samlet et Beløb af ca. 5000 Kr., som altsaa, saalænge Foreningen bestaar, vil uddele Renten deraf i Legatportioner á 40 Kr. I 1890 blev denne Fond udvidet ved en Gave af Formanden paa 5000 Kr., saa der er Haab om, at denne Fond i Tiden vil kunne stifte baade stor Gavn og Glæde i Foreningen.

• 1887

Der arbejdedes energisk af Urtekræmmer- og Manufakturhandlerforeningen for at berøve den omtalte Forbrugsforening dens Leverandører, og det lykkedes saaledes at bringe Leverandørernes Antal i alle Brancher ned fra ca. 200 til 80, hvorved der tilføjedes Foreningen et betydeligt Knæk. Kun Urtekræmmerleverandørerne var ikke til at formaa til at trække sig tilbage. Alle Manufakturhandlere, alle første

N. E. HELLFACH
Formand for Urtekammerforeningen
1883—1892

Klasses Forretninger opsigde alle som een deres Kontrakter paa een og samme Dag, saa Foreningen blev hæmmet i den frodige Vækst, hvori den var kommen. Denne skriftlige Forpligtelse imod Forbrugsforeningen medførte ogsaa, at en samtidig stiftet Forbrugs- eller rettere Rabat-Forening »Kjøbenhavn«, kvaltes i Fødslen.

• 1888

Efter Forslag af Hr. C. Nonnegaard udstedtes 1888 nye Love for Foreningen. Disse Love faldt i 3 Afsnit, nemlig Vedtægter for Urtekræmmerforeningens Stiftelser og Understøttelsesfond, hvilke fik kongelig Konfirmation, Love for Urtekræmmerforeningen og Regulativ for Urtekræmmerforeningens Stiftelser.

Om man end ikke kan sige, at det kollegiale Forhold har gjort sig stærkt gældende i Urtekræmmerforeningen, har der dog hersket et ganske anderledes venskabeligt og fordrageligt Forhold end i Lavsvesenets Tid, hvortil i saa væsentlig Grad bidrog dels de ugentlige Møder, som indførtes i 1868, som ogsaa de forskellige selskabelige Sammenkomster, der fandt Sted i Foreningen efter den Tid. Der var saaledes i Reglen 2 Gange Aftenunderholdning og Bal i Vintersæsonen, af og til Foredrag og Diskussionsmøder, engang imellem Udstilling af Varer, som Regel en Skovtur om Sommeren, der undertiden var en meget vellykket Udflugt med Damer pr. Jernbane eller Dampskib, og desuden afholdtes i Reglen 6 Skydninger og en Fugleskydning om Sommeren.

Som Handelsforening har Foreningen bestandig virket for at værne om Standens Interesser, hvor der har været Anledning dertil.

Der har i en lang Aarrække været holdt et 6 Maaneders Kursus for Lærlinge i Dansk, Retskrivning, Handelsregning og Handelsgeografi, af og til særlige Kursus i Skrivning og Bogholderi. Desværre maa det beklages, at Tilslutningen til disse Kursus ikke har været saa stor som ønskeligt. I 1883 dannedes ved frivilligt Bidrag en *Skolefond*, der i 1891 var vokset til ca. 7000 Kr. Meningen med denne Fond var, at den i Tidens Løb skulde vokse sig saa stor, at den kunde give gratis

Undervisning til alle de Lærlinge, som maatte ønske det. Dertil er vel endnu et stort Spring, men man ved jo ikke, hvad Tiden kan bringe og om en eller flere Velgørere kunde betænke denne Fond, som forøvrigt hvert Aar vokser lidt ved, at lidt af Renten aarlig lægges til Kapitalen.

1888—93 har en anonym Giver hvert Aar skænket en Sum, som udelukkende skulde anvendes til *Gymnastikundervisning* for Urtekræmmerlærlinge. Disse Gymnastikkursus, som afholdtes Søndag Formiddag, var godt besøgt og vandt megen Tilslutning hos de Unge, ligesom disse Kursus ogsaa havde vundet Principalernes Sympati. Det maa dog bemærkes, at den til Gymnastikundervisningen skænkede Sum ikke skænkedes til Urtekræmmerforeningen, men til Laane- og Hjælpekasen, hvorigennem den saaledes kom Urtekræmmerforeningen tilgode.

Paa Forslag af Hr. C. Sølling oprettedes en ny Institution i Urtekræmmerforeningen, nemlig Kredsformandsinstitutionen. Man inddelte Byen i 28 Kredse, og ansatte en Kredsformand i hver Kreds. Meningen hermed var, at Kredsformanden skulde være et Mellemlid imellem Bestyrelsen og Medlemmerne, og saavel søge at vække Interessen for Foreningen og dens Møder som virke for lokale Interesser og for ny Tilgang af Medlemmer. Denne Ordning har ogsaa ved mange Lejligheder gjort sin store Gavn, men man tør dog næppe sige, at den har svaret til Forventningerne.

Omtrent paa samme Tid dannede Urtekræmmerne paa Vesterbro en Handelsforening under Navn af Vesterbros Handelsforening, og Urtekræmmerne paa Frederiksberg en lignende under Navn af Frederiksberg Handelsforening. Disse to Foreninger stod ikke i nogensomhelst Modstrid til Urtekræmmerforeningen, men virkede loyalt saavel i den mindre som den større Forenings Interesse. Særlig virkede disse to Foreninger heldigt for de lokale Interesser i deres Kreds. I Efteraaret 1891 dannedes der en lignende Handelsforening for Nørrebros Vedkommende.

Ifølge Loven skal Brændevinsskatten for København fastsættes hvert tredje Aar af Magistrat og Borgerrepræsentationen. Denne Skat, som

var ansat til 100 Kr. om Aaret, har Foreningen stedse bekæmpet, hver Gang den har været for i Borgerrepræsentationen, for at faa den nedsat, men bestandig uden Held. Man er altid gaaet ud fra, at det er en ubillig og uretfærdig Skat, idet den lille Handlende maa betale den selvsamme Skat som den største Grosserer. Dertil har Magistraten intet Hensyn taget, da den som Motiv til Bibeholdelse af Skatten, som den iøvrigt, ifølge Loven, kan forhøje til 200 Kr., anfører, at Beskatningen skulde tjene til at indskrænke Forbruget af Brændevin, hvilket imidlertid ikke har været Tilfældet.

Der udarbejdedes efter Generalforsamlingsbeslutning nye Vedtægter og Love for Foreningen, hvilke traadte i Kraft den 1. Januar 1889. Paa Vedtægterne erhvervedes kongelig Konfirmation.

Samme Aar forelagde Magistraten i Borgerrepræsentationen Forslag til Bestemmelser for Petroleumshandelen i Kjøbenhavn. Disse foreslaaede Bestemmelser var saa rigoristiske, at Petroleumsaftapning for de Handlende omtrent vilde blive en Umulighed. Foreningen indgav da til Magistrat og Borgerrepræsentation en Indstilling om lempeligere Vilkaar for de Handlende. Uagtet et Mindretal i Borgerrepræsentationen varmt talte de Handlendes Sag, blev Magistratens Forslag dog vedtaget og indgivet til Justitsministeren til Stadfæstelse. Foreningen indgik da til Ministeren med et indtrængende Andragende om Nægtelse af denne, hvorpaa Sagen forblev uafgjort indtil 1890, da Ministeren indsendte til Magistraten et meget modereret Forslag til Ordningen af denne Sag, for at denne og Borgerrepræsentationen kunde udtale sig derom. Ministerens moderate Forslag blev ikke vedtaget, hvorimod det i Borgerrepræsentationen blev skærpet i en overordentlig Grad, trods de Indstillinger, der atter denne Gang blev gjort fra Foreningens Side til Borgerrepræsentationen. Man gik atter efter Sagens Udfald i Borgerrepræsentationen til Justitsministeren for at forhindre, at Magistratens Forslag fik Stadfæstelse. Justitsministeren, som saaledes to Gange havde set, hvor store Divergenser, der var imellem Magistraten og de Handlende, overhuggede nu Knuden ved under 4. Juni 1891 at udstede en Bekendtgørelse angaaende Salg af brand-

farlige Vædsker, der vel ikke fuldt ud kom de Handlende imøde, men som dog var en Del lempeligere en de tidligere af Magistraten stillede Forslag. De i nævnte Bekendtgørelse fastsatte Bestemmelser traadte i Kraft 1. November 1892.

I November sendte Foreningen en Deputation bestaaende af D'hrr. Chr. A. Munck og Chr. Sølling forat overrække Kongen Foreningens Lykønskning i Anledning af Hs. Majestæts 25-aarige Regeringsjubilæum.

• 1889

Der dannedes ved privat Initiativ et Udvalg iblandt Foreningens Medlemmer for at virke hen til Afskaffelse af Jule- og Nytaarsgaver. Der fandt første Aar en energisk Agitation Sted, og Resultatet var over al Forventning, idet en stor Del Urtekræmmere i 1889 undlod at give, navnlig hele det store Nørrebrokvarter, som skriftlig havde forpligtet sig til at betale 1000 Kr. for Brud paa Underskriften. Men Begejstringen faldt ligesaa hurtig, som den var rejst. 14 Dage efter Nytaar begyndte Nørrebro Urtekræmmere, det vil sige nogle af dem, at fortryde, hvad de var gaaet ind paa, og begyndte hist og her at avertere, at til næste Jul gaves igen Julegaver, enkelte stillede endog for det kommende Aar dobbelte Gaver i Udsigt. Herved fik denne Sag et føleligt Knæk, og endel af det oprindelig dannede 24 Mands Udvalg tabte Modet og faldt fra, da de saa, at denne Sag, som i de sidste 30—40 Aar jevnlig var bragt frem af Bestyrelsen uden Resultat, nu skulde friste en lignende Skæbne i deres Hænder. Der var dog nogle, som energisk fastholdt Tanken, og Resterne af det gamle Udvalg henvendte sig nu til Bestyrelsen for at forlange dens Medvirkning. Paa en ekstraordinær Generalforsamling blev det da vedtaget, at der skulde dannes et Fællesudvalg, bestaaende af 5 af det private Udvalg og 5 af Urtekræmmerforeningens Bestyrelse for at virke videre for Sagen. Det var ikke nogen let Opgave, der blev stillet dette Fællesudvalg. Der blev i 1890 forsøgt med personlig Agitation i enkelte Bydele, men det viste sig ikke at være til nogen Nytte. Der var kommen Tvivl i Gemyt-

terne om Sagens Gennemførelse. Fællesudvalget indskrænkede sig da til igennem stadige Bladartikler og Annoncer i Bladene at indvirke saavel paa Kræmmerne som paa Publikum, og i 1890 viste det sig ogsaa, at Fællesudvalgets Virksomhed ikke havde været forgæves. Udgiften til Julegaver blev i sin Helhed ikke saa lidt formindsket, idet enkelte Kræmmere brød med det gamle System at give Julegaver, andre indskrænkede Gaverne, og endelig var der ikke saa faa af det kjøbenhavnske Publikum, der ikke vilde modtage Julegaver. Efter hvad der Aaret forud var passeret ved Nørrebros Frafald, maatte dette siges at være et godt Resultat, og om end den Maade at arbejde paa for Fællesudvalget kunde være langvarig, haabløs var den dog ikke, og man besluttede sig da til i 1891 at fortsætte Arbejdet paa samme Maade. Det viste sig da, at der ogsaa ved Julen 1891 var gjort Fremskridt, enkelte Kræmmere holdt op at give, enhver søgte at formindske Udgifterne saa meget som muligt, og atter dette Aar frabad en Del af Publikum sig Julegaver. Det synes saaledes, som denne Maade at arbejde paa, er den eneste mulige for med Tiden at faa Julegaver fra Urtekræmmerne ud af Verden, og Tiden vil vise, om fortsatte Bestræbelser i den Retning ikke en Gang vil føre til et for de Handlende gunstigt Resultat.

• 1890

Den 20. Juni indgik Urtekræmmerforeningen i Forening med Manufakturhandlerforeningen og Isenkræmmerforeningen til den Kommission, der var nedsat til at revidere Næringsloven af 1857, som havde vist sig ved sin altfor udstrakte Frihed at have beredt saa mange og store Forviklinger for den mindre Handel, med følgende Indstilling:

Til Kommissionen for Næringslovens Revision.

Hans Excellence Indenrigsministeren udtaler i sin allerunderdanigste Forestilling til Hs. Majestæt Kongen af 17. Maj, at han anser det for ønskeligt, at nævnte Forestilling bringes til offentlig Kundskab, af Hensyn til, at Interessen for Kommissionen og dens Gerning vides at

være tilstede hos en stor Del af Befolkningen. Der synes heri at ligge en Opfordring for dem, for hvem Næringslovens Revision kan have Interesse, at udtale sig, og i den Anledning er det, at undertegnede Formænd paa vore Foreningers Vegne tillade os at henvende os til den højtærede Kommission.

Man tør maaske nok sige, at ingen Stand er bleven mere uheldig berørt af Næringsloven af 1857 end de forskellige Handelsbrancher i Kjøbenhavn, og da der ikke er givet disse Lejlighed til, i Lighed med det øvrige Land, igennem en eller flere Repræsentanter i den nedsatte Næringslovs-Kommission, at udtale sig om den foreliggende Sag, tillade vi os at henvende os til den højtærede Kommission for i al Ærbødhed at andrage paa, at vore Udtalelser i en for alle Samfundsklasser saa vigtig Sag som denne ikke maatte blive upaaagtede, men at den højtærede Kommission vil tage vore Udtalelser under Overvejelse.

Fra gammel Tid har Handelsstanden i sin Helhed nydt en vis Anseelse, og tror vi ogsaa nok at turde sige, at de før 1862 bestaaende Handelslav kunde glæde sig derved. I de mange Aar, der ere gaaede, siden Lavene gik over til Foreninger, tør man imidlertid ikke paastaa, at denne Anseelse er bleven bevaret, og hertil maa vistnok Grunden søges i Næringsloven af 1857. Den har sikkert været for rundhaandet ved kun at inndele Borgerskaberne i 5 Klasser, og burde efter vor Mening Detailhandlerborgerskabet kun omfatte, hvad der ligger i selve Ordet, en aldeles ringe Handel, hvortil der hverken behøves Forkundskaber eller Handelsuddannelse, hvorimod vi tillader os at formene, at al anden Handel maatte klassificeres paa en anden Maade end hidtil. Paa samme Tid, som saa godt som al Slags Handel skulde drives paa Detailhandlerborgerskab, bestemmer Næringsloven, at der kan tages særskilt Borgerskab paa Vinhandel og Tømmerhandel. Det er os ufatteligt, at Næringsloven har kunnet tage en saadan Bestemmelse, da enhver Detailhandler har Lov til at handle med Vin og Tømmer. Vi tro, at hvis der istedetfor Detailhandlerborgerskabet kom et Købmandsborgerskab, der gav samme Rettigheder som det nuværende Detailhandlerborgerskab, selv om et saadant Borgerskab blev

dyrere, og Detailhandlerborgerskabet kun kom til at omfatte, som anført, hvad der hedder ringe Handel, da vilde dette allerede blive et Gode for de kjøbenhavnske Handlende. Naar dertil kunde føjes, at Ingen efter visse Aars Forløb kunde erhverve Købmandsborgerskab uden at have staaet mindst 4 Aar i Lære, og at der gaves Lærlingen Lejlighed til at underkaste sig en Eksamensprøve ved Læretidens Udløb, forsaavidt han maatte ønske det, og at ingen Lærling kunde antages uden ved Lærekontrakt, da vilde Handelsstanden være hjulpen ind i det rette Spor igen, og det vilde vistnok, naar en lille Aarrække var gaaet, vise sine gavnlige Virkninger. Dertil kommer, at naar den kjøbenhavnske Handlende blev Købmand (istedetfor Detailhandler), og han var pligtig at uddannes som saadan, saa vilde Begrebet »Købmand« være ens for alle Landets Handlende i Kjøbenhavn og Købstæderne, og en Samvirken mellem disse langt lettere end nu. I Henhold hertil vilde det saaledes blive ønskeligt, at Næringsloven fordrede, at der for Købmandsstanden i Kjøbenhavn oprettedes en Eksamenskommission, der vælges efter Indenrigsministerens Bestemmelse, og som vilde have at give enhver Lærling, som indstillede sig til Eksamen efter Læretidens Udløb, et Eksamensbevis. Der er ingen Tvivl om, at Indførelsen heraf vilde have en heldbringende Virkning paa de unge Mennesker, som derved vilde faa et Maal at kæmpe for, der vilde anspore deres Ærgerrighed til at erhverve sig saa mange Kundskaber som muligt i den Tid, de frekventerede den Undervisning, som det allerede nu ifølge Lærlingeloven er enhver Principals Pligt at give sin Lærling. At Handelsstanden ved en saadan Foranstaltning Tid efter anden vilde blive langt bedre rekruteret, end det nu i mange Aar har været Tilfældet, kan der vel næppe være nogen Tvivl om, og vilde en saadan Foranstaltning blive en mægtig Løftestang i kommende Tider.

Om Borgerskab som Materialist skulde være nødvendig at bibeholde, tør vi ikke udtale os om, men dog bemærke, at Købmandsborgerskabet ligesaavel kunde passe for dem som for de nuværende Detailhandlere, da deres Omsætningsomraader er de samme.

For Høkerhandelens Vedkommende skønne vi ikke, at der trænges til forandrede Bestemmelser.

Paa Næringslovens § 34 skal man tillade sig at henlede den højtærede Kommissions Opmærksomhed. Nævnte § siger nemlig med klare Ord, at ingen Handlende maa have Butik paa flere Steder i den samme Kommune. Dette Lovbud overtrædes vitterlig mange Steder til Skade for andre Handlende, idet der benyttes en eller flere Slægtninges Navn til at drive Handelen paa, og vil saadant Forhold næppe kunne forandres, med mindre Loven kan træffe saadanne skærpende Bestemmelser ved Meddelelse af Borgerskabet, at slig Lovovertrædelse vil kunne undgaas, eller Retten, naar slig Overtrædelse paatales, vil gaa ind paa langt mere omfattende Undersøgelser end hidtil, og Straffen blev langt strengere end nu.

Saavel ved Falbyden i Butiksvinduer som ved Averteren og i Smug søges ofte Salg i Smaat fremmet for udenlandsk Regning, og tillade vi os derfor at henlede Opmærksomheden paa § 36, der i høj Grad trænger til skærpede Bestemmelser, for at de Misbrug, som i Henhold til denne § finder Sted, kunne forhindres. At saadanne Lovovertrædelser betragtes som uberettiget Næringsbrug og straffes som saadan med en lille Bøde, vil ikke kunne hæmme den Slags Forretninger, der tidt drives til stor Skade for de øvrige Handlende.

I Forbindelse hermed skulle vi tillade os at nævne Paragraferne 37—42. At Omløben med Varer har taget et stort Opsving, langt ud over hvad Forordningen af 23. April 1845 har ment, er en Kendsgerning. Vel er det maaske nok Manufakturhandlerne, hvem denne Omløben med Varer mest berører, men der findes ogsaa her i Kjøbenhavn en aldeles uberettiget Omløben med Varer Sted, til Gene for næsten alle Handlende, og der er endog visse Fag, hvor denne Omløben antager temmelig storartede Dimensioner, foruden som foran nævnt i Manufaktur, i mange af Urtekræmmernes Artikler, i Papirhandlernes, i Frugt- og Vildthandlernes o. fl. a. I særlig Grad finde disse uberettigede Salg Sted fra Vogne, der køre omkring med Spiritus, Eddike, Sodavand, Øl og Sennep m. m. Hvis disse nævnte Forret-

ninger indskrænkede sig til at levere omkring i Byen, hvad der forud var bestilt, da vilde Forretningen være aldeles legitim, men naar der støves omkring i Husene for at afsætte Varer, da er det dog vistnok et stort Overgreb imod de Handlende, som kun er henviste til for en nu for Tiden temmelig høj Husleje kun at have eet Udsalgssted, og er denne foran nævnte Omløben med Varer maaske en ikke uvæsentlig Aarsag til, at saa mange maa bukke under i Konkurrencen. Vi bede derfor den højtærede Kommission, at denne Sag maa blive taget under særlig Overvejelse.

Forordningen af 8. Juni 1839, som endnu ifølge § 42, første Punktum, er ved Magt, turde utvivlsomt trænge til nøjere Bestemmelser.

Uagtet vi ikke skulle komme ind paa at omtale den Del af Loven, som ikke vedkommer vore Foreninger, vil det maaske dog ikke være ubeskedent at henpege paa, om der er større Berettigelse for Industri-drivende og Haandværkere til at have flere Udsalg i den samme Kommune, end for den Handlende, som kun maa have eet.

Sluttelig skulle vi tillade os at ønske, at § 40 fik saadanne Bestemmelser, som umuliggjorde adskillige Auktioner, hvor Varerne detaileres saaledes ud, at hvert Nummer er et komplet Detailsalg. Her sigtes navnlig til Auktioner i Manufaktur, Kolonial og Galanteri.

Vi haabe, at den højtærede Kommission gunstig vil modtage denne vor ærbødige Henvendelse.

Kjøbenhavn, den 20. Juni 1890.

Med Højjagtelse. ærbødigst

N. E. Hellfach, *J. O. Gjerulff,*
Formand for Urtekræmmerforeningen. fung. f. Manufakturhandlerforeningen.

C. T. L. Galle,
Formand for Isenkræmmerforeningen.

Efter forudgaaende Forhandlinger dannedes den 14. November en Forening af følgende 14 Handelsforeningers Formænd, nemlig:

Blomsterhandlerforeningen
Cigarhandlerforeningen
Frederiksberg Handelsforening
Glas- og Porcelænshandlerforeningen
Handelsforeningen af 5. Juni 1864
Høkerforeningen
Isenkræmmerforeningen

Korn- og Melhandlerforeningen
Læderhandlerforeningen
Manufakturhandlerforeningen
Manufakturhandlerdetaillistforeningen
Papirhandlerforeningen
Urtekræmmerforeningen
Vesterbros Handelsforening

som et »staaende Udvalg for de kjøbenhavnske Handelsforeninger«. Det staaende Udvalgs Opgave skulde være, i Lighed med Haandværkernes Fællesrepræsentation, at varetage Detailhandlerstandens Interesse i alle mødende Tilfælde, særlig overfor Autoriteterne. Hvis det kan lykkes *det staaende Udvalg* ved sin Virksomhed at skaffe sig Anerkendelse hos Autoriteterne, saa er det Meningen at forandre Navnet til Fællesrepræsentationen. I 1891 var der af det staaende Udvalg gjort Indstilling i Anledning af Toldloven og Helligdagsloven til Næringslovs Kommissionen, og til det i Landstinget nedsatte Udvalg i Anledning af Lovforslaget om urigtige Varebetegnelse.

• 1892

Foreningen havde den Sorg at miste sin Formand Herr *N. E. Hellfach*, som efter et kort Sygeleje afgik ved Døden den 6. April. Han havde, i de 10 Aar, han stod i Spidsen for Foreningen, med aldrig svigtende Interesse og Dygtighed ledet dens Anliggender saavel udadtil som indadtil, ligesom han ogsaa i en sjelden Grad forstod at samle Medlemmerne om sig. Han har sat sig et varigt Minde i Foreningen ved Stiftelsen af Assurance Legatfonden, som han, ved i Begyndelsen at gaa fra Dør til Dør blandt Medlemmerne for at faa dem til at tegne Assurance gennem Foreningen, fra Intet har bragt Fonden op til at eje ca. 5000 Kroner, foruden 5000 Kr., som han selv skænkede til den. Resten af denne Kapital i Forbindelse med Renten af, hvad der i Aarets Løb indkommer i Assurance-Provision, uddeles i Portioner paa 40 Kr. aarligt til trængende Medlemmer eller deres Enker. For Tiden uddeles 10 Portioner aarligt og Fonden vil sandsynligvis 1904, til hvilken Tid Overenskomsten med Assurance-Selskabet er sluttet, eje 17 á 18,000

Kr. Foreningens Medlemmer har vist deres Paaskønnelse af hans nidkære Virken for dem, ved at lade rejse et Monument paa hans Grav. Dette blev afsløret ved en lille Højtidelighed.

Næstformanden, Hr. *Conrad Rømer*, der havde fungeret under Hr. Hellfachs Sygdom, valgtes paa det første Bestyrelsesmøde efter den i Marts afholdte Generalforsamling enstemmigt til Foreningens Formand. Denne afløstes igen 1893 af Hr. *Chr. A. Munck*.

• 1893

Chr. A. Munck valgtes til Formand 14. Marts. Kaj Hammerich ansattes som Sekretær og Kasserer med en aarlig Gage af 800 Kr.

3. Maj besluttedes at afholde 200-Aars Festen for det gamle Urtekræmmerlav paa Skydebanen 11. Juni. Der var indtegnet 200 Deltagere; det vedtoges at indbyde Medlemmernes Sønner og Døtre til Ballet og Soupéren, mod en Betaling af 2 Kr.

Det besluttedes at lægge en Krans paa det ældste Medlem Hr. *M. D. Berings* Grav.

26. Juni besluttedes at afholde Medlemsmøde. Dagsorden: »Den nordiske Stores«. Indvarslingen skete gennem 9 af Hovedstadens Blade, 3 Gange i hvert.

Det har aabenbart ikke været saa dyrt at avertere den Gang som nu.

19. Oktbr. Diskussion om Medlemsbladet. Det vedtoges, at Handelsudvalget i Forbindelse med Formanden danner et Redaktionsudvalg. Bladet søges udgivet regelmæssig i Midten af hver Maaned.

• 1894

18. Februar. Paa Forslag af Formanden vedtoges det enstemmigt at afholde et Diskussionsmøde om Andelsselskabet »Frejr« den 21. Febr., samt indbyde Pressens Repræsentanter til Mødet.

2. Marts. Paa Forslag af *Cord. Hansen* vedtoges det efter forudgaaende Diskussion »af Hensyn til de foreliggende Omstændigheder, at slutte sig til det til Forberedelsen af Borgerrepræsentantvalg nedsatte Udvalg og til som Delegerede at tiltræde Udvalget.«

CONRAD RØMER

Formand for Urtekræmmerforeningen

1892—1893

13. Marts. *Generalforsamling*. Forslag fra *Vilh. Nielsen*: »Foreningen anvender Renten af sin Formue, samt Medlemskontingentet med Fradrag af forskellige Udgifter, til andre nødvendige Formaal, til rentefri Laan, som ydes mod Kaution eller Kontrol af en Del af Bestyrelsen med kortere eller længere Afbetalingsfrist, saaledes at den virksomme Mand her altid kan finde Støtte.

Efter en længere Diskussion, hvori deltog fra Bestyrelsens Side *Formanden* og *Cordius Hansen*, udtaltes det, at det for Øjeblikket var umuligt for Foreningen at undvære nogen Kapital til gratis Udlaan; der blev nedsat et Udvalg, 4 af Bestyrelsen og 5 Medlemmer til at arbejde videre paa Sagen. — *Viggo Mengel* indvalgtes som nyt Bestyrelsesmedlem.

I Henhold til Ønske fra Udvalget, nedsat for at behandle *Vilh. Niensens* Forslag, indbødes Kredsformændene samt Bestyrelserne fra Nørre- og Vesterbro, Frederiksberg og Amager Handelsforeninger til et Møde den 19. Juni i Sommerlokalet.

23. Juli. Udvidelse af Medlemsbladet. *Aubeck* redegjorde for Forslaget, der gik ud paa, at Medlemsbladet skulde være et Ugeblad, som Organ for Fællesrepræsentationen, men udgivet af Urtekræmmerforeningen. Formanden sympatiserede med Tanken, men var bange, at Kalkulationerne ikke holdt, hvorfor han foreslog, at Bestyrelsen stillede sig solidarisk overfor et eventuelt Underskud, hvilket man gik ind paa. Forslaget vedtoges derefter enstemmigt.

25. Septbr. Man indsendte sammen med Høkerforeningen Andragende til Kommunalbestyrelsen, om at Brændevinsskatten ikke forhøjedes ved de Forhandlinger, der skulde finde Sted i Borgerrepræsentationen om dette Spørgsmaal.

30. Oktbr. Bestyrelsen vedtog, at indmelde Foreningen i Danmaks samvirkende Handelsforeninger.

Urtekræmmer *N. F. Nielsen* blev ved Sø- og Handelsretten dømt til at betale sin afskedige Kommis Løn for 3 Maaneder samt 1 Kr. pr. Dag i Kostpenge, til Trods for, at Foreningen paa Forespørgsel fra Domstolene havde pointeret, at Koutume var 14 Dages Opsigelse. Det

CHR. A. MUNCK

Formand for Urtekammerforeningen
1893—1911

indskærpedes derefter Medlemmerne, at have en skriftlig Overenskomst i Fremtiden, og det besluttedes at appellere Sagen til Højesteret, naar Hr. N. F. Nielsen indbetaler til Foreningen det Beløb, han ved Sjø- og Handelsrettens Dom er kendt pligtig til at betale Kommis Hansen.

18. Decbr. Medlemsmøde med Dagsorden: »Forskellige herværende Firmaers Stilling til »Frejr«. Handelsudvalgets Formand, *Cordius Hansen*, gav Oplysning om, at *Trier og Goldschmidt*, tiltrods for afgivet Erklæring, alligevel havde leveret Varer til »Frejr«, med Firmaet *Gad* som Mellemand, og nægtede, paa Henvendelse derom, at afbryde Handelsforbindelsen med *Gad*. — *Alfred Benzou* havde ligeledes, tiltrods for afgiven Erklæring, leveret en mindre Varepost til »Frejr«, samtidig bekendtgjordes under store Mishagsytringer, at *E. Q. Hansen* af Firmaet *Ferd. Fog*, ogsaa var Leverandør og med en Majoritet af 80 Stemmer paalagdes det Bestyrelsen at anmode Hr. E. Q. Hansen at udmelde sig af Foreningen, da hans Stilling til »Frejr« ikke kunde opretholdes, naar han samtidig vilde være Medlem af Foreningen.

Der blev paa et senere Møde nedsat et Udvalg til at arbejde videre paa Sagen. Blandt disse møder vi, saa vidt vi kan se, første Gang *Fritz Paustians* Navn. Hvad Paustian senere gennem de siden da forløbne 35 Aar er kommet til at betyde for Handelslivet i København, og da særligt Urtekræmmerforeningen, vilde fordre et betydeligt Afsnit af nærværende Bog og vi vil derfor indskrænke os til at sige, at ingen betydelig Sag er siden da bragt i Orden, uden at Paustian har deltaget deri, og ingen Sag har af ham været betragtet som for ringe, naar den blot havde til Hensigt at gavne den Stand, han tilhørte med Liv og Sjæl.

At det var et rigtigt Valg, at Paustian kom med i Antifrejruvalget, skal illustreres ved et lille Eksempel. Et kendt Firma, der havde Lager i Nærheden af Paustians Butik, havde som saa mange andre Kolonialgrossister, skrevet under paa ikke at gøre Forretning med »Frejr«. Men da Paustian en Dag stod i sin Bod, der den Gang var lige i Nærheden af vedkommende Firma, saa han et af »Frejr«s Bude komme derinde

fra med en Kasse Løvetand og med den Ilterhed, som endnu kan præge Hr. Paustian, sprang han efter Budet og bad ham gaa med tilbage igen, da der var sket en Fejltagelse. Paustian foreholdt Firmaet det urigtige i, at de trods deres Løfte, havde udleveret Varer til »Frejr«, og efter nogen Parlamenteren, maatte Budet aflevere Varerne og gaa hjem med sine Penge og uforrettet Sag. Den Dag har der sikkert været højt Humør ovre i Kælderen paa Hjørnet. Denne Raadsnarhed har ikke forladt ham siden, den gør det næppe nogen Sinde, det er en stor Procentdel af hans Natur. Men forøvrigt vil Forhandlingerne, ifølge Protokollen og nærværende Optegnelser, være et talende Vidnesbyrd derom.

• 1895

27. Februar. *Fr. Aubeck* stillede Forslag om Oprettelsen af en Bank, særlig til Gavn for Detailhandlerstanden. Det vilde have Betydning for Organisationen og være et vigtigt Led i Kampen mod »Frejr« og lignende Foretagender. Kapitalen tænktes skaffet tilveje ved Aktietegning, og det var nødvendigt, at samtlige Handelsforeninger indenfor Fællesrepræsentationen deltog. Det besluttedes at forelægge Spørgsmaalet paa den tilstundende Foraarsgeneralforsamling.

27. Marts vedtoges paa Bestyrelsesmødet at foreslaa for Generalforsamlingen: »Foreningen garanterer med Fondets Midler til den oprettede »Københavns Detailhandlerbank« med et Beløb af indtil 20,000 Kr., sideordnet med de øvrige i Banken interesserede Foreninger af de samvirkende »Københavnske Handelsforeninger«.

Paa Generalforsamlingen, der dog ikke var beslutningsdygtig, debatteredes ovenstaaende Forslag, var ogsaa Genstand for megen Kritik, men man maatte jo af Hensyn til det mangelfulde Antal mødte Medlemmer lade den endelige Afgørelse vente til en ny indkaldt ekstraordinær Generalforsamling.

25. Marts. Anti Stores Foreningen var under Dannelse. Dens Formaal var at bekæmpe enhver Virksomhed af »Frejr«s Art. Samtlige Tilstedeværende indmeldte sig i Foreningen. Kontingent 1 Kr.

2. April. Møde om Oprettelse af en Bank. Formanden havde haft Foretræde hos Borgmesteren, der udtalte som sin Formening, at Foreningen næppe fik Lovmedhold til at disponere over 20,000 Kr. af sine Legatmidler til ovennævnte Øjemed. Formanden udtalte derefter til Forsamlingen, at Foreningen var saa stor, at vi selv kan og bør tegne Beløbet, og vi arbejder 10 Gange bedre, naar det er vore egne Penge.

Forslaget var mødt med Velvilje fra andre Foreninger, men ved den endelige Afstemning om Forslaget forkastedes det med 52 mod 46 Stemmer.

Detailhandlerbanken aabnedes i November 1895 og modtoges med Glæde af hele den københavnske Handelsstand og havde den bevaret det Grundlag, den blev stiftet paa, at være en Bank for Detailhandlerstanden, da kunde den sikkert paa dette Grundlag endnu have været til stor Nytte for Standen. Men den lod sig rive med i den Byggeperiode, der udviklede sig i Begyndelsen af Aarhundredet og det resulterede i, at da Byggekrachet indtraf, var Detailhandlerbanken interesseret med Byggelaan i en Masse Ejendomme i Byen, hvilket førte til, at den maatte likvidere, og det er vist først i de allersidste Aar, at Likvidationskomitéen er opløst. Ejendommene er realiserede, men det var ikke med et Resultat, der skaffede Dækning til alle dem, der havde lidt Tab ved Bankens Standsning, selv om Realisationen af Ejendommene indbragte mere end tænkt var, da man begyndte. Der var mange af vort Fag, der tabte deres surterhvervede Penge ved den Lejlighed.

• 1896

Kaffehandler *Schou*, Nørrebrogade, var mistænkt for at staa i Forretningsforbindelse med »Frejt« og blev i den Anledning afæsket Svar, hvor han maatte frigøre sig for Anklagen. Han forfægtede i en Skrivelse sin Uskyldighed, men flere af de Tilstedeværende mente imellem Linierne at læse, at han ikke var helt uskyldig, og paa en Generalforsamling vedtoges det ifølge Loven at ekskludere ham.

18. Febr. Det besluttedes at udvide Assurance Legatfondens Portioner fra 10 til 15.

3. Juni. Formanden fremkom med Forslag om at foretage en Selskabstur for Foreningens Medlemmer med Damer Søndag den 21. Juni til Malmø, med Besøg paa den derværende Industriudstilling, hvilket besluttedes.

Det vedtoges at sende en Gave paa 100 Kr. til Handelsforeningen af 5. Juni's Byggefond.

Brændevinslovforslaget. Formanden meddelte, at han havde konfereret med et Medlem af det Udvalg paa Rigsdagen, som havde Lovforslaget til Behandling og Vedkommende havde lovet, at Ændringerne skulde blive forelagte Udvalget, og at der skulde blive givet Formanden nærmere Underretning, saafremt yderligere Oplysninger ønskedes.

Formanden spurgte, hvorledes det stillede sig med Regnskabet over »Handelsavisen«; de 1500 Kr. som vi stillede til Raadighed for Bladet og det Beløb, 300 Kr., Foreningen i sin Tid har betalt for det.

Aubeck svarede, at da han ifjor, December, gjorde Bestyrelsen bekendt med Bladets Status, var denne god og balancerede, men noget senere opdagedes det, at Annonceagenten havde besveget Bladet ved falske Ordre paa Annoncer, hvorved han havde besveget mig for 1800 Kr., for hvilket Beløb jeg selvfølgelig hefter; han henstillede dog, at Foreningen vilde tage Sagen i sin Haand, da det muligvis havde større Virkning overfor Agenten, hvilket Formanden imødekom. Formanden og Cordius Hansen beklagede det skete som kedeligt for Hr. Aubeck, men denne fremhævede paany sin Heftelse overfor Foreningen.

• 1897

21. Januar. Cordius Hansen anmodede om at faa hektograferet Afskrift af Regnskaberne tilsendt før Generalforsamlingen, hvilket Formanden fandt var berettiget.

24. Februar. Hr. *Christen Christensen* indtraadte i Bestyrelsen i Stedet for Hr. *Mengel*, der fraflyttede Byen.

Paa Generalforsamlingen oplæste Formanden følgende Skrivelse fra Københavns Politi:

»Under Dags Dato er der udgaet saalydende Advarsel til Jernhandlerne her i Staden:

»Paa dertil given Foranledning advares Jernhandlerne her i Staden mod at tilforhandle sig tomme Siphons, med mindre Sælgeren paa betryggende Maade godtgør sin Ejendomsret.«

Henrik Madsen,
Politiasistent.

16. Marts. Formanden gav Meddelelse om Toldlovsforslaget og om en Samtale, han havde haft med *Pesche-Køedt*, som velvilligt havde givet ham alle mulige Oplysninger Forslaget vedrørende. Der blev udarbejdet et Ændringsforslag af Urtekræmmerforeningen og Vildt-, Frugt- og Grønthandlerforeningen.

22. Septbr. Formanden meddelte, at i den nærmeste Tid vilde Afgiften af Brændevinshandel for de kommende 3 Aar komme til Behandling i Borgerrepræsentationen. I den Anledning havde man sammen med andre Spiritusforhandlere ansøgt om Nedsættelse af Afgiften.

Formanden havde modtaget en Skrivelse fra Hr. *Poetzold* om Opretelse af en Petroleumsaftapningsanstalt. Efter at Forslaget var drøftet, enedes man om at svare Hr. *Poetzold*, at efter de opstillede Beregninger og Undersøgelser, syntes det ikke at have nogen Interesse.

13. December. *Lassen Hansen*, som i en Aarrække havde siddet i Bestyrelsen, afgik ved Døden, og Hr. *Lemvig Müller* indtog hans Plads.

Formanden meddelte, at han havde ført Underhandlinger med Laboratorieforsøger *Meyer* om Udgivelsen af en Lærebog i Varekendskab. Sandsynligvis vilde Foreningens Udgift til Bogen blive 6—800 Kr. Der var ført Forhandlinger med Konseilspræsident *Hørring*, som stillede et muligt Statstilskud i Udsigt.

Frederiksberg Handelsforening ønskede Samarbejde med Urtekræmmerforeningen om en fælles Optræden, for at udelukke utro Medhjælpere fra at faa Plads hos Foreningernes Medlemmer.

Formanden meddelte, at Fru *Cloetta* havde givet sit Samtykke til,

at de af hende i April skænkede 5000 Kr. skulde tilfalde Stiftelsen i Læssøesgade og bære Navnet *Consul Cloetta's Mindelegat*.

• 1898

17. Januar. *Christen Christensen* foreslog før Mødets Aabning, om man ikke fra det nye Aars Begyndelse kunde indrette Møderne mere parlamentarisk, saa et Medlem, der ønskede Ordet, anmodede derom. Det vilde være lettere for Taleren at fremsætte sin Mening, ligesom det ogsaa letter Sekretærens Arbejde.

Formanden fandt Chr. Christensens Ønske betimeligt.

Det nye Varelexikon eller Lærebog var atter til Behandling. Bogen vilde koste 4½ Kr. og Foreningens Risiko, ca. 1000 Kr., muligvis Halvdelen kunde opnaas i Statstilskud. Undervisningen var hidtil foregaaet efter Manuskript og derfor noget mangelfuld. Formanden mente, at den merkantile Kasse burde udrede Beløbet. *Cordius Hansen* foreslog at stryge de 250 Kr., Skolefondet oppebar af den merkantile Kasse, til Fordel for omtalte Bog, hvilket sanktioneredes.

Efter nogen Forhandling om Forslaget »Bekæmpelse af Stormagasinerne«, bevilgedes 500 Kr. i dette Øjemed.

Man enedes efter nogen Diskussion at stryge før omtalte 1800 Kr., der var tabt paa »Handelsavisen«s Annonceagent.

14. April. Medlemsmøde med Foredrag af Hr. Mægler *Børresen* om Kaffe og Kaffebrænding, som suppleredes af Hr. Laboratorieforstander *Meyer*.

Knud Bøttcher indvalgtes i Bestyrelsen.

12. Maj. Fra Handelsmedhjælpernes Forbund ved *K. Hintz*, modtoges en Skrivelse af følgende Indhold:

Anerkendende de Bestræbelser, der af d'Herr. Handlende ved privat Initiativ er gjort i de foregaaende Aar for Butikkernes tidligere Lukning i Sommerhalvaaret, udtaler Forsamlingen Ønske om, at den ærede Handelsforenings Bestyrelse vil tage Sagen op og virke for en ensartet, tidlig Lukning over hele Byen.

21. Juni. Ekstraord. Generalforsamling ang. Bygning af en ny Stif-

telse og Salg af den gamle. Der var set paa en Grund paa Jagtvej, Hj. af Husumgade. *Ebert* fandt Forslaget tiltalende, men foreslog dog ikke at bygge saa højt af Hensyn til de gamle. *Juul Bruun* var meget misfornøjet med Forslaget, sagde endog, at han aldrig havde set noget daarligere, og foreslog, hvad der jo var stik imod Stiftelsens Status, at give de Gamle Pengene og lade dem leje sig ind, hvor de syntes. Han blev dog hurtigt af Formanden gjort bekendt med, hvor absurd denne hans Tanke var. Følgende Forslag blev af Formanden fremsat:

»Bestyrelsen bemyndiges til at sælge den Foreningen tilhørende Stiftelsesbygning med Grund i Hindegade, Matr. Nr. 86, samt at købe en anden Grund ved Jagtvejen. Skulde Grundene paa det nævnte Sted forekomme Bestyrelsen mindre tjenlige, er den bemyndiget til at købe en Grund til den paatænkte Stiftelse paa et andet Sted. *Juul Bruun* foreslog at nægte Modtagelsen, da det var at give Bestyrelsen for frie Hænder. Det vedtoges dog med kun 16 Modstemmer af 180.

30. Juni. Formanden udtalte, at den Generalforsamling, der var indkaldt til den 7. Juli, var beslutningsdygtig, uden Hensyn til det fremmødte Antal Medlemmer. Han havde talt med Conferensraad *Hansen*, som velvilligst havde lovet at staa os bi med Raad og Daad. Forsamlingen tog med Tak imod dette Løfte.

7. Juli. Det var det samme Spørgsmaal, der forelagdes: »Maa Bestyrelsen faa en Bemyndigelse til at sælge den gamle Stiftelse i Hindegade og til Køb af en Grund til at bygge en ny Stiftelse paa.« — *Juul Bruun*: Har man givet en saadan Bemyndigelse, har man ogsaa frasagt sig Retten til senere at komme med Indvendinger. — *Munck*: »Naar vi ikke er fremkommet med Bud paa den gamle Stiftelse, er det fordi vi ingen Bemyndigelse har haft«; derefter foreslog Formanden Bemyndigelsen til Vedtagelse. *Juul Bruun* fraraadede paany Medlemmerne at stemme derfor. Den blev imidlertid vedtaget med alle Stemmer mod 9.

22. Juli. Byggegrunden Jagtvej, Hj. af Husumgade, blev dog ikke den udvalgte. Grundejerne benyttede sig af Situationen til at lægge 1 Kr. paa pr. Kvadrat-Al., og efter nogen Diskussion vedtog man, at lade

Grundene gaa fra os. — Byggeudvalget, som derefter nedsattes, kom til at bestaa af *Rasmussen, Hellerup, C. Christensen, Gasvej*, af Bestyrelsen *Chr. Christensen, Cordius Hansen, William Jensen* og *Chr. A. Munck*, enstemmigt valgte.

26. August. Foreningen sendte en Krans til *Dronning Louises* Baare.

Formanden meddelte, at der i Øjeblikket cirkulerede Lister blandt Medlemmerne, for at erfare Stillingen til Hel-Søndags Lukning.

• 1899

9. Januar. Formanden meddelte, at paa det i forrige Uge afholdte Aarsmøde i de københavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation kom blandt andet ogsaa Overtagelsen af »Handelsavisen« under Debat. Og det erkendtes fra alle Sider, at Foreningen absolut burde forsøge at holde Bladet oppe, idet man gik ud fra, at det var det bedste Middel til at styrke Organisationen, og man har her et Sted, hvor enhver kan udtale sig om hvad der kan tjene til Foreningens Bedste. Det var vanskeligt undertiden, at faa andre Blade til at optage saadanne Artikler, og under en Kampsituation vil det være af uvurderlig Nytte at raade over et Blad, baade til Forsvar og Angreb. Beviset herfor havde man i »Stores« Kampen, thi de Resultater, der naaedes, var dog for en stor Del en Følge af, at Urtekræmmerforeningen resolut stiftede »Handelsavisen« og derved blev i Stand til at føre Kampen igennem. En Følge af denne Beslutning blev Nødvendigheden af en Kontingentforhøjelse til Fællesrepræsentationen, thi med de ringe Midler, ca. 700 Kr., kunde der intet ydes til Bladet. Kontingentet fastsattes til 1 Krone pr. Medlem, samtidig fremkom Forslag om Dannelselse af et gensidigt Forsikringsselskab, det modtoges med Velvilje og det besluttedes at arbejde paa Sagen sammen med de andre Foreninger, og Fællesrepræsentationen skulde saa tage den op. Et Udvalg blev nedsat, det bestod af *Christen Christensen* og *Cordius Hansen*.

14. Marts Bestyrelsen overdrager Formanden at varetage Medlemmernes Interesser overfor Telefon-Selskabet, for at virke hen til Nedsættelse og Omordning af de foreslaede nye Telefontakster.

Generalforsamling 14. Marts. Forhenværende Bestyrelsesmedlem *Jacob Larsen* var død, og Formanden mindedes ham. Han var Bestyrelsesmedlem fra Marts 1880 til Marts 1890, da han paa Grund af Alder trak sig tilbage; han døde 1899 og fik saaledes Lejlighed til i en Række Aar at se Glæden og Nyttens af Skolefonden, som paa hans og Hellfachs Initiativ oprettedes, og som endnu er til megen Gavn for de opvoksende Købmandsslægter. Ved 200-Aars Festen for Lavet og Urtekræmmerforeningen 1893, findes anført om Skolefonden: »Det er kun Skade, at en Sag som denne, hvorpaa der særlig af ovennævnte Herrer er ofret betydeligt Arbejde, ikke har fundet mere Støtte blandt Medlemmerne. Standens Dygtiggørelse maa jo tildels ske gennem Lærlingenes videre Uddannelse. Man maa jo indrømme, at saavel Kommisser som Lærlinge, ja vel ogsaa Principalerne i Lavsvæsenets Tid sad inde med flere Kundskaber end det nuværende Slægtled, og det modsatte burde jo være Tilfældet.« (Se i Optegnelserne fra 23. April 1817, hvad der forlangtes af teoretisk Viden ved de Prøver, Kommisserne og Lærlinge maatte gennemgaa). Trods denne Kritik maa det dog anføres, at Fonden har gjort megen Gavn.

Ligeledes mindede Formanden om, at Foreningens Laane- og Hjælpekasse iaar fejrede sit 30-Aars Jubilæum. Grosserer *E. B. Salomon* var Stifteren. Sønnen, Grosserer *Fr. E. Salomon*, har i 10 Aar siden Faderens Død været Formand, og under hvis Formandsskab der er sket en betydelig Vækst.

8. Juni. I det Bestyrelsesmøde, der afholdtes under denne Dato, og under mange følgende i Sommerens Løb, var det den herskende Lockout — som varede hen til Efteraaret, endende med en Overenskomst, som begge Parter var delvis utilfredse med, og derfor synes at være mere retfærdig — der satte sit Præg paa Forhandlingerne uden for det rent merkantile. Det er klart, at en Lockout af dennes Omfang baade med Hensyn til de Lockoutedes Antal og dens Varighed, maatte sætte sit Præg paa Handelstanden der jo dermed lammedes ved den manglende Købeevne, som maatte blive en naturlig Følge af Lockouten. Formanden havde confereret med Borgmester *Dybdal*, der havde gjort

sig bekendt med Foreningens Love og erklæret, at efter hans Skøn havde Foreningen Ret til under de nuværende ekstraordinære Forhold, at yde Hjælp til Medlemmer, der kom i Vanskeligheder. Formanden havde tænkt sig af Foreningens Midler at disponere over et Beløb af ikke over 10,000 Kr., ydet som Laan, uden Kaution og rentefrit. Dog kunde Hjælpen ikke ydes før Lockoutens Slutning, hvor da Laantagerne, ved Fremlæggelse af Status og Kassebog fra foregaaende Aar og Lockout-perioden, kunde godtgøre, at Lockouten var den egentlige Aarsag til Vanskelighederne. Efter nogen Diskussion, bestemtes det at lade afholde et Medlemsmøde om Sagen.

14. Juni. Medlemsmøde. Dagsorden: Understøttelse ved Laan til Medlemmer under de vanskelige Forhold, Lockouten har skabt.

Emil Meyer, der ser ud til at have været Aftenens Hovedtaler, rettede en Tak til Bestyrelsen for Indkaldelsen til Mødet og udtalte derefter: »30—40,000 Arbejdere gaar ledige og ere kun opfyldte om Haabet om snart at kunne begynde Arbejdet igen. Det maa selvfølgelig ramme vor Stand ogsaa, særlig hos de mange Smaahandlende af vore Kollegaer, hvis Indtægter for mere end Halvdelens Vedkommende er under 1500 Kr. aarlig, og erklærede sig fuldtud enig med Bestyrelsens Forslag.«

Et Medlem fraraadede med den Motivering, at vi ikke burde tage noget fra vore Gamle, altsaa af den opsparede Kapital, og sagde »lad Grossererne tage Tabet.« En Udtalelse, som hverken den Gang eller senere vil kunne faa Tilslutning hos den tænksomme og ærlige Købmand. Det endte med, at man paa Mødet vedtog en Udtalelse saalydende: »Paa et af Urtekræmmerforeningen afholdt Møde, besluttedes det at anvende et Beløb af indtil 10,000 Kr. til Støtte for de af vore Medlemmer, der — hvis Lockouten skulde blive af lang Varighed — skulde komme i Betryk.«

19. September. Møde, indvarslet af de samvirkende københavnske Handelsforeninger. Anledningen til Mødet var Starten af det saakaldte Vare-Rabatmærkesystem. Paa Mødet, hvis Hovedtaler var *Chr. A. Munck*, *Eskild Salomon* og *Isenkræmmer Galle* og derefter en lang

Række andre, blev vedtaget nedenstaaende Opfordring: »I fuld Erkendelse af de usunde Forhold der gennem det saakaldte Vare-Rabatmærkesystem skabes i Detailhandelen, til lige stor Skade for de Handlende og det købende Publikum, opfordrer Handelsforeningerne alle Næringsdrivende til at afbryde enhver Forbindelse, direkte eller indirekte med Personer eller Firmaer, der staar i Forhold til Vare-Rabatmærke Kompagnier.«

Paa en Anmodning fra Colonial-Medhjælpernes faglige Organisation afgik følgende Svarkrivelse:

»Som Svar paa Deres ærede Skrivelse, undlader vi ikke hermed at meddele at Bestyrelsen mener, at Spørgsmaalet om en indskrænket Arbejdstid i Butikkerne for Tiden bedst lader sig ordne ved privat Initiativ og mener derfor ikke at kunne have noget med Sagen at gøre.«

Et lignende Svar afsendtes paa en Anmodning fra samme Side om en 8-Lukning.

• 1900

15. Februar. Projekt fremme om en Stiftelsesbygning i Blaagaardsgade.

Arbejdet for Fastlæggelse af Avancen paa Petroleum omtaltes af *Cordius Hansen*.

4. April Formanden pegede paa Nødvendigheden af igen at faa et Medlemsblad; ligeledes omtaltes den omsiggribende Omkørsel med og Handel ved Dørene med snart sagt alle Slags Varer. Det besluttedes at sende et Andragende til Politimyndighederne desangaaende.

30. Aug. Fremlæggelse af Skrivelse fra *Nørrebro's Handelsforening* til *De danske Spritfabriker*, om ensartede Priser for Brændevin og Spiritusprodukter, saaledes at der altid beregnedes en Avance af 30 pCt.

Prisen paa Petroleum fastlægges og Overenskomsten bestemmer, at den, der ikke overholder Priserne, vil blive afskaarne fra at faa Petroleum.

14. September. Møde om Tilgiftens Afskaffelse. Formanden kunde ikke se, hvorledes Foreningen ved Overenskomst kunde tvinge Medlemmerne. Mange af de tilstedeværende havde dog den Begejstrings

Opfattelse, at det kunde lade sig gøre, men da de ved Mødet blev anmodet om at komme op ved Bestyrelsesbordet og skrive under, for at vise sin Tilslutning, var det faa, der havde Mod, og den mest ivrige Forfægter af Afskaffelsen, kaldte det en Overrumpling fra Formandens Side.

Det er ikke altid lige let at være Formand.

10. Decb. Møde om Tilgiftens Afskaffelse. Alle Talerne var enige i det uheldige Tilgiftsvæsen og enige i, at det burde afskaffes, men hver Gang, der blev foreslaaet en Form, hvorledes man mente det kunde ske, hvad enten det var fra Medlemmernes eller Bestyrelsens Side, blev det kritiseret og tilsidst kasseret som uanvendeligt. Hovedopfattelsen af 2 paa hinanden følgende Møder var, at ingen i Virkeligheden havde Mod til at afskaffe Tilgiften, denne Uskik var indgroet i Kundernes Bevidsthed og Mødet under 10. Dec. sluttede da ogsaa uden Resultat, det skal dog tilføjes at det var Nørrebro's Handelsforening, der tog Initiativet og gjorde et velment Forsøg til en Julehøjtid, men igen paa Grund af manglende Mod til at fortsætte afveg derfra.

• 1901

En Urtekræmmer, der i en Aarrække havde været Medlem, men senere var udtraadt, forespurgte, om han, naar han betalte for de mellemliggende Aar og derved vandt en større Anciennitet, kunde opnaa Ret til at søge Fribolig. Foreningens juridiske Konsulent fraraadede dette.

Der rettedes en Forespørgsel til Foreningen fra »Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse« om vor Stilling til denne.

Formanden havde svaret, at vi uden Betænkning sluttede os til Tanken om den nye Skole, saaledes at vi ophørte med vor egen. Hermed skulde dog ingenlunde vor Indflydelse og Kontrol med vore Lærlinges Skoleforhold ophøre, men en udvidet Skoleundervisning vil absolut opnaas under de nye Forhold.

21. Marts. *Glindeman Nielsen* indvalgte i Bestyrelsen, da *Knud Bøttcher* ønskede at træde tilbage.

9. Maj. Forhandlinger paany om Salg af de gamle Stiftelser og Køb af Byggegrund, dels i Aarhusgade og dels i Ægirsgade, og endte med Enighed om Ægirsgadegrundene og resulterede i følgende:

Fredag den 11. Maj mødte Byggeudvalget efter den givne Bemyndigelse hos Sælgerne Overretssagfører Anthonsen og Direktør Hansen, hvor Budet paa Grunden blev givet, 12 Kr. Kvdr.-Al, dog under Forbehold af Generalforsamlingens Sanktion. Budet blev antaget og skulde Sælgeren, Hr. Bagermester *Pitzner*, senest Lørdag give Besked til Formanden.

21. Maj. Ekstraordinær Generalforsamling, hvor ovennævnte kom til Behandling. Efter Diskussionen, hvori mange deltog, enedes man om Sagen ved følgende Resolution: »Generalforsamlingen bemyndiger Bestyrelsen til at afhænde de Foreningen tilhørende Stiftelser i Hindegade og Læssøesgade og tiltræder Projektet om Køb af en Grund i Ægirsgade.«

Paa samme Møde behandlede Spørgsmaalet om Tilslutning til den nye Handelsskole og en Resolution derom vedtoges saalydende: »Da Foreningen til unge Handelsmænds Uddannelse« opretter en Skole, som efter lagt Plan synes at kunne byde en videre Undervisning end den vi har, bemyndiges Bestyrelsen til, hvis den finder det formaals-tjenligt, at ophæve Foreningens Skole og hvis dette sker, da at skænke 2000 Kr. af den Skolefonden tilhørende Kapital til ovennævnte Forening.«

30. Maj. Atter Generalforsamling, for at endelig vedtage Salg af de gamle Stiftelser og Bygning af en ny. Der var ligesom ved de fore-gaaende Generalforsamlinger megen Diskussion med Udtalelser for og imod, saaledes som det maa være ved en Sag af saa stor Betydning, og Formanden udtalte da til Slut Haabet om, at det, der nu var besluttet, maatte blive til Gavn og Glæde for Foreningen. Det gaar ofte saaledes, at det bliver Eftertiden, der høster Glæden af Fortidens Arbejder, men *Chr. A. Munck* levede dog i adskillige Aar med den nye Stiftelse og fik Lov at se megen af den Glæde, der skabtes med den, for vore gamle, veltjente Medlemmer.

Ophævelse af Tilgift, baade det daglige og Jule- og Nytaarsgaver, spøgede paany. Ønsket om at faa Spørgsmaalet løst til Bunds, var alle Købmænd besjælet af. Det var blot ikke muligt at finde den Generalnævner, der skulde anvendes. Der blev atter udsendt en Skrivelse til de Handlende, hvori man bemærker bl. a., at den stærke Reklame, der er gjort for Tilgiftens Afskaffelse, har bibragt os den Overbevisning, at i Aar kan og bør enhver afskaffe, eller i hvert Tilfælde indskrænke den saa meget som muligt; som man ser var man med den nye Opfordring i Virkeligheden ikke kommet et Skridt videre end til Ønsket derom, naar man først siger, den bør afskaffes, og straks derpaa siger: »i hvert Tilfælde indskrænkes.«

12. Novbr. Salget af de to gamle Stiftelser var paa Dagsordenen. Man enedes om, at *Chr. A. Munck* og *Chr. Christensen* skulde gaa til et nærmere angivet Sagførerfirma og tilbyde dem begge Stiftelserne for 120,000 Kr., med 1 pCt. Provision og 12—15,000 Kr. Udbetaling.

25. Novbr. *Chr. Schneider* havde meldt sig som Køber til Stiftelsen i Hindegade og budt den omtalte Pris. Formanden mente, at han lige saa godt kunde faa den, som nogen anden, men man foreslog dog alligevel at avertere den til Salg, da der muligt kunde naas endnu mere for den, men tog *Chr. Schneiders* Tilbud paa Haanden i 14 Dage.

Formanden foreslog at lade ophænge i Stiftelsens Samlingslokale et Billede af hver af Formændene siden Lavets Ophævelse, hvortil den øvrige Bestyrelse stillede sig imødekommende.

5. December. Formanden oplæste følgende Skrivelse:

»Nærværende for at henlede Deres Opmærksomhed paa, at »Kolonialmedhjælpernes faglige Organisation« afholder Møde angaaende Kost- og Logisystemets Afskaffelse, Torsdag den 5. Dec. Kl. 9¼ i Studentersamfundets nye Bygning, og skulde det glæde os meget, om Deres ærede Forening vilde lade sig repræsentere ved sin Formand, for at tage Stilling til ovenstaaende Spørgsmaal.«

Ærbødigst

K. Hintz.

Stiftelsesbygningen set fra Hjørnet af Nannasgade

Stiftelsesbygningen set fra Hjørnet af Balders Plads

Formanden svarede, at han var forhindret i at være tilstede, men Spørgsmaalet var Genstand for Behandling i et Bestyrelsesmøde, hvor man dog havde den Fællesopfattelse, at Tiden endnu ikke var inde til at gennemføre denne Reform.

• 1902

9. Januar. Formanden meddelte, at Lærlingeloven vilde blive revideret og udtalte, at han kunde ønske, at enhver, der holdt Lærling, var pligtig til at oprette Kontrakt og pligtig til at lade Lærlingen besøge Handlsskolen.

12. Marts. *Theodor J. Jensen* ønskede paa Grund af Svaghed ikke Genvalg og Formanden havde i den Anledning henvendt sig til *C. E. Petersen*, Østerbrogade, og udtalte som sin Formening, at Hr. Petersen var en i alle Maader kvalificeret Mand og som havde erklæret sig villig.

20. Marts. *Generalforsamling*. Efter Forslag af Formanden vedtog man at købe 2000 Kvdr.-Al. Grund, som stødte op til den allerede erhvervede Grund i Ægirsgade, for at anvende den som Have til Stiftelsen. Købet blev vedtaget uden Diskussion. Stiftelsen i Hindegade var nu solgt for 57,000 Kr.

Man vedtog paa Generalforsamlingen følgende Beslutning:

»Forsamlingen beslutter, at Foreningen skal søge at indføre en Svendeprøve, og at denne saa vidt muligt holdes første Gang om 2 Aar. Hvori Prøven skal bestaa og hvorledes den skal afholdes, overlades til Bestyrelsens Skøn.«

Hr. *C. E. Petersen* valgtes til Bestyrelsesmedlem, endog med et Stemmetal, der var større end Næstformandens. Den Sympati, der saaledes den Gang slog Hr. Petersen i Møde, var ikke noget tilfældigt, det ses bedst deraf, at den lever endnu den Dag i Dag.

13. Maj. Der oplæstes et rekommanderet Brev fra »*A/S De danske Cikoriefabriker*«, fremkommet som Forespørgsel i Anledning af, at Foreningens Formand, Chr. A. Munck — i et nyt Aktieforetagende, nemlig en Kaffesurrogatfabrik, beliggende ved Hedehusene, der var under

Start — havde Sæde i Bestyrelsen, var valgt til Formand, og havde underskrevet sig Formand i Urtekræmmerforeningen.«

Efter Skrivelsens Behandling ved et Bestyrelsesmøde, svarede:

»Som Svar paa Aktieselskabets ærede Skrivelse af 7. Maj tjener: at ligesaalidt, som Bestyrelsen som saadan eller paa Foreningens Vegne nogensinde har staaet i nogetsomhelst Forhold til Fabriken »Kjøbenhavn«, hverken ved dens Start eller under dens Drift, eller ved dens Salg, ligesaalidt har den, eller agter den at have nogetsomhelst at gøre med den omspurgte Fabrik.«

10. Juni. Formanden meddelte, at der i Borgerrepræsentationen var vedtaget Forbud mod, at unge Mennesker under 18 Aar arbejdede i Butiker efter Kl. 8, Lørdag undtagen.

Der var opstaaet Konflikt mellem *Kolonialmedhjælper-Forbundet* og *Købmand Frits Lebahn*, Holbergsgade, og han tilskrev i den Anledning Foreningen saaledes:

»I Anledning af den Bevægelse, der for Øjeblikket er oppe i Handelsforeningerne Landet over, angaaende Handels- og Kontormedhjælpernes faglige Organisations Stilling til de socialdemokratiske Fagforeninger, tillader jeg mig, der som Principal, som De ved, er bleven personlig berørt af denne Bevægelse, idet jeg har været udsat for Indblanding i Ledelsen af min Forretning fra Lager- og Pakhusarbejdernes faglige Organisation. Fra Handels- og Kontormedhjælpernes faglige Organisation blev Indblanding kun undgaaet, fordi tvende af mine Kommisser, som var Medlemmer, uden Foranledning fra min Side og uden mit Vidende, meldte sig ud — en Indblanding, som jeg paa det bestemteste har afvist og fremtidig vil afvise — at fremsende medfølgende Særtryk af »Børsen« for 25. f. M., hvoraf det vil ses, at Handels- og Kontormedhjælpernes faglige Organisation, som alle andre socialdemokratiske Foreninger, stræber mod det fælles Maal ved Tvang, Haan, Trusler og Vold, at tvinge anderledes tænkende, at bekæmpe alt og alle og at umuliggøre Ledelsen for Principalerne.

Jeg henstiller derfor til den ærede Bestyrelse, at tage nærværende Situation under Overvejelse, idet jeg samtidig opfordrer til at indvarsle

et Møde og der forelægge Aalborggensernes Resolution til uforandret Vedtagelse, da intet Mellemstandpunkt vil kunne holde socialdemokratisk Indblanding ude.

Ærbødigst
Frits Lebahn.

Ovenomtalte Resolutions Ordlyd findes ikke i Forhandlingsprotokollen.

Ved Bestyrelsesmødet udtalte Formanden hertil: »Organisation kan fremtræde paa forskellige Maader. Hvad der er Ret for den ene, er billigt for den anden, men i ethvert Tilfælde maatte enhver Principal have Lov til at beskæftige hvem han vilde. Jeg kan ikke billige *Detailhandlersocietetets* Optræden i denne Sag, dette tog ubetinget Parti for Medhjælperne. Jeg formener, vi skal enes med de andre Handelsforeninger om en fælles Optræden, ikke beskære Medhjælpernes Ret til Organisation, men kun hævde vor egen Frihed. (Det var et Svar, der var vor Stand værdigt).

Der var indløbet følgende Brev fra Detailhandler Societetet:

»Af en Artikel i »*Detailhandlerbladet*« af 23. f. M. er Detailhandler Societetet kommet til Kundskab om, at Deres Forening i Forbindelse med adskillige andre Foreninger i et Andragende af 30. Juli til Indenrigsministeriet har ønsket et Detailhandlersocietet oprettet.

Som bekendt er et saadant Societet imidlertid ved privat Initiativ senere oprettet og har faaet en ganske betydelig Tilslutning, og da ovennævnte Andragende lader formode, at Underskrivernes Ønsker nærmest gaar i Retning af vore, formener vi, at en Samvirken mellem os vilde bringe os hurtigere til Maalet, saaledes som udtrykt i ovennævnte Andragende.

Vi tillader os derfor at forespørge, om Deres Forening, saavel som de andre Medunderskrivere paa ovennævnte Andragende kunde tænke sig en Maade eller en Form, hvorpaa og hvorunder en Samvirken kunde etableres mellem bemeldte 14 Foreninger og Detailhandler Societetet, i den Hensigt at faa dette sidste anerkendt, i Lighed med Grosserersocietetet.«

Chr. Larsen.

Formanden, *Chr. A. Munck*, og *Cordius Hansen* udtalte herom: »Hvad man i 1890 attraaede, var et Mellemlid imellem Regering og Borgerrepræsentation og de forskellige Handelsforeninger. Vi formener, der burde svares Detailhandler Societetet, at Fællesrepræsentationen er i de mellemliggende Aar blevet til det Mellemlid, som man havde tænkt sig, at Detailhandlersocietetet skulde være.«

3. Decbr. Formanden meddelte i Anledning af Lukkesagen, at alle de i Fællesrepræsentationen repræsenterede Foreninger var imod 8-Lukningen, undtagen Frederiksberg Handelsforening og Urtekræmmerforeningen.

• 1903

24. September. Formanden foreslog, at man nu, da Købmandsskolen havde fungeret 1 Aar og en Del af vore Lærlinge altsaa havde gennemgaaet Forklassen, skulde tilbyde at betale Halvdelen af Skolepengene for dem af disse, der kunde ønske at udvide deres Kundskaber. Der var meget, der talte derfor, blandt andet, at vore Medlemmer derved følte, at Skolesagen havde Bestyrelsens Opmærksomhed. Forslaget sanktioneredes.

1. December. Detailhandlersocietetet forespørger Foreningen om, hvorvidt man kunde ønske i Fællesskab at indgaa til Regeringen med Anmodning om et Forslag til Lov til Forebyggelse af illoyal Konkurrence, derunder indbefattet Tilgift og Rabat. Det tiltraadtes, dog med den Motivering, at Fællesrepræsentationen skulde behandle Sagen — hvor man allerede i Novbr. havde affattet en Plakat desangaaende — til Ophængning i Butikerne, med nedenstaaende Ordlyd: »Københavns Handelsforeningers Fællesrepræsentation advarer det købende Publikum i Anledning af det for Tiden i visse Kredse af Detailhandlerstanden udbredte, i høj Grad demoraliserende, Tilgifts- og Rabatmærkesystem, da dette i intet Tilfælde medfører nogen somhelst Fordel for Køberne, men derimod aabner Mulighed for paa forskellig Vis at paaføre disse Tab.«

• 1904

Loven om Helsøndagslukning blev vedtaget, og det ses af Forhandlingerne ved Møderne, at det — som alt andet Nyt — har været vanskeligt for de Handlende straks at indordne sig under de nye Forhold, maaske har det dog særlig været Kunderne, der har haft sværest ved det. Overtrædelserne af Loven har været saa mange, at man endog har maattet gaa til Politiet for at forhindre det. Den Stab af Købmænd, der er kommet til siden, kan overhovedet slet ikke forstaa, at det nogensinde har været nødvendigt at have aaben Bod ogsaa om Søndagen. Det er et af de største Goder, Handelsstanden nogensinde har opnaaet med Hensyn til Indskrænkning af Arbejdstid, baade fordi det er en Behagelighed at faa Hvile efter Lørdags Arbejdet, ligesom andre af Landets Indbyggere, men ogsaa fordi Søndagen for adskillige kunde have en anden Bestemmelse end just Arbejde, og nu, naar de Købmænd der dengang var med til denne Indskrænkning, ser tilbage paa den Tid, da vil de sikkert alle som een indrømme, at det var et uvurderligt Gode for Handelsstanden, der dengang opnaaedes.

4. Oktb. Af Forhandlingerne paa et Bestyrelsesmøde ses det, at man allerede dengang var misfornøjede med Avancen paa Sukker — det er ikke blevet bedre siden. — Der blev svaret meget imødekommende paa Sukkerfabrikkerne; men, ja, dette »men« lever endnu, man ængstedes for Konkurrencen fra Udlandet, og længere kom man ikke. Nøjagtig det samme Sted staar vi endnu. Ønskerne var jo ret beskedne, der blev foreslaaet en Avance paa 2 à 2½ Øre pr. Pd. — men trods mange Møder om Sagen, maatte den henlægges.

• 1905

Otto F. Borchsenius havde været Bestyrelsesmedlem i 25 Aar og blev i den Anledning fejret af Medlemmerne ved en Festlighed.

I Borgerrepræsentationen havde man vedtaget en ny Bestemmelse vedrørende Bydrengene, saalydende:

»Drengene under 14 Aar kan anvendes til Varetransport med en lette-

re Type af Vogne, over 14 Aar med Vogne af sædvanlig Type. Drengene under 12 Aar, maa ikke anvendes til Bygang.«

Der var under Start et nyt Petroleumsselskab, og der var megen Diskussion paa mange Møder om Medlemmernes Stilling dertil, maaske dog nærmest om Medlemmernes Stilling til D. D. P. A., nu da det nye konkurrerende Selskab viste sig. Vi tror, det kan siges til Medlemmernes Ros, at der har været en eksemplarisk Trofasthed tilstede overfor D. D. P. A., navnlig blandt de, der havde været med til at sælge Petroleum med en Avance af $\frac{1}{2}$ Øre pr. Pot, og senere ved Petroleumsselskabets Mellekomst til Sagens Løsning opnaaede en Fortjeneste, der, selvom den aldrig blev svimlende, dog ydede den Handlende lidt Vederlag for sit Arbejde; og det ses ogsaa af Forhandlingerne, at D. D. P. A. har haft en betydelig Støtte i de skiftende Bestyrelser. Men det har undertiden igennem Aarene knebet lidt med at skabe Forstaaelse mellem Selskabet og Foreningen angaaende Avancen paa Petroleum, naar Prisen skiftede op eller ned. Vi har ikke altid haft samme Synspunkt som Selskabet, men der er dog gennem Forhandling som Regel naaet et Standpunkt, der var anvendeligt.

6. Novbr. Møde om *Sukkerpriserne*, hvor Formanden udtalte følgende: Der er sikkert mange, der ikke forstaar, at man ikke maa sælge eller købe efter frie Principper, men Sukkerpriserne ere nu komne ind i en saadan Gænge, at Forholdet er blevet aldeles abnormt. Han havde paa tidligere Generalforsamlinger givet Oplysninger om Forhandlinger mellem Sukkerfabrikerne, Grossererforeningen og Urtekræmmerforeningen. I Jylland havde man paa et vist Tidspunkt gennemført Sagen, med Undtagelse af een eneste Købmand. Resultatet var, at det hele gik i Stykker. Der har været afholdt Møder hele Landet over. Sjælland har været vanskeligst, idet mange nærer Afsky for faste Priser. Sukkerfabrikerne og Grossisterne har tilsagt deres Støtte. Efter en lang Diskussion, hvori en Mængde af de tilstedeværende deltog, sluttede Formanden af med følgende Bemærkninger:

»Overfor den fremmede Melis stillede de københavnske Importører sig velvilligt med Hensyn til faste Priser, men han kunde dog ikke

udtale noget bestemt derom. Forhandlere af fremmed Melis kunde næppe undvære dansk Melis og dette kunde maaske foranledige, at vi kunde faa Magt over dem. Den fremmede Indførsel lader sig ikke hæmme, hvad der dog syntes at være af mindre Betydning.«

4. Decbr. Grosserer *Fr. E. Salomon* skænkede i Anledning af sit Sølvbryllup et Klaver til Stiftelsen; det fik Plads i Forsamlingsalen.

• 1906

13. Marts. Møde angaaende Kost- og Logispørgsmaalet, hvortil var indbudt Repræsentanter for Medhjælperne, Hr. Redaktør *Vilh. Hansen*, samt Formanden for Colonialvaremedhjælpernes Organisation Hr. *Georg Reich*.

Hr. Vilhelm Hansen udtalte, at Spørgsmaalet blev rejst allerede for flere Aar siden, hvor Medhjælperne Landet over søgte at komme i Forhandling med Principalernes Organisationer. I andre Fag er det Spørgsmaal forlængst bragt i Orden. I Haandværkerfagene endda for en Menneskealder siden. Formanden kunde — efter en længere Udredning af Spørgsmaalet fra Hr. Hansens Side — i visse Punkter give Hr. Hansen Ret, men den egentlige Vanskelighed laa i Sagens pekuniære Side, der var dog adskillige af de tilstedeværende Købmænd, der kunde gaa ind paa Tanken.

Vi andre, som nu ser tilbage paa de daværende Forhold, kan maaske ikke alle forstaa den Forsigtighed, som Bestyrelsen anvendte overfor det Spørgsmaal. Men som alle andre Fremskridt indenfor Faget, maatte ogsaa dette ske i langsomt Tempo.

20. Marts. Efter et Bestyrelsesmøde om nedenstaaende, afsendtes følgende Skrivelse til D. D. P. A.:

»I den senere Tid er der fra flere af vore Medlemmer fremkommet Besværinger til os over den Maade, paa hvilken Deres ærede Selskab har paabegyndt en Konkurrence med S. A. P. A., ved at De gennem Deres Forbindelser udbyder ovennævnte Selskabs originale Aftapning af Diamant og Astral Petroleum 2 Øre lavere end dette Selskabs Detailpris.

Det Arbejde, vi i en Række af Aar har udført paa Petroleumssalgets Omraade, er gaaet ud paa i vore Medlemmers Interesse, at bevare en ensartet fastsat Detailpris, for derved at sikre disse en passende Avance, dette Arbejde løber nu, ved Deres Fremgangsmaade, Fare for at ødelægges, idet man nemlig tør forudsætte, at Forhandlerne bliver nødsagede til at nedsætte deres Detailpris, som Følge af den Konkurrence, som Deres Selskab paafører dem, det bliver derved Deres Selskab der bliver Skylden til det gode Forholds Forrykkelse, hvilket man tror ikke i Længden vil være i Deres Selskabs Interesse. Man henstiller derfor til den ærede Bestyrelse for D. D. P. A., at ophøre med dette Middel i Konkurrencen, der sikkert meget let vil kunne blive anvendt mod Selskabet selv, og da kan skabe Uvillie fra Deres tidligere venligtsindede Forbindelser.«

Ved en personlig Henvendelse, forinden ovenstaaende Skrivelse blev afsendt, havde man fra D. D. P. A. svaret, at de betragtede det som Konkurrence og ønskede paa den Maade, at føre Stødet mod sin Konkurrent.

20. Marts. *Generalforsamling.* *Carl Christensen* valgtes til Bestyrelsesmedlem.

15. Novbr. Der udsendtes en Skrivelse til Urtekræmmere, der ikke var Medlemmer, hvori man pegede paa de Fordele, der opnaaedes ved at være Medlem og fremhævede, at Tidens Løsen er »Sammenlutning«.

3. Decbr. Der var et Spørgsmaal oppe f. Tiden om Stempelskat for Vin, og Urtekræmmerforeningens Bestyrelse udarbejdede i den Anledning et Forslag til Ændring af Regeringens derom fremsatte Lovforslag.

• 1907

8. April. *Indsamlingsbøsserne.* — Tanken om disse Bøsser saa første Gang Lyset i April 1907, og selv saa ubetydelige, de syntes at være, har de ved Hr. O. G. *Lemvigh Müllers* Initiativ og utrættelige Arbejde været Foreningen til megen Gavn og Hr. O. G. *Lemvigh Müllers*

Navn til megen Ære. Der er indtil 1931 indsamlet 30,020,46, hvorved man har været i Stand til at bortskænke 3 Friboliger. Et talende Bevis paa det gamle Ords Sandhed, at »mange Bække smaa, gør en stor Aa«. Indsamlingen skete paa den Maade, at man f. Eks. ved Telefonudlaan eller andre Smaatjenester overfor Mennesker, der kom i Butikkerne, og for hvilke der undertiden ydedes et mindre Vederlag, lod dette gaa i Indsamlingsbøssen. Men foruden disse smaa Bidrag, er der dog ogsaa indgaaet enkelte større Bidrag fra enkelte Institutioner og andre af Foreningens Handelsforbindelser.

7. Oktober. Paa Forespørgsel om Julegavernes Afskaffelse, svarede Formanden, at da Tilgiften florerede saa stærkt hos Kaffehandlerne, var det vanskeligt at røre ved Spørgsmaalet for Tiden.

28. Novbr. Atter er der Spørgsmaal fremme om et Medlemsblad. Der forelaa Tilbud fra en Hr. *J. L. Wulff*.

• 1908

Fra Bestyrelsen udsendes følgende Skrivelse til Medlemmerne:

»Man henleder Opmærksomheden paa de i den sidste Tid foretagne Politiundersøgelser om mangelfuld Betegnelse paa Poser, hvori udleveres Kaffe, som er tilsat et eller andet Surrogat.

Bøden for urigtig Betegnelse er fra 50 til 1000 Kr.«

I Juni udsendes en Skrivelse til Medlemmerne saalydende:

»Da Urtekræmmerforeningen i Forbindelse med Vinhandlerforeningen, Restauratørforeningen og fl. a. har bestemt, at lade Højesteret prøve Lovligheden af Efterbeskatningen af Spiritus, medsendes til behagelig Afbenyttelse Angivelsesblanket for Deres skattepligtige Spiritusbeholdning samt en Skrivelse, som forsynet med Deres Underskrift skal ledsage denne.«

Chr. A. Munck.

18. Juni. Møde om Efterbeskatning af Spiritus, hvor der vedtoges en Resolution, hvori man anmodede om, at Tillægsafgiften praktiseredes saaledes, at kun Spiritus i ren Tilstand (Sprit) efterbeskattes.

13. Juli. Paa Grund af Nedsættelse af Forhandlerrabatten paa Fri-

mærker, besluttedes det at udsende til Medlemmerne til Ophængning i Butiken, et Skilt saalydende: »Frimærker sælges ikke«. Vedtaget af de samvirkende Detailhandlerforeninger i Danmark«.

24. Juli afholdtes Protestmøde mod Forhøjelse af Telefontaksterne, hvilket man i en Resolution betegner som uretfærdig og unødvendig — og opfordrer til Demonstration ved at opsiges Overenskomsten med Telefonselskabet. Man enedes dog til Slut om en mere moderat Op-træden, nemlig ved et nedsat Udvalg at forhandle med Telefonselskabet.

• 1909

22. Marts. Generalforsamling. *Fritz Paustian* og *Carl Billqvist* blev valgt ind i Bestyrelsen ved *Aug. Schubarth* og *Chr. Schneiders* Afgang.

Det var efter førte Forhandlinger blevet fastslaaet, at Detailhandlerne maa have 150 Liter Petroleum og 6 Liter Benzin paa Lager.

I Anledning af, at Børn mellem 12—14 Aar ifl. Politivedtægten ikke maatte føre Trækkevogn, var der paa Foreningens Initiativ konstrueret en ny Vogntype, som man søgte at faa Tilladelse til at anvende.

Der blev nedsat en Kommission til at udarbejde et Forslag til Lov om falsk Reklame.

5. April. Ved Forhandling med Bryggerierne ophørte det hidtil anvendte Rabatsystem med Betaling af fuld Detailhandlerpris ved Øllets Levering, og Tilbagebetaling af Detailhandlerfortjenesten ved Maa-nedens Slutning. Dog opretholdtes den hidtil benyttede Kontrol med Kuskenes Salg af Øl, saaledes at direkte Salg til Forbrugere ogsaa i Fremtiden forhindredes.

20. September. Fra Købmandsskolen havde Bestyrelsen modtaget en Skrivelse ang. Lærlingeundervisningen, hvor man pegede paa, at Købmændene i for høj Grad lader den Valgfrihed med Hensyn til Undervisningen raade, saaledes at Lærlingene undertiden har faaet Lov at nøjes med en ganske elementær Undervisning i de Fag, hvori de var svagest, medens der ikke er tilstræbt — som Tanken var fra Skolens Side — en virkelig gennemført Undervisning i de for en Købmand vig-

tigste Fag, ligesom der ønskedes, at Lærlingene aflagde en Prøve ved Skolens Slutning.

Formanden bemærkede hertil, at man helt kunde tiltræde Skolens Ønsker. Tanken om en afsluttende Prøve, havde allerede været fremme under den Periode, hvor Urtekræmmerforeningen selv havde haft Undervisningen i sin Haand.

Det bør fremhæves, at den Skoleundervisning, der nu bliver de unge Handelslærlinge til Del, er til uvurderlig Nytte for dem og for hver den, der vil tage Skoletimerne med Flid og Alvor, kan der skabes en Ballast for hele Livet, som viser sig at være nødvendigere nu mere end nogensinde.

Ved et Paabud fra Politiet var Lærlingekontrakterne blevet skærpede. Politiet havde nu Ret til at undersøge, om der var oprettet Kontrakt mellem Urtekræmmer og Lærling. I modsat Fald vilde der blive idømt Bøde.

9. December. Som bekendt har der i længere Tid været Tale om et Varehus efter tysk Mønster her i Byen. Dette er nu en Kendsgerning — til Foraaret aabnes et saadant.

Fællesrepræsentationen vil stadig have sin Opmærksomhed henvendt herpaa og med de Midler, som den anser for formaalstjenlige, bekæmpe det. Men dette er dog ikke nok, vi forventer, at enhver Næringsdrivende i egen velforstaet Interesse, ved personlig Paavirkning vil formaa Slægt og Venner til ikke at støtte det nye Varehus, men tværtimod over alt hvor Lejlighed gives, agitere imod det.

Ovenstaaende udsendtes til Medlemmerne.

Bazaruvæsenet. »Studenternes Julebazar« havde paatænkt en Bazar 12.—13. December, men Fællesrepræsentationen og samtlige Næringsdrivendes Sammenslutninger og Pressen tog saa kraftigt til Orde, at Komitéen indsaa det kloge i at opgive Planen.

• 1910

13. Januar. *Sukkerpriserne* var, sammen med andre Priser, atter til Debat, uden at der fremkom noget særligt nyt. Et Medlem, som senere

kom til at indtrage en førende Stilling i Foreningen, sagde paa Mødet: »Vi bliver ikke Købmænd, hvis vi skal have fast Pris paa for mange Varer.«

I et Møde 17. Februar forelaa en Skrivelse fra Sukkerfabrikerne, hvori de bekendte Kulør heltud i følgende Udtalelse:

»Saa længe, der ikke var indført faste Priser for udenlandsk Sukker, kunde de danske Fabriker ikke gaa med til en Fiksering af Sukkerpriserne.«

Vi er endnu — 22 Aar senere — stadig paa det samme Standpunkt.

10. Juni. Der forelaa en Anmodning fra Medhjælper-Forbundet om Lukning Kl. 7, som dog, efter nogen Diskussion, afvistes.

• 1911

2. Februar. Møde om *Aktieselskabers Detailhandel*. Redaktør Stein holdt et Foredrag om Aktieselskaber, deres Fremkomst og Berettigelse. Efter Foredraget Diskussion, der endte i en Resolution, hvori det hedder: »De københavnske Handelsforeninger, samlede til Møde, udtaler deres Beklagelse over, at det fremkomne Kommissionsforslag til en Aktielov ikke berøver Aktieselskaberne Ret til at drive Detailhandel fra aaben Butik, hvorved de er til stor Skade for de selvstændige Næringsdrivende og en stor Uretfærdighed mod disse — — —.«

17. Febr. I den Retssag, der tidligere er omtalt ang. Efterbeskatning af Spiritus, var der faldet Dom. Den gik Foreningen imod. Omkostningerne for Højesteret var dog ophævet, hvori der laa en Anerkendelse af, at Lovens Affattelse var saaledes, at Sagsanlægget var berettiget.

27. Febr. Hr. Fabrikant Rich havde tilskrevet Foreningen, at han agtede at skænke 50,000 Kr. til dens filantropiske Arbejde. En saa enestaaende stor Gave hilstes naturligvis med den største Taknemmelighed.

Ifølge den første Bestemmelse fra Hr. Fabrikant *Richs* Side, skulde Renterne af Legatet først tilfalde Foreningen efter hans Død, men kort Tid efter kom Hr. Fabrikant Rich igen til Foreningen og meddelte, at han havde tænkt paa at lade Legatet virke straks, saaledes

at Legatudbetalingerne kunde finde Sted fra den kommende Termin. En Beslutning, der helt bekræftede den Opfattelse, Bestyrelsen havde haft af Hr. Fabrikant Richs storslaaede Offervilje.

13. Marts. *Generalforsamling*. Forslag om Kontingentforhøjelse forkastedes.

21. Marts. Da en Grossist havde givet Tilbud paa Levering af Varer til en kommunal Institution — og faaet det tilslaaet — hvoriblandt Puddersukker og Melis til Priser, der var lavere end de Mellemland-leren skal tage af Detaillisten, henvendte man sig i den Anledning til Foreningen af Kolonialgrossister i København, og henstillede, at man tog Sagen til Behandling der. Det var ikke alene Prisen, det drejede sig om, men Vedkommende havde ovenikøbet vejet Partiet ud i 40 og 80 Kvints Pakker, m. a. O. fuldstændig Detailhandel.

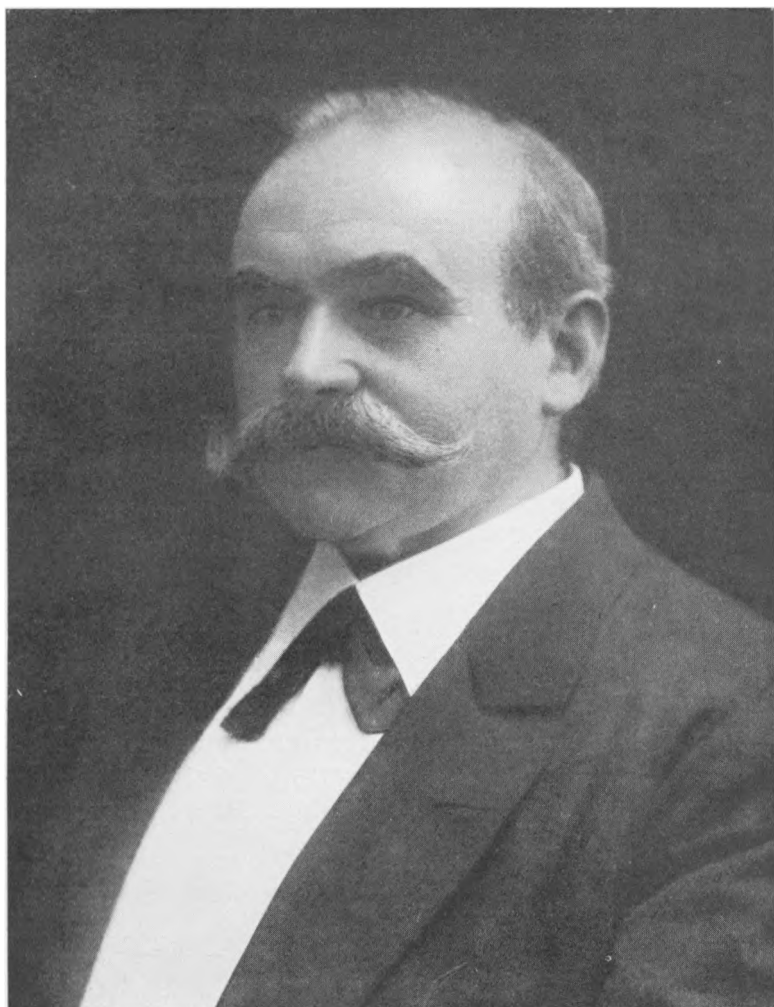
15. April indløb Svar fra den paagældende Grossist, der imødekom Ønsket fra Urtekræmmerforeningens Side saaedes at han ikke i Fremtiden agtede at give Tilbud af den Art.

3. Oktober findes følgende anført i Potokollen:

»Chr. A. Munck, R. af D., afgik ved Døden den 30. November, Morgen Kl. 3 efter et langt og smertefuldt Sygeleje, Hr. Munck valgtes den 20. Marts 1888 til Bestyrelsesmedlem i Urtekræmmerforeningen, den 16. Marts 1893 valgtes Hr. Munck af den samlede Bestyrelse enstemmigt til Formand. Ikke alene ved sit store, uegennyttige Arbejde, men tillige ved sin uhyre store udviste Kærlighed til alt vedrørende Foreningen, ikke mindst overfor Stiftelsen og alle Trængende, har Hr. Chr. A. Munck i Urtekræmmerforeningen sat sig et uudsletteligt Minde.«

Da Hr. *Chr. Stripp*, som var 1. Suppleant, ikke ønskede at træde ind i Bestyrelsen, blev Hr. *Aage Hjorth* tilkaldt. Hr. *Cordius Hansen* bød ham Velkommen og udtalte Haabet om godt Samarbejde.

18. Oktbr. Der var stadig Vanskeligheder mellem S.A.P.A. og Urtekræmmerne, idet dette Selskab havde afsluttet Kontrakt med »Forbrugsforeningen for Embeds- og Bestillingsmænd« igennem en Handlende, og man frygtede for, at D. D. P. A.s Taalmodighed engang skul-

CORDIUS HANSEN

Formand for Urtekræmmerforeningen

1911—1917

de briste, saa at det Arbejde, der var gjort for faste Prisers Overholdelse, vilde være spildt, og de gamle Forhold med meningsløs Konkurrence igen vilde indtræde.

Den tilstedeværende Repræsentant for S. A. P. A. forsvarede sit Selskab og sagde: »Der er endnu ikke leveret Bevis for Rigtigheden af D'hrr.s Paastand.

15. November. Det bestemtes, at det Billede, man ejede af *Chr. A. Munck*, forstørredes og ophængtes i Salen.

6. Decbr. Hellerup og Frederiksberg Politi udsteder Forbud mod Køb og Salg af Flasker og Sifons.

Hr. Fabrikant *Adolph Rich* optages som Æresmedlem af Foreningen.

• 1912

23. Februar. Paa et velbesøgt Møde om »Falsk Reklame og illoyal Konkurrence«, hvor Hr. Overretssagfører *Magnussen* var indbudt som Taler, blev der, efter at Diskussionen var sluttet, vedtaget følgende Resolution:

»I Erkendelse af, at der stærkt tiltrænges et Værn mod den stedse tiltagende falske Reklame og uhæderlige Konkurrence, som vor Stand for Tiden lider under, andrage vi den høje Regering og Rigsdag om saa snart som muligt at gennemføre det fremsatte Forslag, idet vi dog anmode om, at den i § 14 foreslaaede Tilgift af 10 pCt. stryges, og at § 11 udvides til at gælde ikke blot Reklamering men ogsaa Salg til lavere Pris end den af Fabrikanterne paa Varerne eller deres Indpakning paatrykte.«

25. Marts. Der var atter Forslag fremme om faste Priser paa Conserver, der opnaaedes dog intet.

Formanden beklagede, at de Foredrag, der var afholdte paa Købmandsskolen, hvor Medlemmerne havde Adgang, var daarligt besøgte.

Der har ogsaa i de sidste Aar været gjort Forsøg paa at indbyde Urtekræmmerne til Foredrag paa Købmandsskolen bl. a. om Salgsteknik og Salgsreklame, to Emner, som netop har Bud til Standen, og som, hvis man kunde fange den rette Pointe deri, vilde være til megen

Gavn, særlig nu, da Standens Udøvere ofte staar med et »Hvad skal jeg gøre« paa Læberne. Alligevel, der kom saa godt som ingen.

Formanden omtalte ogsaa 50-Aars Jubilæumsfesten, som i enhver Henseende var vellykket og sikkert altid vil erindres med Glæde af de 215, der var til Stede.

Der blev nedsat et Udvalg til Reorganisation af Foreningen.

4. Juni. Formanden gav Meddelelse om, at Foreningen havde vist sin Deltagelse ved Kong Frederik VIII.s Død ved Afsendelse af en Palmedekoration.

Der var faldet en Højesteretsdom for, at der ikke maa fyldes Automater efter Lukketid, eller paa Søn- og Helligdage.

Formanden meddelte, at Hr. *Kaj Hammerich*, der havde været Sekretær i Foreningen siden 11. Januar 1892, ønskede at fratæde fra 10. Oktober.

28. Juni. Bestyrelsen, sammen med Bestyrelsen for Cigar- og Tobakshandlerforeningen, var i Anledning af C. W. Obels 125-Aars Jubilæum inviteret til Fest i Aalborg. De mødte fuldtalligt. Det var en yderst vellykket Fest. Samtidig havde man Lejlighed til at se den storlaæde Virksomhed — C. W. Obels Fabriker — i Arbejde.

10. August. Følgende Skrivelse udsendtes til Medlemmerne:

»Ifølge Loven af 8. Juni 1912, om Straf for Brug af urigtig Varebetegnelse m. m., er i Detailhandelen Tilgift forbudt. Herunder indbefattet — efter Bestyrelsens Opfattelse — ogsaa Jule- og Nytaarstilgift, i hvilken Form den end ydes, og Foreningen vil føle sig forpligtet til at faa Overtrædelse heraf gjort til Genstand for retslig Paatale.

27. September. Ved en lille Højtidelighed afsløredes det Mindesmærke, som Foreningens Medlemmer har rejst paa *Chr. A. Munks* Grav. Tilstede var, foruden Afdødes Familie og Foreningens Bestyrelse, Repræsentanter for forskellige Foreninger, som den Afdøde var kommet i Berøring med i sin Egenskab af Formand for Foreningen. Hr. Cordius Hansen foretog Afsløringen af Mindesmærket, der er et 3 Alen højt Granitmonument, forsynet med en Broncedaillon. Gravstedet er omgivet af Granitpiller, forbundne med Broncekæder.

3. Oktbr. *Aug. Schubart* begyndte sin Virksomhed som Sekretær for Foreningen.

8. Oktober. Ekstraordinær Generalforsamling for eventuelle Lovændringer:

»Det besluttedes fremtidig at avertere i »Medlemsbladet« og »Berlingske Tidende«, og ikke, som tidligere, i flere af Byens Blade.«

21. Oktbr. Atter spørger Tilgiften, og paa et Medlemsmøde vedtoges følgende Udtalelse:

»Urtekræmmerforeningens Medlemmer, samlede til Møde angaaende Loven af 8. Juni 1912 om urigtig Varebetegnelse og Tilgiftens Afskaffelse, udtaler Ønsket om, at Loven fortolkes saaledes, at al Tilgift, saavel den egentlige, som Jule- og Nytaars-Tilgiften, afskaffes.«

Samtidig vedtog man følgende:

»Bestyrelsen opfordres til at rette en Henstilling til D'hr. Kaffesurrogatfabrikanter om fremtidig at ophøre med Salg af Kaffesurrogater i løs Vægt.«

7. Novbr. Efter et Bestyrelsesmøde var der en lille Festlighed for Hr. *Kai Hammerich*, hvor der blev overrakt ham i Foreningens Navn en Guldkæde med Medaillon — hvori var graveret Aarstallet, da Hr. *Hammerich* indtraadte som Sekretær — med en Tak for udført Tjeneste.

• 1913

10. Februar. Hr. *L. Petersen* indtraadte i Bestyrelsen ved *Chr. Christensens* Død.

17. Marts. Formanden lykønskede Hr. *Glindemann Nielsen* til hans Valg som Borgerrepræsentant, og udtalte sin Glæde over, at Handelsstanden havde faaet en Repræsentant i Borgerrepræsentationen.

10. Juni. Indsendt Andragende til Regeringen i Anledning af Magistratens Forslag til en ny Torveorden (Grønttorvet).

Foreningen anmodede om, at § 1 i nævnte Torveorden maatte blive torandret saaledes, at udenlandske Produkter overhovedet ikke maa forhandles paa Torvet, eller at det i hvert Fald maa blive bestemt og

klart præciseret i Paragraffen, at de Produkter, der forhandles paa Torvet, ikke maa være undergaaet nogensomhelst Tilberedning eller Præserving, derunder Tørring.

1. Juli. Møde om Bekæmpelse af Rabatforeningerne; det var særligt de i den senere Tid opdukkede, nemlig Studenternes og Afholdsforeningernes, men Mødet blev naturligvis en Behandling af Rabatsspørgsmaalet i sin Helhed. Mødet sluttede med en Opfordring til ikke at entrere med Rabatforeninger i det hele taget.

30. September. Urtekræmmerforeningens Sangkor blev stiftet. Sangkoret har i Aarene, der siden er gaaet, adskillige Gange fornøjet de øvrige Medlemmer med deres Sang, ligesom de Gamle i Stiftelsen har nydt godt deraf. Det er et stort Arbejde af uøvede Stemmer at faa skabt noget virkelig godt, men der har under de skiftende Dirigenter været arbejdet flittigt og da Sammenholdet har været saa godt, at mange af de, der var med til Starten endnu findes som syngende Medlemmer i Koret, og saaledes danner den egentlige Kerne, forstaar man at det har gjort Arbejdet lettere og samtidig Resultatet smukkere, til Glæde baade for dem selv og Tilhørerne.

30. September. Møde om Juletilgiften. Stadig de samme Klager, de samme Paastande og de samme Løfter om ikke at give Tilgift; men desværre mødte der til disse Møder kun et Faatal af Medlemmerne.

Spørgsmaalet om Tilgiftens Afskaffelse forekommer første Gang i Urtekræmmerlavets Optegnelser 1750 og senere kan vi træffe det Aar efter Aar, som Genstand for Forhandling paa Generalforsamlinger og Møder, men der skulde gaa over 150 Aar, forinden det lykkedes at finde en Form, hvorunder det kunde ske.

Det vilde have været Handelsstanden til Ros, hvis de kunde have magtet det selv, men det viste sig, at kun ad Lovgivningsmagtens Vej var det muligt.

Det har næppe været af Lyst, at Købmanden har skænket Lørdags- og Juletilgift til sine Kunder, selv om det skete med et venligt Smil, thi for de fleste betød det en saa stor Belastning af Udgiftskontoen, at det var føleligt; men der er sikkert endnu Købmænd fra den Tid, der

vil paastaa, at det var et nyttigt Bindeled mellem Kjøbmand og Kunde. Men ligesom alle de gamle patriarkalske Forhold mellem Husbond og Tyende, mellem Mester og Svend, er opløste, eller dog i høj Grad har ændret Karakter, saaledes maatte ogsaa det mere intime Forhold mellem Kunde og Kjøbmand falde for Tidens ubønhørlige Krav.

Denne Følelse af at være sig selv nok, som var en naturlig Følge af disse ovennævnte Brud, er ikke — skal vi sige — i sig selv nogen ædel Følelse, men Tiden vil alligevel nok lære os alle under de nye Forhold, der dermed er skabt, at faa det mest og bedst mulige ud af det. Naar der er gaaet en Aarrække og den nye Kjøbmandsslægt afløser os andre, tænker man ikke mere paa den Ting. Hver Tidsalder har nok i sit eget, for dem vil der saa komme andre Problemer at løse —.

• 1914

Cordius Hansen blev valgt som Medlem af Sjø- og Handelsretten.

12. Aug. Verdenskrigen var begyndt, og det første Bestyrelsesmøde i Foreningen, hvor Krigsvanskelighederne drøftedes, afholdtes. Der var først den Vanskelighed med Sølvmangel til Skillemønt, der indtraadte straks ved Krigens Begyndelse. Befolkningen »hamstrede« alle Guld- og Sølvmonter, for at sikre sig mod Kurstab paa Seddelpengene, men, som det senere viste sig, til ingen Nytte. Man harmedes stærkt over Grossisternes Annullering af Slutsedlerne, endog paa »Loco« Varerne, hvad ogsaa senere viste sig ikke at være lovligt; ligeledes drøftedes det ubehagelige Krav fra Grossisten om »kontant Betaling«, og Varernes unødvendige Prisstigning o. s. v.

Der var een Ting, man særlig lærte at kende under disse Forhold, nemlig det mindre fine, der boede i de forskellige Mennesker i enhver Stand og Stilling, det, der før var skjult, kom op til Overfladen i denne nye Situation, hvor alle Aftaler, alle Forbindelser og meget gammelt Venskab gik i Strykker. Krigen fik Skylden for det alt sammen. Den var jo ogsaa den indirekte Aarsag, men den i snart sagt enhver boende Berigelseslyst, for at sige det med et smukt Ord, var den direkte Aarsag dertil.

17. Aug. Medlemsmøde i Anledning af den indtraadte vanskelige Situation. En Resolution vedtoges saalydende:

»Paa et i Urtekræmmerforeningen afholdt, meget stærkt besøgt Møde, vedtoges det enstemmigt at rette en stærk Protest imod den Del af Grossister og Fabrikanter, der paa hensynsløs Maade har annulleret Slutsedler paa købte Varepartier og foretaget unaturlige Prisforhøjelser samt ophævet den almindelige Kredit og forlangt kontant Betaling. Det tidligere Tillidsforhold mellem Grossist, Fabrikant og Forhandler er derved paa brutal Maade brudt. Forsamlingen opfordrer Bestyrelsen til ved Domstolene at prøve, om Annullering af Slutsedler kan anses for lovligt.«

10. Novbr. Der var faldet Dom i en Sag vedrørende Lørdagstilgiften. Bøde 10 Kr.

Foreningen rettede en Henvendelse til Krigsministeriet om 14 Dages Frihed op til Jul for dem af de indkaldte Soldater, der drev Forretning.

Der blev tilstaaet dem 8 Dages Frihed.

• 1915

24. Marts. *Generalforsamling*. Formanden omtalte Lærlingeloven, Meterloven og Loven om tvungen Bogføring, og henstillede til Medlemmerne at overholde disse, da Politiet sikkert vilde gaa strengt frem i Overtrædelsestilfælde, og meddelte, at alle de Sager, der var anlagt mod Grossister og Fabrikanter i Anledning af Ophævelse af Slutsedler, var vundne, undtagen een.

Sangkoret havde afholdt Koncert og Bal Skærtorsdag; det blev paatalt af en af de paa Generalforsamlingen tilstedeværende. Sangkorets Formand beklagede, at de uden at tænke over det, var kommet til at krænke nogen dermed, og lovede, at dette ikke oftere skulde finde Sted.

»Handelsavisen« havde i en Artikel ladet Hentydninger falde om, at Leverandører til »Embeds- og Bestillingsmænds Forbrugsforening« maatte give Undervægt, for at give den Rabat, der forlangtes, hvilket af en Leverandør blev paatalt. Redaktøren var tilstede og forsvarede

sig, idet han bemærkede, at han dog ikke vilde sigte dem for noget uærligt.

Et Medlem anmodede Bestyrelsen om at forsøge at faa indført, at alt Øl, Vin, Petroleum og lign. blev solgt incl. Flasker.

Formanden svarede: »Meget maa De forlange af os; men Opgaver, som De ogsaa selv mener er umulige, maa De ikke give os.«

Tanken er dog i vore Dage ikke saa absurd, idet den jo allerede er blevet til Virkelighed for Aquavit og Vine.

26. August. Foreningens Medlemmer med Damer (ca. 200) besøgte Tuborgs Fabriker. Efterat Etablissementet var beset, holdt Direktør Dessau en Tale, i hvilken han bragte U. F. en Tak for Besøget, hvorved Standen havde vist sin Interesse for Fabrikens Produkter. Tillige takkede Direktøren for den udmærkede Støtte, den havde ved Medlemmerne som Forhandlere, og udbragte til Slut et Leve for Urtekræmmerforeningen.

Formanden takkede paa U. F.s Vegne, ligesom Formanden for Frederiksberg Handelsforening takkede for de fremsatte gode Ønsker. Takken blev dog efterfulgt af et Ønske om, at Direktøren ogsaa vilde erindre Medlemmernes Interesser ved fremtidige Prisændringer.

30. Aug. Der blev oplyst paa et Bestyrelsesmøde, at Hr. H. P. Hansen, Valby, den 22. Novbr. 1915 havde været Medlem af Foreningen i 60 Aar; han blev i den Anledning æret ved et Besøg af Bestyrelsen. Der er jo adskillige, der i Aarenes Løb har faaet Opmærksomheder og Besøg fra Bestyrelsens Side ved Jubilæer, men et 60-Aars Jubilæum er en saa stor Sjældenhed og et saa smukt Bevis paa Medlemstrofashed, at det maa have en Plads her.

Der forelaa et Forslag fra Afholdsforeningerne om, at de vil have forbudt Salg af Spiritus hos Urtekræmmerne, og at det i Fremtiden kun maa forhandles hos Vinhandlerne. Bestyrelsen vil i Fremtiden have sin Opmærksomhed henvendt derpaa og modarbejde det med alle til Raadighed staaende Midler.

Viggo A. Jansen blev ved Hr. Schubarts Afgang ansat som Foreningens Sekretær, og Hr. *Vontillius* som Inkassator.

12. December. Formanden meddelte, at der var sendt Ministeriet et Andragende om Udførselsforbud for Kaffe- og omtalte Kommunens Forsøg paa at være Leverandør af Levnedsmidler.

• 1916

6. Marts. Der var sendt et Andragende til Borgerrepræsentationens Udvalg til Fastsættelse af Afgiften af Handel med Spirituosa, om en mere retfærdig Beskatning. Der forelaa hurtigt Svar herpaa, og det bestod i, at der ikke var taget noget Hensyn til Andragendet om Afgiftens Nedsættelse, der forblev uforandret for de kommende 3 Aar.

Under ovennævnte Dato møder vi første Gang Ordet »Klausul«. Der var indgaaet til Bestyrelsen en Skrivelse fra Industriraadet, hvor man gør opmærksom paa de Klausuler, der er heftede paa enkelte Varesorter, og Bestyrelsen henstillede til Medlemmerne at tage sig i Vare for dette Forhold, da Overtrædelse medførte Straf. Denne Henstilling fra Industriraadet var kun en beskeden Begyndelse. De Aar, der kom efter, bragte en sand Syndflod af Klausuler og Heftelser, som det var meget vanskeligt at følge med i. Mange kom vel endog ganske uskyldigt i Vanskeligheder med Loven. Det var jo en i høj Grad mærkelig Tilstand, at hvad der var lovligt om Mandagen, kunde være strafbart om Tirsdagen, og Bøderne, der faldt for disse Klausulovertrædelser, var jo meget store og under jævne Forhold rent ud meningsløse, men Forholdene var jo i sig selv meningsløse. Det tør vel nok fremhæves her paa dette Sted, at Størsteparten af disse Overtrædelser, som vort Fag stod med Skammen for, var ikke Fagets egentlige Udøvere Aarsag til, de fleste var Opkomlinge, som Krigen havde skabt. Mennesker om hvem man sagde, at de til daglig »var ude at svømme«, men nu, som Forholdene laa, havde faaet tilsyneladende fast Grund under Fødderne som Handlende. Det var jo særlig Levnedsmidler, man spekulerede i, og derfor maatte vort Fag naturnødvendigt komme i Forgrunden, der var dog ogsaa enkelte af Fagets legitime Udøvere, der var uforsigtige, maaske endog ligegyldige, for de nye Lovbestemmelser og maatte bøde, ja bøde haardt, for deres Mangel paa Evne til at skelne

mellem Ret og Uret. Der paastaas endog skæmtvis, at Handlende fra den Periode, naar de nu om Dage gaar forbi det gamle Domhus, slaar Kors for sit Bryst, mens de sky haster forbi de store Piller, naa man siger saa meget. Men eet staar fast i Erindringen hos alle. Det var en højst ubehagelig Tid for Handelsstanden, og der er næppe nogen, naar de vil tænke Tanken til Bunds, der kunde ønske den om igen. Selv med en Merfortjeneste for Øje.

Cordius Hansen havde 25 Aars Jubilæum som Bestyrelsesmedlem d. 18. Marts, og blev i den Anledning hædret af Foreningen.

Forbudet mod Udførsel af Kaffe blev ikke Lov, som ønsket af os, da Grossisterne hævdede, at der var Kaffe nok. Det viste sig dog snart, at dette ikke var Tilfældet, hvorefter Forbudet kom. —

Der blev af Kommunen udstedt Dyrtidsmærker à 50 Øre. Hos de Handlende kunde man saa anvende dem som Betalingsmiddel, dog kun ved Indkøb af Nødvendighedsartikler. Men det kunde ofte komme til Skænderi mellem den Handlende og Kunden om hvad Nødvendighedsartikler var for noget. En Kunde paastod endog, at Aquavit var en meget stor Nødvendighed for ham; men den gik dog ikke.

Medlemmer med Damer aflagde Besøg paa Carlsberg Museet. Inspektør Stenstrup tog imod os og viste om, og holdt derefter et instruktivt Foredrag, for hvilket *Cordius Hansen* kvitterede i venlige Ord, ligesom Formanden for Frederiksberg Handelsforening, Hr. *Paustian*, takkede paa sin Forenings Vegne. Man kunde dog i al denne Venlighed ikke undgaa den sædvanlige Malurt: Ønsket om en bedre Avance paa Carlsbergs Produkter.

1916 var den Tanke fremkommen, det vides i Øjeblikket ikke hvorfra; men den var vist importeret fra Udlandet, at man skulde indføre den saakaldte Sommertid, saaledes at man i de 4 lyse Sommermaaneder begyndte 1 Time før om Morgenens, derved at man 1. Juni stillede Urene en Time frem over hele Landet. Det var vist nærmest fordi det var noget Nyt, man paa den Maade oplevede, at Tanken greb de fleste og blev realiseret. Sommermorgen at lukke sin Bod op Kl. 6 istedet for 7, det var jo egentlig ikke slemt, særlig da Klokkeren viste 7, og man

let lod sig hypnotisere til at tro paa Sandheden deri, men om Aftenen at gaa i Seng, naar Klokken viste 10 og den ikke var mere end 9, hvor det Midsommers endnu er højlys Dag, det var noget vanskeligere. Resultatet var vistnok, at man i Almindelighed fik gjort Dagen en Time længere og det var for enkelte maaske ikke helt af det gode. Det viste sig ogsaa, at trods Forsøg næste Aar, mislykkedes det ganske og dermed gled det hele ud som en Pudsighed blot, der var oplevet, men som ikke kunde gentages. En Morsomhed skal heller ikke siges mere end een Gang.

16. Oktbr. *Medlemsmøde*. Formanden meddelte, at han havde været tilkaldt til et af Prisreguleringskommissionens Møder ang. Priserne en gros og en detail i Forhold til hinanden og gjorde tillige Kommissionen opmærksom paa at Kaffen, som der var blevet sat Maksimalpris paa, i samme Øjeblik var sporløst forsvunden fra Grossisterne, og omtalte derefter den uhyre Prisstigning paa Rosiner, Blommer, Kartoffelmel og mange andre Varer og raadede Medlemmerne til at følge Konjunkturerne, da den Tid vilde komme, da Prisen gik tilbage igen og hvor man saa nødvendigvis maatte tage Tabet.

Et Medlem af Bestyrelsen oplyste, at der var frigivet 20,000 Sække Kaffe, som skulde sælges til Maksimalpris, ikke desto mindre maatte man tage en Prisstigning fra 48½ til 104 pr. ½ kg, hvis man vilde have Kaffe at handle med. Det var Grossisterne, der løb med Fortjænnesten og Detailhandlerne, der stod som Lovbrydere — hvortil Formanden bemærkede, at Grossisterne *skal* sælge til Maksimalpris, men hvor var Kaffen at finde?

Derefter kom Bydrengespørgsmaalet under Debat, der endte i følgende Udtalelse, at skulde de Bestemmelser blive Vedtægt, som f. T. behandlede i Borgerrepræsentationen, vilde ingen kunde holde Bydreng.

Loven om tvungen Ulykkesforsikring, der laa paa Rigsdagens Bord, optog Resten af Aftenens Diskussion. Enkelte mente, at Handelsstanden burde have sit eget Forsikringselskab, men de Vanskeligheder, der var forbunden dermed og da navnlig Rejsningen af den Kapital,

der skulde tilvejebringes, var der ingen, der vidste Udvej for, og man enedes derfor om at henvende sig til Arbejdsgivernes Ulykkesforsikringsselskab, hvor der blev nedsat et Kontroludvalg, hvori de samvirkende Handelsforeninger havde Sæde, hvilket man fra Handelsstandens Side tog imod.

Paa Fabrikant *Richs* 70-Aarsdag blev det besluttet at lade Hr. Fabrikant Rich modellere og støbe i Bronze til Opstilling i Forsamlings-salen. Med den Beskedenhed, der var Hr. Rich egen, sagde han: »selv om han var særdeles glad ved Tanken, at det dog var for megen Ære,« men gav dog sluttelig sit Minde dertil.

Politidirektøren havde sendt en Skrivelse, hvorefter det var forbudt i Fremtiden at sælge Fyrværkerisager fra 8. Decbr.—2. Jan. Det blev beklaget saavel fra Fabrikanter som fra Urtekræmmerforeningen, men Politidirektøren var ubøjelig for deres Ønsker.

Der var store Besværligheder med Brændselet til Stiftelsen, og det blev oplyst, at Kulforbuget pr. Lejlighed var i 1904—14 Kr. 33,80; 1914—15 Kr. 50,70 og i 1916 omtrent 100 Kr.

Det blev senere meget værre.

Gennem Fællesrepræsentationen var der tildelt Skilte til Ophængning i Butikerne, hvor Kunderne anmodedes om selv at tage deres købte Varer med.

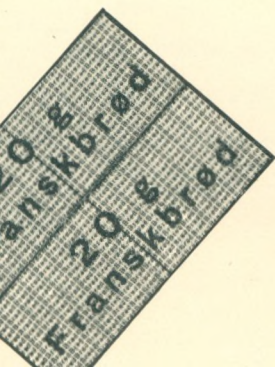
• 1917

Januar. *Sukkerkortene indførtes*. Man var naturligvis ikke glad for dem, ikke anede man den Gang, at vi i flere Aar skulde komme til at udlevere en væsentlig Del af Omsætningen paa saakaldte Ernæringskort. Vi hidsætter her Kort af de forskellige Slags, som kan staa til Erindring for de ældre og til Oplysning for de yngre, som kun har kendt dem af Omtale.

Sukkerkortene eller Ernæringskortene havde man senere en praktisk Nytte af, thi paa Grundlag af disses Adresseopgivelser, som var nødvendige for overhovedet at faa Kort udleveret, iværksattes senere Folkeregisteret, da man just nu havde hele Materialet dertil liggende.

Vi fremsætter her nogle Eksemplarer af de Mærker, der særlig havde Anvendelse indenfor vort Fag. — Da de forsvandt, efterlod de sig intet Savn.

4de Aflevering.
Dette Mærke giver Ret til Køb af
Kaffe
eller The

5te Aflevering.
Dette Mærke giver Ret
til Køb af
Kaffe eller The

5^{den} Aflevering.
Dette Mærke giver Ret
til Køb af
Kaffe eller The
eller indenrigsministeriet.
Bestemmelse om Vægt
paalydende

Dette Mærke giver
Ret til Køb af
1 LITER
Petroleum

Ved Indløb af
Petroleum
i Januar Maaned 1919
hos de Handelende giver dette
Mærke Ret til en Rabat af
25 Øre pr. 1 Liter.
Misbrug medfører Strafanvar.

Under Udleveringen af Ernæringskortene paa en af Kommuneskolerne, hændte der en Pudsighed, som bør have sin Plads her. En lille Dreng kom for at hente Ernæringskort til sin Moder og Søskende. Damen, der sad ved Udleveringen, spurgte: »Skal du ikke have til din Fader med.« Drengen svarede omgaaende med københavnsk Jargon: »Næ, han er spæned.«

Skulde vedkommende have Ernæringskort, maatte han opgive sin nye Adresse, som han maaske ellers helst holdt skjult.

Sukkerkortene skulde efter første Bestemmelse indløses i Magistraten, men ved Foreningens Mellekomst lykkedes det at ordne det saaledes, at Privatbanken og dens mange Filialer modtog Kortene, hvilket var en god Ordning.

Maksimalpriser paa Mel indførtes.

Koksene til Stiftelsens Varmeforbrug var stadig Bestyrelsens store Vanskelighed. Priserne var igen steget. I Jan. og Febr. var der brugt i 1916 for 2000 Kr., i 1917 3,600 Kr. Kommunen havde dog stillet sig meget velvilligt og ladet os hente 3 Læs Koks, dog kun som en midlertidig Hjælp.

Folkekøkkenerne oprettedes, hvilket Foreningen maatte paatale, dog til ingen Nytte.

8. Marts. Henvendelse til Indenrigsminister *Ove Rode* betræffende alle de Indskrænkninger og hæmmende Baand Handelsstanden, særlig de, der forhandlede Levnedsmidler, led under. Der blev i en for Ministeren oplæst Adresse redegjort for alle disse Forhold, men han svarede, som sikkert sandt var, »at de Foranstaltninger, der var truffet, var en bydende Nødvendighed i Samfundets Interesse.«

23. Marts. *Spiritusbeskatningen*, der kom som en Bombe over Handelsstanden, havde bidraget til at Medlemmerne mødte i et Antal af 300 paa »Gimle«.

Det kan vistnok siges, at er der nogen Stand, der har prøvet Krigens Uretfærdigheder til Bunds, da er det vor. At en Vare beskattes, er der intet at sige til, naar Landet skal skaffe Penge, men at sige til en Handlende, der har et Varelager liggende, at nu kan De

betale det en Gang til med samme Pris som sidst, saa er det først Deres eget; den Retfærdighed, der ligger deri, er godt gemt, endda saa godt, at ingen endnu har faaet Øje paa den, efter at Tanken er klarert og Vanskelighederne er kommet paa Afstand.

I Loven, der blev vedtaget i den Anledning, fandtes der en Passus, hvori det hed, at ved Skattens senere Nedgang vil det Tab, der derved opstaar for den Handlende, være at refundere af Statskassen. Nedgangen kom ogsaa; men kun for at føje en ny Uretfærdighed til den anden. Den ovenomtalte Bestemmelse var nemlig i Mellemtiden ved en Lovændring blevet strøget. Og Handelsstanden spurgte efter Retfærdigheden, men Svaret udeblev.

Bydrengene. Det oplystes, at efter nye Bestemmelser maa Bydrengene ikke bære mere end 8 kg eller arbejde mere end 4 Timer daglig. Der skal fremskaffes Lægeattest for, at han kan taale det Arbejde, han sættes til. Attesten skal Principalen sørge for. Man mente fra Handelsstandens Side det var bedre, at Drengen havde den og førte den med fra den ene Plads til den anden. Men nej, selv om han skiftede hver anden Maaned, skal han hver Gang have ny Lægeattest hos den nye Principal. Man faar let det Indtryk, at det hele ikke skete for at beskytte Bydrengene, men alene for at umuliggøre det for de Handlende at holde mindreaarig Hjælp og derved tvinges til at benytte ældre og kostbarere Hjælp; med andre Ord: man øjnede Politik deri.

29. Marts. Lukkeloven ændredes til, at man paa Grund af Vanskeligheden ved at skaffe Brændsel og Lys, besluttede at sætte Lukketiden til Kl 6. Der blev anmodet om 7-Lukning, men man var ubønhørlig. Belysning af Butiksvinduer maatte ikke finde Sted, saalænge disse Vanskeligheder raadede. Ligeledes maatte der ikke være Lys paa Kontorer eller i Baglokaler efter Lukketid.

Ved ny Bestemmelse eller Anordning om Aquavitforbruget, blev det fastsat, at de Handlende foreløbig kun fik leveret $\frac{1}{15}$ Del af deres hidtidige Forbrug. Enkelte Handlende med en endog anseelig Butik, fik saaledes kun $\frac{1}{15}$ og $\frac{2}{15}$ Fl. maanedlig og maatte endda selv hente den inde i Byen, under den Motivering f. Eks., fra en af Byens største Vin-

forretninger, at Aquaviten var jo saa dyr og der gik let en Flaske i Strykker under Transporten. Lysten var stor til at nævne Navn her, men da det i de fleste Tilfælde er udeladt her i Bogen, skal ogsaa dette Firma faa Lov at gemme sig.

Paa dette Tidspunkt kostede en Flaske Taffelaquavit Kr. 12,50. Aquavitsalget havde til disse Priser ikke den Interesse, som før, det var jo kun faa af Forbrugerne, der havde Raad til slig Luksus, og for den Handlende var Fortjenesten stærkt beskaaret.

Det var dog ikke alene de her allerede nævnte Artikler, der forhandles med Minister og Magistrat om. Bestyrelsen og da navnlig Handelsudvalgets Medlemmer, havde ikke megen Ro til at passe deres egen Virksomhed. Det fremgaar af Protokollen, at der har været holdt Møder og Sammenkomster uafbrudt. Det kan siges, at det er kun faa af dem, der gav et positivt Resultat, men undertiden kan det negative ogsaa være en Værdimaaler. Havde Handelsudvalget ikke tidlig og silde talt Foreningens Sag, Medlemmernes Sag, hvordan mon det saa havde stillet sig. Man havde vel ganske simpelt disponeret som om der ikke fandtes Repræsentation for vor Stand. Men lykkeligvis, det var ikke saaledes.

27. Septbr. Følgende Skrivelse var afsendt efter et Møde i Urtekræmmerforeningen:

Til Regering og Rigsdag!

»Paa et i Urtekræmmerforeningen den 24. Sept. d. A. afholdt stærkt besøgt Møde, vedtoges enstemmigt følgende Resolution:

Forsamlingen retter en indtrængende Opfordring til den høje Regering og Rigsdag om at skride til en Beskatning af Brugsforeningerne, saaledes at disse paa samme Maade som Aktieselskaber kommer til at svare Skat af det aarlige Overskud, og saaledes at de, selvom deres Virksomhed indskrænkes til Medlemmernes Kreds, skal have samme Borgerskab eller Næringsbevis som andre Handlende. Brugsforeningernes stadige Vækst truer i højere og højere Grad Detailhandlernes Eksistens og det synes i høj Grad ubilligt, at Brugsforeningerne ved-

blivende faktisk skal kunne optræde som Næringsdrivende, uden at være underkastet de samme Betingelser som andre Næringsdrivende, være sig private eller Erhvervsselskaber.«

15. Decbr. *Tillægsafgiften paa Vin samt Cigar- og Tobaksbeskatningen indførtes.*

Petroleum forhøjedes til 70 Øre pr. Liter, dog havde man Lov til at sælge det gamle Lager til den gamle Pris. Den Tilladelse var der sikkert mange Handlende, der hilste med Glæde.

»Onsdag 7. November døde Foreningens energiske Formand, Hr. *Cordius Hansen*. Han blev 67 Aar. Dødsfaldet kom som en Overraskelse for de fleste, han var kun syg i 12 Dage. — Standen mistede i ham en udmærket Kollega og vor Forening og Stiftelse en uegennyttig stor Arbejdskraft og for de Gamle i Stiftelsen var det en stor Sorg. Med *Cordius Hansen* var det Bestyrelsen og Foreningens Funktionærer en Fornøjelse at behandle Foreningens Sager, man kunde altid stole paa hans ærlige Sindelag og hans Retskaffenhed.«

V. A. Jansen.

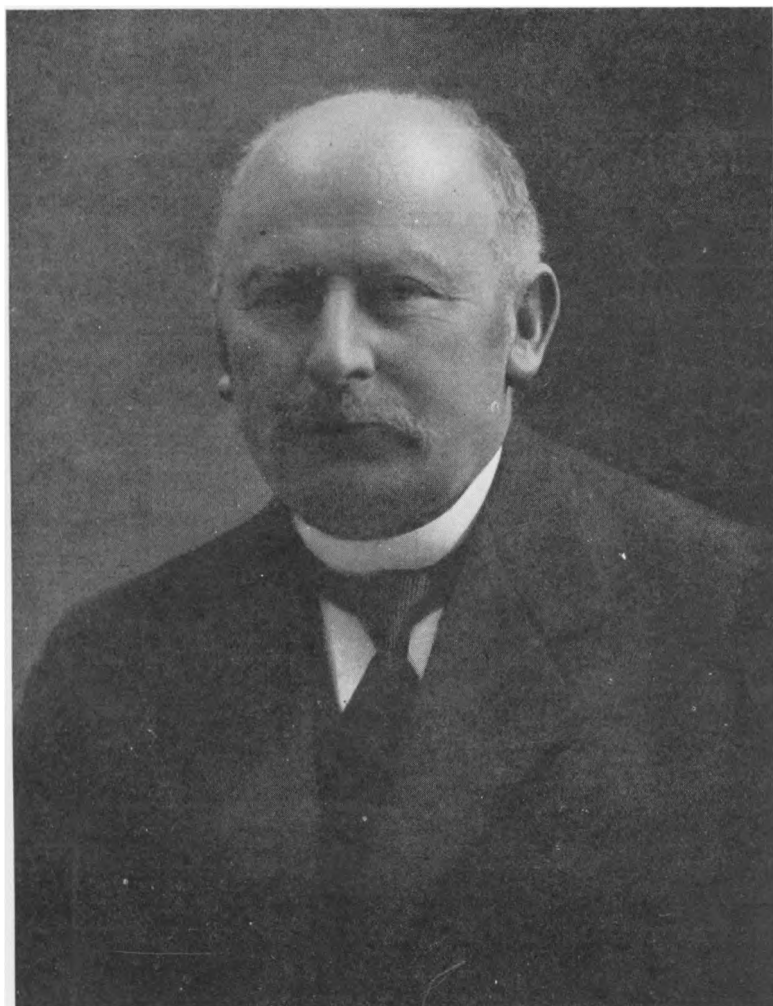
26. Novbr. *Gлиндemann Nielsen* mindedes med smukke Ord den afdøde Formand, som ikke alene savnedes i sit Hjem, men her hos os og mange andre Steder.

Hr. *Gлиндemann Nielsen* valgtes til Formand og Hr. *Paustian* til Næstformand; derefter blev *Carl Christensen* valgt til Administrator for Stiftelsen, en Stilling, han bevarede til sin Død. Han var en udmærket Administrator, men kunde undertiden være noget bidsk i sine Udtalelser, naar det, han fremførte, ikke straks blev antaget, men som Embedsmand indenfor Foreningen skal han have det bedste Lov, som en i høj Grad retlinet Personlighed.

Hr. *Chr. Schiang* indtraadte i Bestyrelsen i Stedet for *Cordius Hansen* og blev af Formanden budt Velkommen til Arbejdet.

Til Indenrigsministeriet!

»Paa undertegnede Handelsorganisationers Vegne tillader vi os herved at anmode Indenrigsministeriet om at de 22 Øre pr. kg, som nu

GLINDEMANN NIELSEN

Formand for Urtekræmmerforeningen

1917—1921

opkræves som Ekstraafgift for alt Sukker her i Landet, og som igen godtgøres for Husholdningssukkerets Vedkommende, helt maa bortfalde fra 1. Januar 1918 o. s. v.

Vi tillader os at foreslaa, at det for Husholdningssukkerets Vedkommende kommer til at foregaa efter samme System som Ordningen med Melmærkerne, og for Industrisukkerets Vedkommende, at Ekstra-betalingen enten indbetales ved Udleveringen af disse Mærker eller paa nærmere af Indenrigsministeriet fastsatte Steder, saaledes at Sukkeret først kan udleveres, naar Mærkerne afleveres i kvitteret Stand.«

(Underskrevet af 12 Handelsforeninger).

Der indførtes Maksimalpriser paa Sukker, ligesom der for en hel Del andre store Forbrugsartikler blev sat Maksimalpris. Maksimalprisen paa Sukker levnede en Fortjeneste til de Handlende paa 14—18 pCt., Ris 16 pCt., Sago 18 pCt., Sagomel 18 pCt.

Fra »Handelsavisen« modtoges en Skrivelse, hvori den Forbindelse, der hidtil havde bestaaet mellem denne og Urtekræmmerforeningen, opsagdes.

11. December. *Bestyrelsesmøde*, hvor det blev meddelt, at der fra Kaffenævnet var tilstillet de københavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation et Beløb paa 12,000 Kr., hvoraf tilkom vor Forening 5000 Kr., som vilde blive anvendt i velgørende Øjemed.

• 1918

24. Januar. Havregryn blev frataget Detailhandelen og skulde fremtidig under de vanskelige Forhold, sælges fra Apothekerne mod Lægeanvisning.

Medlemsbladet, som det nu forefindes, blev startet. Det har været et Stridens Æble hele sit Liv, og det kunde synes at høre med til et Blads Eksistens. Kritiken af Bladet, ikke for dets udæskende Indhold, men for det, det ikke indeholder, er et staaende Punkt paa Generalforsamlingen og hvis man venter politisk, belærende eller underholdende Stof, bliver man ogsaa skuffet; det er nærmest et Meddelelsesmiddel

til Medlemmerne, og som saadan gør det sin Nytte. Det vilde være godt, om det blev redigeret af en eller anden, der havde journalistiske Evner og Tid til sin Raadighed. At faa en lønnet Redaktør, blev nok for dyrt; men han vilde i saa Fald aflaste den til enhver Tid siddende Bestyrelse fra Kritikens Svøbe.

6. Marts. Firm. Schrøder & Jørgensen havde skænket en Kaffemølle til Sangkoret. Sangkoret havde ingen Brug for Møllen til sit Arbejde, den blev derfor, som sikkert ogsaa Undertanken var, bortloddet, for derved for det indkomne Beløb at købe et Piano, der saa skulde gøre dobbelt Nytte, dels som en Gave til Stiftelsen og dels anvendes ved Sangundervisningen.

Chr. Schiang fratraadte som Bestyrelsesmedlem og *L. Chr. Nielsen* valgtes i hans Sted.

Hr. L. Chr. Nielsen havde allerede den Gang erhvervet sig en vis Popularitet indenfor Østerbros Købmænd og det er sikkert denne Popularitet og smukke Omdømme, der bar ham frem til Bestyrelsesposten i Urtekræmmerforeningen, og de har Grund til at glæde sig over Valget.

Der var foretaget en Indsamling blandt Medlemmerne, for at rejse et Monument paa Cordius Hansens Grav, og der var indkommet 1065 Kr.

Der havde længe fra *L. Pedersens* Side været arbejdet for en Kredsinddeling af Foreningen, for derved bedre at have Kontakt med Foreningens Medlemmer. Tanken var vist god nok, men Hr. L. Pedersen, som havde fremført Tanken derom og som var den egentlige Leder deraf, døde og dermed var egentlig Arbejdet standset. Kredsinddelingen levede vel nogle Aar, men det var ikke noget nyttigt Liv, den førte.

De vanskelige Tider, der særlig gjorde sig gældende for Foreningen i Stiftelsens Administration, har voldt de daværende Bestyrelsesmedlemmer megen Kval. Status var ikke god og Spørgsmaalet, skal der spares ved at inddrage Friboliger eller skal Kontingentet forhøjes, gik igen i mange Bestyrelsesmøder, man nænnede ikke at tage noget fra de Gamle, man turde ikke forlange mere Kontingent af Medlemmerne. Ingen vidste Raad.

6. Maj: Formanden oplyste, at det var 225 Aars Jubilæum for Faget, regnet fra Laugets Begyndelse, og forespurgte, om der skulde foretages noget i den Anledning. Man enedes om, under de herskende vanskelige Forhold, at indskrænke sig til at udsende et ekstraudstyret Nummer af Medlemsbladet med nogle Oplysninger om Fortiden.

19. Aug. Handelsudvalgets Formand havde for den overordentlige Kommission gjort Indstilling ang. et Parti, 10,000 kg, Marseillesæbe, som laa her paa Pladsen, og ønskede det fordelt mellem de Handlende. Sæbe var jo meget vanskeligt at skaffe til Veje paa det Tidspunkt.

Prisreguleringskommissionen havde indrømmet det Afslag af 22 Øre pr. kg i Sukkerprisen, som ønsket ifl. Andragende og indrømmet 2 pCt. Svind paa Mel.

Handelsudvalget henstillede, at de Handlende passede paa deres Sifons, da man havde fundet paa at opkøbe dem og slaa dem i Stykker, for at sælge Hanerne, de var jo af Tin og derfor meget værdifulde for Tiden.

Det blev oplyst, at ifølge Overenskomsten *skal* den Handlende efter Forlangende — ved Aflevering af Mærker — udlevere Kaffe og The. Andre Varer, hvorpaa der ikke er udstedt Ernæringsmærker, er man ikke tvungen til at sælge.

23. September. Møde afholdtes i Grundtvigs Hus om Fællesindkøb. Taler: Hr. *Poulsen*, Formand for Smør- og Margarinehandlerforeningen. Tanken, der laa bag Foredraget, var Sammenslutning for Indkøb, og Resultatet blev »Danske Købmænds Handels A/S«. Historien vil vise, om det var det rette. — Til Dato synes det saaledes.

Carl Billquist afgik ved Døden i Oktober efter et længere Sygeleje.

11. Novbr. I Verdenskrigen indtraadte der Vaabenstilstand og med den fulgte Afslutning paa Krigen. Freden blev sluttet og underskrevet den 11. November Kl. 11 om Formiddagen.

Foreningen omdannede en 2-Vær. Lejlighed i Stiftelsen til Kontor og til Brug ved Bestyrelsesmøder, og Formanden udtalte Ønsket om, at det maatte blive til Gavn og Glæde.

20. November. *Oscar Rolff* gav Møde i Bestyrelsen i Stedet for Hr. *Billqvist*.

Der var startet et nyt Rabatforetagende, »Spareringen«, som Bestyrelsen straks advarede mod at indlade sig med.

1. December. Inkassatorposten var blevet ledig og besattes med Hr. *Korsholm*, som har været Inkassator siden. Formanden har ofte fremhævet, at der er en eksemplarisk Orden i alt, hvad Hr. *Korsholm* har med at gøre.

• 1919

19. Januar. Det blev besluttet paa et Bestyrelsesmøde, at Kvinder fremtidig paa lige Vilkaar med Mænd skulde have Adgang til at blive Medlem af Foreningen. (Se Oldemandens Udtalelse 12. Marts 1762).

24. Marts. *Generalforsamling*. Formanden udtalte: »Da jeg ifjor ved Generalforsamlingen stod paa denne Plads, rasede Verdenskrigen med al sin Vildskab og Grusomhed paa 4. Aar. Ved Udgangen af Aaret 1918 afsluttedes denne forfærdelige Krig med Vaabenstilstand i November. Men det syntes, som om den Krig, der har hærget Verden og har omstyrtet 100-aarige Riger og Regeringsformer, endnu desværre er langt fra sin Afslutning. Den hærger Størstedelen af Europa og Folkene slaas indbyrdes, store Værdier lægges øde, Fremtiden synes ude i det vildeste Kaos.

Vort lille Land har lykkeligvis undgaaet Verdenskatastrofen. Og det, der gennem de sidste 50 Aar har været vort Haab: Genforening med vore sønderjydske Landsmænd, er nu, efter alt at dømmе, nær sin Virkeliggørelse.

Naar vi derfor i Aften skal holde en Art Revue over det Aar, der svandt, synes det mig, at de forskellige Fortrædeligheder og Besværinger, Aaret fagligt set kan have voldt, blive ganske smaa i Forhold til det vore Nabofolk har maattet lide og at vi derfor, naar vi ser os selv under denne Synsvinkel, kan prise os som et lykkeligt Folk. Den Guldstrøm, der er flydt ind over vort lille Land, har kun i meget faa Tilfælde fundet Vej til vort Fag eller til Detailhandelen i sin Helhed.«

Der var i Aarets Løb afholdt 2 Medlemsmøder, 14 Bestyrelsesmøder, 19 Handelsudvalgsmøder og 41 Møder og Konferencer med forskellige Kommissioner. Som man ser, det var ikke helt let at være Bestyrelsesmedlem den Gang. Det sværeste var dog næppe Arbejdet, men ofte dette, at Resultatet tit var saa ringe i Forhold til de Anstrengelser, der var forbundet dermed.

Handelsudvalgets Formand forelagde Aarets Arbejde indenfor Udvalget, der var ikke mindre end 43 Punkter.

Der var Forslag fremme om at vælge Formanden paa Generalforsamlingen og ikke som tidligere valgt af Bestyrelsen. Forslaget blev dog ikke vedtaget.

Foreningen af selvstændige Købmænd, som havde eksisteret i nogle Aar, opløstes, og dens Kapital, 1050 Kr., skænkedes til Urtekræmmerforeningen og Hjælpekassen, med Halvdelen til hver.

• 1920

22. Januar. Det kan skønnes, af de mange nyindtegnede Medlemmer i denne Tid, at Forholdene ikke var saa knappe indenfor Faget. Der har været Tider, og det synes, som om de, nu, da disse Linier skrives, er ved at komme igen, hvor det var meget vanskeligt at tegne nye Medlemmer, da Indtægten var saaledes, at der maatte manøvreres meget forsigtigt. Det kan jo, sammenlignet med f. Eks. Fagforeningerne, ikke siges at være noget stort Kontingent, der ydes i Urtekræmmerforeningen, men Sammenligningen nyttet intet. Kendsgerningerne taler.

23. Febr. *L. Pedersen*, som kun havde siddet i Bestyrelsen ganske faa Aar, blev et Offer for den Spansksyge Epidemi, der bortrev saa mange kraftige, unge Mennesker. Han var en meget brugbar Kraft i Foreningslivet og vilde sikkert have gjort god Fyldest i Arbejdet for Urtekræmmerforeningen, om han havde faaet Lov til at modnes til Manddoms Aarene. Han var, som mange yngre, ivrig og ilter og kunde knap give Tid til at vente paa Resultaterne, der ofte langsomt modnes; men ogsaa de ivrige og ildfulde har en Mission at udrette, og man havde — sikkert med Rette — ventet sig meget af hans Fremtid. —

Formanden mindedes ham med smukke Ord ved et Bestyrelsesmøde. — Ved hans Bortgang indtraadte Hr. *Georg Hansen* i Bestyrelsen. Hr. *Georg Hansen* er jo endnu, naar disse Linier læses, en Mand i sin bedste Alder, og der kan ventes smukke Resultater af hans Foreningsarbejde, thi Foreningsmand er han med Liv og Sjæl. Han er jo allerede nu naaet til en af Handelsstandens højeste Æresposter, hvilket han dog ikke er kommet sovende til. Det er Resultatet af en lang Aarrækkes Arbejde for den Stand, han tilhører, og det Arbejde, der allerede foreligger fra hans Haand, bærer saa smukt Vidnesbyrd, at det varsler godt for en ærefuld Fremtid.

22. Marts. *Generalforsamling*. Formanden indledede sin Beretning med følgende:

»Aaret 1919, som alle havde set hen til i stor Forventning om igen at bringe normale Forhold indenfor vort Erhvervsliv, var blevet en stor Skuffelse. I Stedet for Ro og Fred havde vi vedblivende de uheldige Handelsforhold, men vi maa haabe paa gode og lyse Tider i de kommende Aar.

Indenfor en Kreds af Mænd og Korporationer, hvortil vor Forening havde sluttet sig, var opstaaet den Tanke, efter Genforeningen med Sønderjylland at indbyde Handlende blandt vore tilbagevendte Landsmænd til at være Gæster hos os nogle Dage. Formanden henstillede til Medlemmerne, naar Anmodningen fremkom, da at tage mod en sønderjydsk Købmand som Gæst. Foreningen vil være delagtig i de Festligheder, som i den Anledning vil finde Sted.«

Spiritusafgiften, som man i 1917—18 kunde faa eftergivet paa Grund af manglende Spirituosa og derfor ringe Salg, kunde Magistraten ikke imødekomme i 1920.

Derefter omtaltes den langvarige Telefonstrejke, som varede et Par Maaneder, hvor vor Stand, som alle andre, var afskaaret fra enhver Forbindelse. Man havde henstillet til Telefonselskabet om at faa en Godtgørelse, og ventede Imødekommenhed.

— Der var fra enkelte Medlemmers Side fremsat Ønske om Forandring i Foreningens Navn. Ønsket havde ogsaa Tilhængere indenfor

Bestyrelsen. Man foreslog Colonial-Købmand i Stedet for Urtekræmmer, i alle Tilfælde skulde Betegnelsen Købmand findes i det ny Navn. Der var intet til Hinder for, at det kunde ske, naar Flertallet af Medlemmerne ønskede det. Der blev i den Anledning holdt nogle ekstra Møder, ligesom det ogsaa blev debatteret paa de ordinære Sammenkomster, Men Ønsket var ikke saa stærkt, Tiden dræbte det, og det igennem mange Aar brugte Navn: Urtekræmmerforeningen, er den Dag i Dag Betegnelsen, der anvendes, og der bliver næppe nu rørt ved det igen.

Gadehandelen, som tidligere fandt Sted under meget beskedne Former, tog under og efter Krigen mægtigt Opsving. Fra at være blot en Trækkevogn med lidt Frugt eller Grøntsager, saa man dengang og ser man endnu ambulante Butiker med en Mængde Varer, som forsynes fra en større Vogn fra Grossisterne, ligesom enhver Købmand faar det, der siges endog, at enkelte Grossister holder Bestyrere paa disse Handelsvogne, og paa den Maade er en Slags Gadegrossererere. Det, de særlig adskiller sig fra os andre i, er Udgifterne. Borgerskab, som vi kender det, løses ikke, Husleje betales ikke, og da der ikke der føres Bogholderi, er vi ogsaa snart klar over, hvordan det gaar med Skatten. Med andre Ord, en Konkurrence, der er iøjnefaldende uretfærdig overfor Byens Butikshandlende.

Fra Handelsstandens Side har man søgt dels at paavise Vanskelighederne rent færdselsmæssigt set, dernæst den Ulempe, det er for Handlende at have disse Handelsvogne holdende udenfor deres Butik, men særlig har vi naturligvis peget paa den ovenomtalte Uretfærdighed, som Magistraten dog endnu ikke har kunnet øjne, i hvert Tilfælde har det skortet stærkt paa Imødekommenhed.

Formanden oplyste samtidig paa Mødet 22. Marts, hvad det kostede Kommunen at optræde som Detailhandlende og Konkurrent til Byens Handelsstand, dens Skatteydere. — Folkekøkkenerne havde kostet Kommunen fra April 1918—April 1919 747,000 Kr. Kartoffelhandelen 239,000, Fiskeudsalgene 397,000, Nedsaltning af Sild ca. 51,000, Udsalgene med Brænde, Klipfisk o. a. 55,000. — En Del af disse Pen-

ge refunderes af Statskassen; men Skatteyderne skal betale det hele. — Det nye Medlemsblad, der nu var startet, ledsagedes af Formandens bedste Ønsker om Overskud, og det henstilledes til Medlemmerne at indsende Tekst dertil.

Kontingentspørgsmaalet var, Nødvendigheden bød det, igen fremme paa Generalforsamlingen. Medlemmerne stillede sig yderst velvillige og vedtog enstemmigt Forhøjelse til 24 Kr. aarligt.

22. April. Erhvervspartiet havde henvendt sig til Foreningen om et Bidrag til derttes Valgfond. Det førte til en bevæget Diskussion indenfor Bestyrelsen. Men med den Motivering, at det bl. a. ogsaa var Handelsstandens Mænd, der var opstillet, og dette deres Arbejde var for Standen, blev der Flertal for at yde et mindre Bidrag, 500 Kr.

27. Juli. Saavidt det kan ses af Foreningens Protokoller, havde man ikke før forsøgt at foranstalte Skovtur for Stiftelsens Beboere. Der blev arrangeret en Tur til Fortunen, hvor man drak Kaffe, derefter kørtes til Frederiksdal, hvor der var et veldækket Bord tilrede. Skovturen forløb paa den smukkeste Maade til stor Glæde for Deltagerne. Medlemmer, der var Bilejere, havde stillet Vogne til Raadighed, ialt 10.

7. Septbr. Formanden havde forhandlet med D.D.P.A. om højere Fortjeneste ved en eventuel Prisændring, men havde ikke mødt den samme Forstaaelse eller Imødekommenhed fra Selskabet som tidligere.

• 1921

I Protokollen for 29. Januar 1921 findes følgende: »Fredag den 29. Januar 1921 døde Foreningens Formand, Hr. *Glindemann Nielsen*. Bestyrelsen og Foreningen har i ham mistet en god, trofast og dygtig Formand. Tabet er stort, han vil længe blive mindet. *Glindemann Nielsen* var Næstformand i 1913—17 og Formand fra 1917 til sin Død.

V. A. Jansen.

Hr. *J. P. Petersen* indtraadte i Bestyrelsen ved *Glindemann Nielsen*s Død.

15. Febr. Hr. *Fritz Paustian* valgtes til Formand i Glindemann Nielsens Sted — en Post, Hr. Paustian var modnet til igennem mange Aars Arbejde for Foreningen. Ved sit Arbejde i Handelsudvalget var Hr. Paustian kommet i Forbindelse med Institutioner og Mennesker om allehaande Spørgsmaal Foreningen vedrørende, saaledes, at da han tiltraadte som Formand, var der intet Arbejde for Foreningen, der var ham fremmed. Men navnlig hans Arbejde som Handelsudvalgets Formand i Krigsperioden vil staa som et smukt Vidnesbyrd om hvad en Mand kan gøre for sin Stand af uegennyttigt Arbejde.

Hr. Paustians Historie som Formand skal der ikke skrives noget om her. Til Trods for hans Alder skønner vi, at han endnu har mange Aars Arbejde for Foreningen foran sig og dette Arbejde ønsker vi ham Styrke til. Mod og Vilje ejer han heltud.

7. Marts. Stiftelsens Festsal havde enkelte Gange været anvendt til Aftenfester, men efter at Beboerne havde klaget over den derved forarsagede Støj, vedtog man, at Salen ikke maatte benyttes til sligt, uden særlig Tilladelse fra Bestyrelsen.

29. Marts. *Generalforsamling*. Fra Handelsudvalget var rettet Henvendelse til den overord. Kommission gennem utallige Skrivelser, om Avance paa Soda, Sukker, Mel m. m., idet der pegedes paa de stærkt forøgede Driftsudg.: Husleje, Lønninger, Papir, Poser, Bindegarn; men fik til Svar: »Avancen maa være for høj, thi Maksimalprisen undersælges adskillige Steder. Disse Undersalg ødelægger Bestyrelsens Arbejde for Bedringen af Medlemmernes Kaar. Men nu kunde Formanden meddele, at den overordentlige Kommission var ophævet — og fjøede til, at den havde altid været unødigt haard overfor Detailhandlerstanden; den efterlod intet Savn.

Det blev bestemt, at de Urtekræmmere, der nu ønskede at blive Medlem af Foreningen, maatte — lige som de øvrige Medlemmer har gjort det — skrive under paa ikke at entrere med noget Rabatforetagende i Fremtiden.

Paa Grundlag af den Misstemning, der var blevet over Bevillingen af Foreningens Midler til Erhvervspartiets Valgfond, udspandt der sig

FRITZ PAUSTIAN

Formand for Urtækræmmerforeningen
fra 1921

en skarp Diskussion, der var endog opstillet 3 nye Medlemmer til Bestyrelsesvalget. Men efter en langvarig Diskussion endte det hele i Fred og de 3 afgaaende Bestyrelsesmedlemmer genvalgtes.

13. April. Der ankedes over Medlemsbladet; hvis Indtægt ikke stod Maal med andre Fagblades. Der blev nedsat et Udvalg til at varetage det fornødne.

14. Juni. Formanden, Hr. *Fritz Paustian*, indvalgtes i Købmandsbankens Repræsentantskab.

Aug. Ca. 200 Medlemmer havde fulgt en Indbydelse af Hr. Direktør *Anthon Petersen* til at bese Løvetandsfabriken »Danmark« i Hedehusene. Det var et meget vellykket Besøg og en fornøjelig Udflugt for Medlemmerne. Et Par store Fotografier af Deltagerne hænger nu paa Kontorets Væg som et Minde derom, skænket af Hr. Direktør Anthon Petersen.

6. Septbr. Næringsloven skulde revideres og gennem mange Møder indenfor Foreningen havde den været et staaende Punkt paa Dagsordenen. Der var ikke mindre end 17 Punkter fremme til Behandling paa et Kredsbestyrelsesmøde.

8. September. Der forelaa nye Kontrakter med D.D.P.A. til Underskrift for det kommende Aar. Formanden tilraadede dog at se Tiden lidt an dermed, da Situationen ikke var helt, som vi kunde ønske det.

• 1922

30. Januar. Formanden bad Medlemmerne holde Øje med de nedadgaaende Priser og følge med af Hensyn til Priskontrollen.

Paa et Møde i Spritcentralen, hvor Repræsentanter for Spiritusfabrikanterne var til Stede, hvor der forhandlede om Nedsættelse af Spirituspriserne. Hr. Paustian hævdede stærkt, at naar vi i sin Tid havde betalt Efterbeskatning, maatte vi ogsaa i dette Tilfælde have Krav paa Godtgørelse.

Formanden havde været til Møde i Telefoncentralen. angaaende det af vor Forening paatalte Forhold om den Handel, der fandt Sted der

med mangehaande Ting. Mødet resulterede i, at Direktøren forbød al Handel paa Centralen i Fremtiden.

Stadig Advarsel mod nyopdukkende Rabatforeninger. Man kan spørge, hvorfor har den senere Tid været saa hjem søgt af Rabatspekulanter? Svaret ligger lige for. Ligesom Ligrøvere altid følger efter en Kamp i Krigen, saaledes vejrer disse Spekulanter Forretning for dem i den efter Krigen opstaaede vanskelige Tid for Handelsstanden. Beviset har vi ogsaa i modsat Retning. Under Krigen var der ingen, der fandt paa at lave Geschæft paa den Maade, fordi de Varer, der kunde skaffes frem, sagtens kunde finde Købere til normal Pris.

27. Marts. Formanden mindedes Foreningens afdøde Medlem, Formanden for Laane- og Hjælpekassen, Grosserer *Fr. E. Salomon*, og fremhævede hans store, uegennyttige Arbejde, hans Retfærdssans og Hjælpsomhed for alle, der søgte hans Bistand og Raad.

En ministeriel Bekendtgørelse om Misbrug af Sodavandsflasker udsendtes.

April. Atter havde Priskontrollen været ude efter os, og Formanden maatte igen anbefale Medlemmerne at holde Prisansætningen a jour. Dog slog Georg Hansen lidt koldt Vand i Blodet paa Priskontrollen, idet han paaviste, at de Stikprøver, man havde taget hos de Handlende, i mange Tilfælde var misvisende, vel navnlig, fordi man fra den Side manglende Forudsætninger for nøgternt at bedømme dem.

23. Novbr. Hr. *O. G. Lemvig Müller* havde været Bestyrelsesmedlem i 25 Aar; der arrangeredes i den Anledning en festlig Sammenkomst.

• 1923

April. Der advaredes atter mod nye opdukkende Rabatforetagender.

Til Kongeparrets Sølvbryllup d. 26. April, blev overrakt en Adresse, underskrevet af Fællesrepræsentationens Formænds Navne.

Af den danske Handelsstands Enkefond — oprettet 1911 af *G. V. E. Nielsen* og *N. A. Juncker* — som ejer en Kapital paa 9000 Kr., var Hr. *Paustian* valgt til Formand. — Fondet blev senere opløst og indgik

i Urtekræmmertoreningens Legatfond, hvorfra Legaterne uddeles efter Fundatsens Bestemmelser.

C. L. Christiansens Valg til Suppleant kritiseredes fra forskellig Side, paa Grund af, at han var Leverandør til Embedsmændenes Forbrugsforening; men han blev dog, efter nogen Diskussion, genvalgt.

Hr. *N. E. Steiner* traadte ind i Bestyrelsen efter Hr. *O. G. Lemvigh Müller*, som paa Grund af Alder ønskede at fratræde. Hr. Steiner overtog samtidig Lemvigh Müllers Arbejde i Arrangementsudvalget og det kan erkendes, at Hr. Steiner i en særlig Grad har forstaaet at udfylde Pladsen der, hvad enten der skulde foranstaltes Skovtur eller Bal. Det er vist sjældent, at et Bestyrelsesmedlem i den Grad passer ind i den Ramme, der er bestemt for ham, særlig naar det slet ikke vedrører Faget.

26. Juni. Det blev oplyst og paatalt, at en Konservesfabrik solgte billigere til Restauratører end til Handlende.

3. Juli. Paa et Kredsbestyrelsesmøde ankedes der stærkt over, at man i Kolonihaver kunde købe alle Slags Varer efter Lukketid. Der er gaaet 10 Aar siden og det er endnu ikke lykkedes at faa det ændret.

Skovturen for vore gamle Kollegaer og Beboere af Stiftelsen fandt Sted den 5. Juli og er i de senere Aar stadig gentaget til stor Glæde for dem alle. Naar det saaledes lader sig gøre Aar efter Aar, da er det udelukkende fordi det gode Hjerter hos Foreningens Velyndere dikterer dem denne smukke Handling.

Bevægelsen for at købe og sælge dansk Arbejde fik sin Start i Efterkrigstiden, og der har ikke været et Møde i Foreningen, hvor der ikke fra Formandens Side er peget paa denne Opgave.

16. Oktbr. Der var indgaaet Klager over Melis fra D.D.S. Sukkeret gav, efter at være opløst i Vand, et blaat Bundfald. Direktøren for Sukkerfabrikkerne indrømmede, at Prøven indeholdt for meget Ultramarin, beklagede det skete og erstattede den dermed forbundne Ulempe.

Foreningens store Velgører og Legatstifter, Hr. Fabrikant *Rich*, døde først i Decbr. 1923 og blev begravet paa Frederiksberg Kirkegaard.

• 1924

21. Januar. De forskellige Gaver til Foreningens filantropiske Arbejde vil blive anført andetsteds, men vi gør en Undtagelse her.

Ved Julefesten i Stiftelsen for Beboerne, som har Fribolig, blev disse behageligt overraskede, idet Hr. Direktør *Anthon Petersen*, Kaffesurrogatfabriken »Danmark«, sendte Formanden Hr. Paustian 2100 Kr. som Julegave, hvorefter Formanden uddelte til hver af Beboerne en Konvolut med 50 Kr. i. — Der blev stor Glæde, med et Hurra for Giveren. Hr. Direktør *Anthon Petersen*, hvis ædle Følelser saaledes gav sig Udslag, lod det ikke blive derved. Han har siden da til hver Jul med sit gode Hjerter for vore gamle Kollegaer, vist sig som den storslaaede, gavmilde Julegæst, og har dermed faaet skrevet sit Navn med uvisnelig Ære blandt os alle.

3. April. *Generalforsamling*. Formanden, Hr. Paustian, var den 19. December udnævnt til R. af D., hvad der var en Ære for ham, men ogsaa Foreningen maatte derigennem føle sig hædret.

Loven om illoyal Konkurrence var blevet revideret, alle Bøderne fordoblede, og vi erindrer jo nok, at Dommeren i den meget omtalte Whiskysag erklærede, at han nok kunde idømme en Bøde, men han vilde det ikke. Nu staar der, han skal.

Det er jo en offentlig Hemmelighed, at Brugsforeningerne handler med enhver, der vil købe, uanset om Vedkommende er Medlem eller ej. I 10 Sager var Uddelerne idømt en Bøde à 10 Kr., et saa latterligt lille Beløb, at de gladelig fortsatte Trafiken, men nu var de igen anmeldte sammen med 11 andre, men det er flere Maaneder siden og endnu er der intet hørt. Politi og Domstol tager mærkværdigt valent paa disse Sager.

C. L. Christiansen var som Suppleant atter paa Valg. Men hans Stilling som Leverandør til Embedsmændenes Forbrugsforening gjorde, at han ikke opnaaede Valg. Der førtes herom fra forskellig Side en til Tider bevæget Diskussion, som fortsattes under Punkt Eventuelt.

3. Oktbr. Man havde henvendt sig til Sukkerfabrikerne om en fast Avance paa Sukker. Fra Sukkerfabrikerne var der i den Anledning

kommet en Skrivelse, hvori anføres, at den ønskede faste Pris ikke er foreneligt med Fabrikens Tarv — og Tidspunktet ubejleligt. Det indrømmes, at 10 pCt. var en rimelig Avance og — hvis det kunde ske uden Skade, vilde man være villige til at være behjælpelig en anden Gang med at gennemføre en fast Pris. Sukkerfabriken tog meget forsigtigt paa Spørgsmaalet, og denne Forsigtighed varer endnu.

27. Novbr. *Bestyrelsesmøde*. Man drøftede et Forslag om et Skilt til Ophængning i Byens Butiker; hidtil havde man kun med ethvert lovligt Middel bekæmpet de nyopdukkede Rabatforetagender, og som det viste sig ogsaa kunnet holde dem Stangen, nu var Tanken opstaaet, eller maaske modnet igennem de 2 sidste Suppleantvalg, saaledes at man med Skiltet ogsaa tog Sigte paa, ja maaske særlig søgte at ramme Leverandørerne til Embedsmændenes Forbrugsforening. I denne Kamp skulde saa Skiltet være Midlet. Ordlyden var »Her gives ikke Rabat til enkelte Kunder paa andre Kunders Bekostning«. Det blev jo, som det var fremsat og offentlig tilkendegivet, en delvis Appel ogsaa til det købende Publikum om Deltagelse i Kampen, nemlig ved »kun at købe, hvor der ikke paa deres Bekostning blev givet Rabat til andre.« Leverandørerne til Embedsmændenes Forbrugsforening følte sig brøstholdne ved denne Fremgangsmaade at blive fremstillet for Offentligheden som mindre korrekte Købmænd og samlede sig derfor i en Forening, for derved at skabe et Værn for deres Interesser.

• 1925

26. Februar. Der forelaa en Skrivelse angaaende en eventuel Sammenlutning mellem »De samvirkende Købmandsforeninger« og »De københavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation«. Formanden udtalte dog ved Slutningen af den derom førte Diskussion, at han vilde ikke gaa med dertil, da der ikke var Stemning for det i Fællesrepræsentationen.

Fra ovennævnte nydannede Forening, »Købmandsforeningen af 1925«, var der modtaget en Skrivelse, hvori der protesteredes mod de udsendte Skilte.

26. Marts. *Generalforsamling*. Der var adskilligt flere Medlemmer tilstede end sædvanligt og Aarsagen var det omtalte Skilt og den Bevægelse, der dermed var skabt. Fra Brugsforeningens Leverandørers Side beklagede man sig stærkt over den Adfærd — fra Foreningens Side — som de havde været Genstand for, og der brugtes i den Anledning en Del stærke Ord, som det dog er bedst ikke at opfriske igen; men at det var dem og ikke de nyopdukkede Foreninger man den Gang vilde tillivs, fremgik tydeligt af et Bestyrelsesmedlems Udtalelse paa Generalforsamlingen. Han sagde nemlig: »Saa naaede vi da endelig at ramme Forbrugsmændene, thi det viser sig jo, at Skiltet har haft en ypperlig Virkning!« Den eneste Virkning, Skiltet havde, var i Virkeligheden kun det, at det skabte Ufred, det havde slet ingen Virkning i Rabatspørgsmaalet.

Efter en langvarig og heftig Diskussion naaedes der til Bestyrelsesvalget, hvor Leverandørerne havde opstillet 2 Medlemmer til Valg i Stedet for de afgaaende Bestyrelsesmedlemmer, som dog ønskede Genvalg, hvilket ogsaa skete, endog med en stor Majoritet.

»Dansk Købmandstidende«s Redaktør havde i sit Blad fremsat forskellige fornærmelige Udtalelser mod Foreningens Formand, Hr. Paustian. Den 20. Maj faldt der Dom i den Sag, der desangaaende var anlagt imod ham og han dømtes til at betale en Bøde paa 800 Kr. (eller 60 Dages Fængsel) og hans Udtalelser blev kendt døde og magtesløse.

6. Novbr. Købmand Georg Hansen var blevet udnævnt til R. af D., og blev i den Anledning paa et Bestyrelsesmøde ønsket til Lykke af Formanden, hvortil de øvrige tilstedeværende Bestyrelsesmedlemmer sluttede sig.

3. Decbr. Formanden havde været til Møde i Rigsdagen angaaende Avanceloven, som han dog ikke mente vilde blive til Lov.

• 1926

22. Marts. *Generalforsamling*. Medlemmerne havde i lang Tid følt sig generet af en hidsig paagaaende Løvetandsreklame, hvori der baade

taltes om Kaffens Pris og Blandingsforhold imellem Kaffe og Løvetand. Urtekræmmerne var generet af dette; fordi Løvetand nu engang ikke er Kaffe ej heller er den i Stand til at forbedre Kaffen, tværtimod, og hvilken Pris Kaffen kommer til at koste med Løvetand, mente vi vedkommende Fabrikant maatte overlade til os, ligesom det ogsaa maatte blive vor Sag, ved Samtale med Kunden, at faa givet Kaffen den Blanding med Tilsætning, der vilde være mindst ødelæggende for Kaffen. Det viste sig imidlertid, at vi i dette, som i andre Spørgsmaal, der var os mellem, havde vanskeligt ved at finde et neutralt Territorium, hvor vi kunde mødes. Der var en bitter Stemning paa Generalforsamlingen imod Løvetandsfabrikanten, og et enkelt Medlem udtalte: »Jeg føler mig ogsaa brøstholden over den Maade Vedkommende reklamerer paa i Dagspressen, idet Annoncerne dikterer hvad Publikum *skal* købe og hvad Købmanden *skal* levere og tage for sin Vare. Vedkommende behøver ikke at reklamere, hvad Kaffeprisen er og han behøver heller ikke at bilde Publikum ind, at Kaffen bliver bedst, naar man kommer rigtig meget Tilsætning i den.«

Denne Ild, der saaledes tændtes dengang, har Firmaet holdt vedlige siden ved sine paagaende Reklamer. Som Reklamer maa det erkendes, at de er geniale, men Købmanden føler sig undertiden generede af dem og det synes vi burde undgaas, naar Samarbejde stadig skal finde Sted.

Efter de skarpe Sammenstød imellem Brugsforeningsleverandører paa den ene Side og Bestyrelse og øvrige Medlemmer paa den anden Side, var der ligesom indtraadt en Vaabenstilstand, som der jo i Almindelighed bliver, naar de kæmpende har faaet udøst deres Harme, og Resultatet var, at da C. L. Christiansen igen blev opstillet ved Bestyrelsesvalget, opnaaedes der et tilstrækkeligt Antal Stemmer til at gennemføre hans Valg og dermed var egentlig Freden beseglet, uden at man dog derfor havde frasagt sig Retten til Bekæmpelse af Rabatspørgsmaalet. Det var blot Maaden at gøre det paa, der var skrinlagt.

Medlemsbladets Kontrakt med Bogtrykkeren, der det foregaaende Aar var kritiseret som uheldig for Foreningen, var nu blevet ændret, saaledes at vi faar 2000 Kr. aarlig (tidl. 700 Kr.), Medlemsbogen og Bladet gratis udsendt og 500 Kr. (tidl. 200 Kr.) til de Gamles Jul, hvilket hilstes med Glæde.

Som sidste Punkt paa Dagsordenen var der et Forslag fra Bestyrelsen om Købet af 2 Byggegrunde, der stødte op til Stiftelsen med Facade dels til Nannasgade og dels til Baldersplads. Efter nogen Diskussion vedtoges Købet enstemmigt. Det drejede sig om 658 Kvadrat-Meter. Vort Tilbud, 50 Kr. pr. Kvadrat-Meter, var modtaget; det blev ialt 32,900 Kr., med 15,000 Kr. Udbetaling straks og 2000 Kr. om Aaret, til Beløbet var udlignet.

13. April. Overretssagfører *Magnussen* forespurgte, hvad der kom ind under Begrebet »Urtekram«, da en Handlende havde henvendt sig til ham om en Sag ang. et Lejemaal i et Kompleks, hvor Vedkommende ifølge Kontrakten havde Eneret paa at sælge Urtekramvarer. Ikke desto mindre havde en anden Handlende etableret sig i samme Ejendom og handlede derfra med Kaffe, Øl, Sukker, Konserver, Vin og Cigarer etc.

Formanden havde besvaret Spørgsmaalet.

Det var vedtaget at sende C. F. Rich, »Danmark« og »Skandia« en Skrivelse imod Billeder i Tilsætningspakkerne.

Det blev besluttet at opsætte en Radio i Stiftelsens Forsamlingsaal til Underholdning for Beboerne.

Paa Skrivelsen til Løvetandsfabrikerne indløb der Svar kort Tid efter. Fra »Danmark« svarede: »Idet vi takkende anerkender Modtagelsen af de 5 Foreningers Skrivelser af G. D., skal vi som Svar tillade os at meddele Dem: 1) At vi først efter 4 Maaneders Forløb fra den Tid, da der fra anden Side var lagt Billeder i Pakkerne, begyndte herpaa, idet Forlangendet fra vore Kunders Side blev saa stort, at vi ikke kunde sidde det overhørigt. Dette maa være tilstrækkeligt Bevis for, at denne Form for Reklame ikke var tiltalende for os. — 2) Det er os derfor en Glæde at besvare Deres Forespørgsel med, at vi er ind-

forstaaet med at holde op hermed, naar de andre Kaffetilsætningsfabriker indgaar paa det samme.«

Fra »Skandia«:

»I Besvarelsen af Urtekræmmerforeningens æ. Skrivelse af 13. April d. A., tillader vi os at meddele, at vi i lige saa høj Grad som Købmændene ønsker at opgive Billeder i vore Pakninger. Vi optog først denne Reklameform flere Maaneder efter vore Konkurrenter, idet vi længst muligt søgte at undgaa en Reklamering, som vi indsaar vilde medføre Gène saavel for vore Kunder som for os selv. Vi skal derfor ogsaa være de første til at opgive Billederne i vore Pakninger, saafremt den ærede Forening sammen med de øvrige Handelsorganisationer, kan formaa vore Konkurrenter til at opgive disse.« —

C. F. Rich tøvede med Svaret. Om det var af Ulyst til at svare eller Forsigtighed, for at se de andres Svar, faar staar hen, men fra Urtekræmmerforeningens Side var man ikke tilfreds dermed, og det førte til en bitter Skrivelse af Formanden i vort Medlemsblad.

Endelig indløb Svaret. Det var ikke imødekommende, som vi havde ønsket, men nærmest en forsigtig Udenombevægelse. Der skrives:

»I Anledning af den paa Urtekræmmerforeningens Generalforsamling den 22. Marts af Hr. Fritz Paustian foreslaede Resolution om Afskaffelse af Gratis-Billeder i Kaffetilsætning, skal vi oplyse, at den store Glæde i hvert Fald Richs Billederne har vakt blandt Publikum, har belært os om, hvor kærkomne de er. Hvis dette ikke var Tilfældet, vilde de forlængst væren bleven afskaffet.

Det har forundret os noget at se, at bl. a. Kaffehandlerforeningen ved dens Formand har underskrevet Hr. Paustians Henvendelse, da jo saa mange Kaffehandlere, deriblandt i hvert Fald 2 af Kaffehandlerforeningens Bestyrelse i deres egne Forretninger selv stadig medgiver Gratis-Billeder ved Køb af Kaffe. Et bedre Bevis paa Gratis-Billedernes Betydning, kan næppe tænkes.«

Svaret, som egentlig intet Svar var, tilfredsstillede os ikke, og der blev da rettet en fornyet Henstilling til C. F. Rich om at give os

et Svar, hvoraf det med Tydelighed fremgik, om man ønskede at imødekomme os eller ej.

Der var under Udvikling en Afgift af Udhængsskabe og Automater ifl. en Bekendtgørelse ved Raadstueplakat, og de københavnske Handelsforeninger rettede i den Anledning en Protestskrivelse til Københavns Magistrat.

Fra Købmandsskolen var der blevet anmodet om at stille 4 af Bestyrelsens Medlemmer til Raadighed som Censorer ved Skolen, hvilket blev imødekommet.

17. Maj. *Medlemsmøde* med Dagsorden: 1) Foredrag af Overretssagfører *Magnussen* om den nye Ægteskabslov og Kreditgivningen. 2) Forevisning af Industrifilmen med Foredrag af Hr. Kontorchef *Jobs. Nielsen* fra »Dansk Arbejde«.

Der var desværre meget faa Medlemmer tilstede, hvad Bestyrelsen var meget kede af, og det animerer jo ikke til at foranstalte Medlemsmøde med Underholdning.

1. Juli. Mod en Kaffehandler var anlagt Sag for Overtrædelse af § 1 i Loven om illoyal Konkurrence. (Vedkommende reklamerede med Udsalg paa Grund af Flytning, men havde ikke opgivet den lovbefalede Varefortegnelse til Politiet) og for Overtrædelse af § 4 (falsk Reklame). Der henstilledes til ham at vedtage en Bøde, men han ønskede Dom. Han fik den, den lød paa 400 Kr., den højeste Bøde, der var idømt for denne Forseelse. Vedkommende havde den 14. Maj faaet en Bøde for falsk Reklame, 150 Kr.

Formanden havde henvendt sig i Ministeriet, for om muligt ved Salg af Sukker at faa Poserne stemplede, saa man kunde se, om Indholdet var dansk eller udenlandsk. Det viste sig umuligt at faa gennemført denne Reform.

Der var paa »De samvirkende Købmandsforeninger«s Initiativ udarbejdet en Pjece, hvis Indhold belyste Brugsforeningernes Virksomhed og store Vanskeligheder efter Krigen. Der var en Mængde, der dels havde maattet ophøre, dels arbejdede med et saa mægtigt Underskud, at det solidariske Ansvar, som man i Almindelighed som Brugsfor-

eningsmedlem ikke tænkt over, kom til at vise sig i al sin Ubehagelighed. Der har været mange, og er endnu adskillige, der sukker under Byrden af den Gæld, der saaledes kom til at hæfte paa deres Bo. I en enkelt Brugsforening, der næsten udelukkende omfattede mindrebedmidlede, drejede det sig om flere Hundrede Kroner pr. Medlem, der skulde udredes, og i Aarene, der er gaaet siden, har Forholdene ikke forandret sig, man lægger jævnlig Mærke til, at en Brugsforening standser og dens Underskud fordeles blandt Medlemmerne til Indfrielse.

Forslaget om Ændring af Medlemsbladets Redaktion og Indhold kom til Behandling, og der blev ødet mange Ord, baade af dem, der ønskede Reformen, og de, der nok kunde se, at det burde være anderledes, men ikke kunde gaa med paa Forslaget.

Andre syntes, at det gik jo godt, Indtægten var jo meget god og man vidste jo ikke, om en Forbedring af Indholdet vilde give mere Indtægt. Med andre Ord, da Debatten var færdig, var Indlederen klar over, at det hele intet førte til, det havde kun været som en »Storm i et Glas Vand«. Der blev lidt Krusninger paa Overfladen og saa var det det samme igen.

6. Decbr. Formanden refererede et *Møde i Tobaksindustrien* med det Formaal at træffe Aftaler for at overholde Priser paa Cigarer, Tobak og Cigaretter. Det meddeltes under Mødet, at 36 Fabrikanter havde underskrevet Overenskomsten, saaledes, at saafremt et Firmas Varer blev solgt under Prisen, vilde samtlige andre Firmaer nægte at levere Varer til vedkommende Handlende. Rabat maatte kun ydes ved Salg af $\frac{1}{11}$ Kasser.

Det blev besluttet, at man skulde henvende sig til en Arkitekt angaaende Udkast til Bebyggelse af de købte Arealer.

• 1927

20. Januar. Man vedtog at fritage Hr. *V. A. Jansen* for Sekretær- og Kasserer-Posten fra 1. Jan. at regne, da hans Helbred vilde gøre Fortsættelse umulig. Det besluttedes, som Tak for hans 11-aarige Arbejde

i Foreningens Tjeneste, at bevilge Hr. Jansen 3 Maaneders Gage. I en Skrivelse til Hr. Jansen udtalte Bestyrelsen sin Paaskønnelse af hans Arbejde.

Derefter blev Frk. *Theo Liebst* konstitueret som Sekretær og Kasserer. Frk. Liebst havde i de sidste Aar assisteret Hr. Jansen i hans Arbejde.

C. E. Petersen havde den 20. Januar været Medlem af Bestyrelsen i 25 Aar og der foranstaltedes derfor i den Anledning en lille Festlighed for ham. Ved Bordet talte Formanden for Jubilaren og overrakte ham sluttelig et Guldur — med Inskription — og tilhørende Kæde, mens Gæsterne jublende hilste ham. Hr. Petersen har været med til en mægtig Udvikling indenfor Foreningen, materielt eller merkantilt, om man vil, men ogsaa paa det filantropiske Omraade er der sket saa mange Ting, der i høj Grad kan gøre et gammelt Købmandshjerte glad. Hr. Petersen havde i Nærheden af Jubilæet Besøg af et af Medlemmerne, som sagde: »De bliver ved med at sidde i Bestyrelsen,« hvortil Hr. Petersen svarede: »Ja, vi skal jo være 9!«

En saadan Beskedenhed fra Hr. Petersens Side kan vi ikke lade gaa hen uden Paatale, at han kun skulde sidde der for at gøre Tallet fuldt. Ikke alene hans Arbejde med Legater og Friboligs spørgsmål — Hr. Petersen sidder inde med aarelangt Kendskab til netop de gamle Medlemmer — men ogsaa ved Forhandlingerne gør han Fyldest. Ikke ved mange Ord. Men undertiden kan han, efter en længere Debat komme med det forløsende Ord til Slut, der ligesom skærer Knuden over og Spørgsmaalet løses. Der siges ofte om et vanskeligt Spørgsmaal, at man manglede det rette Overblik, det er det, der erhverves med Alderen, og saa det rolige Omdømme. Begge Dele er repræsenteret i Hr. *C. E. Petersen*.

4. April. *Generalforsamling*. Der var siden Korrespondancen med »Rich & Sønner« blevet afholdt et Møde med Hr. Direktør Salomonson, hvorved der opnaaedes, at de mindre tiltalende Reklamer standsedes, hvorimod »Billederne«, der forøvrigt nu ikke mere har nogen Værdi som Reklamemiddel, vil blive anvendt som forhen.

C. E. Petersen bad om Ordet, for at udtale sin Tak for den smukke Fest, Foreningen havde arrangeret i Anledning af Jubilæet, samt for det Guldur, der var skænket ham. Det havde glædet ham, at Foreningen havde vist ham den Tillid at beholde ham i Bestyrelsen i samfulde 25 Aar. Af de Herrer, sammen med hvem han for 25 Aar siden blev valgt ind i Bestyrelsen, var der nu kun én tilbage, nemlig Hr. Lemvigh Müller. Til den fremmødte Opposition vilde han gerne udtale, at det absolut ikke vilde være heldigt at skifte Bestyrelsesmedlemmer for ofte af Hensyn til Arbejdets Gang. Der krævedes baade Energi og Taalmodighed af de enkelte Bestyrelsesmedlemmer, for at sætte sig ind i Foreningens mange Sager, ikke mindst hvad den velgørende Del angaar. Nu er det stadig den samme gamle Stab, der fra Aar til Aar varetager Foreningens Interesser. Den er Foreningens Puls og den ved god Besked.

Administratoren oplyste, at Driften af Stiftelsen havde givet et Overskud paa 500 Kr., for første Gang i Stiftelsens Historie.

2. Juni. *Oscar Rolff*, der havde været Bestyrelsesmedlem fra 1921, var afgaaet ved Døden og mindedes i smukke Ord af Formanden før Mødets Begyndelse.

Ved hans Død indtraadte *Alb. Jørgensen* i Bestyrelsen. Formanden bød Velkommen og udtalte Haabet om godt Samarbejde.

Formanden fremlagde derefter til Oplæsning en skriftlig Henvendelse, der var tilsendt Grosserersocietetets Komité angaaende de sidste Tiders tiltagende usunde Undersalg, som finder Sted for mange Varesorters Vedkommende, som endogsaa hos nogle Handlende bliver solgt under Indkøbspris. Skrivelsens Indhold var navnlig en Henvendelse til d'Herrer Grossister om at indskrænke Kreditgivningen overfor de Handlende, hvis Forretningsprincip bevisligt er Undersalg. — Underskrevet af Handelsforeningerne.

Herpaa modtoges et imødekomende Svar fra Foreningen af Colonialgrossister i København og fra Grosserersocietetets Komité med Meddelelse om, at Skrivelsen var gjort bekendt for deres Medlemmer.

Administrator *Carl Christensen* udarbejdede et Skrift om Stiftelsens Historie gennem 25 Aar.

Formanden fremlagde Byggeudkastet til de to Fløje, man agtede at bygge til Stiftelsen. Der udspandt sig en livlig og langvarig Diskussion om at bygge nu eller vente. Der var Flertal for at bygge og at bygge snart. Der skulde saa bygges 2 Opgange med 10-2 Værelser og 5-1 Værelser med Alkove paa hver.

Ekstraordinær Generalforsamling. Dagsorden: Nybygningen ved Stiftelsen. Der var kun faa Mennesker til Stede, men efter Diskussionen at dømme var det netop saadanne, der havde en Mening der skulde fremsættes, og saa kan et Møde have sin Betydning alligevel. Af Bestyrelsen var der 6 Stemmer for at bygge, 3 for at vente, og Forsamlingen var procentvis delt paa samme Maade. Da Generalforsamlingen ikke var beslutningsdygtig, blev der indkaldt til en ny.

I Mellemtiden var der et Bestyrelsesmøde, hvor man begyndte forfra med Paastande og Afvisninger, men Resultatet var jo givet og Byggemodstanderne maatte jo tie stille.

Stiftelsen havde 25-Aars Jubilæum Onsdag d. 20. Juli. Alt hvad der vedrører Stiftelsen og det filantropiske, er jo ellers udeladt her, da det jo nylig er beskrevet i det Festskrift, som *Carl Christensen* udarbejdede, men denne Begivenhed bør dog omtales her.

Dagen begyndte med Sommersol og Flaget paa Stang fra tidlig Morgen. Stiftelsens Beboere skænkede i Fællesskab et smukt Maleri, Motiv fra Dyrehaven og til Formanden, Administratoren og Næstformanden en Vase i antik Stil, fyldt med Roser samt en Jardinaire til Kontoret. Formanden kvitterede i smukke Ord for Gaven. Derefter indfandt en Mængde Gratulanter sig, repræsenterende næsten alle Forbindelser indenfor Faget.

Det var besluttet af afholde den aarlige Skovtur paa Jubilæumsdagen og Klokkeren 1½ begyndte de første Biler at komme. Stiftelsens Beboere kørte til Skovs i det herligste Sommergejr. Dagen sluttedes af med Vin og Kransekage efter Hjemkomsten til Ægirsgade.

Til Friboligfonden var i Dagens Løb skænket af:

Iversen & Larsen	1,000.00
Carlsberg Bryggerierne	1,000.00
De forenede Bryggerier	300.00
Aug. Gerners Eftflg.	200.00
Anthon Petersen, Kaffesurrogatfabriken »Danmark«	1,000.00
Vibe Hastrup	500.00
Emanuel Petersen	500.00
P. F. Heering	1,000.00
C. F. Rich & Sønner	2,000.00
American Tobacco Co.	500.00
Tuborgs Fabriker	100.00
Boesen, »Ota Havregryn«	100.00
De forenede Eddikebryggerier	100.00
De danske Spritfabriker	500.00
Brdr. Cloetta.....	500.00
De danske Oliemøller	100.00
Axel Petersen & Fritsche	1,000.00
— C —	100.00
	Ialt..... 10,500.00

2. Septbr. Skrivelse fra Hr. Aage Hjorth, hvori han anmoder om, paa Grund af Hr. Lemvigh Müllers store, agtværdige Arbejde med Bøsseindsamlingen, at udnævne denne til Æresmedlem af Urtekræmmerforeningen. Hr. Lemvigh Müller har været i Bestyrelsen i 25 Aar, og har ved Bøsserne indsamlet til Foreningen 26,000 Kr.

Formanden fandt Forslaget betimeligt, men det kunde først behandles paa den kommende Generalforsamling.

Iøvrigt behandlede Byggeforslaget endnu en Gang. Hr. Willadsen, som var Medlem af Byggekommissionen, var ogsaa tilstede. Men da Bestyrelsen alt var stemt for Bygning, blev der selvsagt ingen synderlig Diskussion derom — særligt da Hr. Willadsen, der sidder inde med aarelangt Kendskab til Ejendomme og deres Forrentning, stærkt animerede til at bygge, da han fandt, at som det hele var tilrettelagt, syntes det fordelagtigt og navnlig da Grundene var købte og ellers vilde bringe Rentetab for hvert Aar, der gik.

6. Septbr. Det sidste Møde om Byggeplanen fandt Sted den 6. September, hvor det efter nogen Diskussion, der dog ikke fremførte noget Nyt, det var jo omtrent de samme Medlemmer, der var til Stede, blev endelig vedtaget med 68 Stemmer for og 17 imod.

19. Oktbr. Fra Maggiselskabet havde Formanden modtaget en Skrivelse angaaende Salg af Maggi Bouillon-Terninger paa offentlige Udstillinger. Da Handelsforeningen idet hele taget er imod Salg ved Udstillinger, vedtoges det at svare Selskabet, at Foreningen ønskede ikke, at det fandt Sted.

Formanden meddelte, at han nu havde udbetalt paa Byggegrunden 15,900 Kr. plus Rente 265 Kr., tilsammen 16,165 Kr.

En Urtekræmmer i Thorshavnsgade havde solgt Grønærter i Daaser mrk. »G«, men paasat Etiketten »mellemfine«. Vedkommende havde i mange Aar været Lagerist i et større Konserverfirma i Byen. Alligevel paastod han, at han ikke anede, hvad dette »G« betød, noget som enhver Koloniallærling ellers ved. — Sjø- og Handelsretten idømte den naive Urtekræmmer en Bøde paa 40 Kr., som han dog appellerede.

• 1928

26. Januar. Rejsegilde paa Nybygningen til Stiftelsen, hvor Formanden og et Par andre Bestyrelsesmedlemmer var tilstede, samt naturligvis alle Haandværkerne. Der var adskillige Skaaltaler: for Haandværkerne, for Stiftelsen, for Arkitekten; og der var idel Glæde til alle Sider.

Der havde været afholdt Møde af de større Firmaer, navnlig i Manufakturbranchen, for om muligt at finde et Grundlag til Overenskomst om Udsalgsrabattens Afskaffelse. Der var ikke opnaaet noget endeligt Resultat.

Der var atter startet et nyt Rabatforetagende, »Margot«. Det konstateredes dog til almindelig Tilfredshed, at kun een Urtekræmmer havde indladt sig med Foretagendet.

28. Februar. Fra Fællesrepræsentationen forelaa Anmodning om en Indstilling — ang. den nye Næringslov — med Angivelse af Urte-

kræmmerforeningens Synspunkt paa de Paragraffer, der særlig havde Interesse for vor Stand. Det, der særlig fangede vor Interesse, var Forslaget om at give Adgang til for en enkelt at faa mange Borgerskaber, og at de store Industrivirksomheder kunde have lige saa mange Butiker, de ønskede. Ligeledes Marketenderier, ikke alene i Kolonihaver men ogsaa, og maaske særlig den Marketenderivirksomhed, der udfoldes indenfor de større Virksomheder. Det, som nærmest kan karakteriseres som illegitim Handel.

18. Marts. Der forelaa Forslag til Behandling paa Generalforsamlingen: »Nedsættelse af Kontingentet«. Forslaget lød endda paa Nedsættelse til det halve.

Fra Bestyrelsens Side blev Spørgsmaalet belyst baade ved en Sammenligning med andre Foreningers Kontingenter, den Udvikling, der fandt Sted, og det Arbejde, der udrettedes. Der er næppe nogen Forening her i Byen med et saa udviklet og gavnligt filantropisk Foretagende ved Siden af det ligesaa store Arbejde i merkantil Henseende. Et Arbejde, der afspejles, omend kun i ringe Grad, gennem disse Optegnelser. Der var da paa Generalforsamlingen heller ingen synderlig Stemning for en Nedsættelse og Forslaget bortfaldt dermed.

2. April. Et Medlem spurgte, om man maa købe Cigarer hos en anden Detailhandler til videre Forhandling. Svaret var: »det er ulovligt, mindste Bøde herfor er 50 Kr.«

Et af Foreningens Legater, hvori det i Fundatsen hedder, at Slægtninge af Testator har fortrinsvis Adgang dertil, var af disse forstaaet saaledes, at det ikke var tænkt, at de ogsaa skulde have været eller være Medlem af vor Forening. Efter nogen Forhandling, dels indenfor Bestyrelsen dels med Hr. Overretssagfører Magnussen, og ved en Gennemgang af Fundatsen, maatte vi dog svare, at Fundatsen udtrykkelig tog Sigte paa Slægtninge, der havde været eller var knyttet til Foreningen.

En Urtekræmmer, der var Leverandør til Embedsmændenes Forbrugsforening, blev optaget som Medlem, og et af Bestyrelsens Medlemmer fandt da Anledning til at bemærke, at man dermed fremtidig

maatte betragte den i saadanne Tilfælde tidligere Nægtelse af Optagelse som bortfalden, hvilket Formanden besvarede med et »Ja, for den ovennævnte Forenings Vedkommende, paa Grund af dens Aldershævd, ellers ikke.«

12. Juli. Der var Spørgsmaal fremme om Frigivelse af flere Lejligheder til Friboliger. Men Hindringen for dette var Nævnet, der ikke tillod Opsigelse. Saasnart dette ophævedes kunde der, da Midlerne var tilstede, indrettes flere Friboliger. — Tanken om eventuel $\frac{1}{2}$ Friboligmentes ikke at have nogen Interesse.

16. Oktb. Fra gammel Tid har der været en Art Understøttelse (Pensioner kaldes de). Der er endnu 7 gamle Medlemmer tilbage, der oppebærer Pension; men efterhaanden som disse afgaar ved Døden, bliver Pensionerne ophævede, og Understøttelserne foregaar fremtidig udelukkende ved Legater eller i enkelte Tilfælde midlertidig Understøttelse.

Bestyrelsen havde henvendt sig til Borgmester P. J. Pedersen angaaende Afgiften paa Udhængsskabe. Men Borgmesteren kunde ikke røre ved den engang vedtagne Vedtægt, den kunde ikke ændres.

En Handlende paa Vesterbro havde udtaget Kontrolmærkerne af »Persil«, for bedre at kunne benytte Varen til Konkurrence. Efter Loven maa det ikke finde Sted. Der faldt en Bøde paa 200 Kr.

Efter Henstilling fra Formanden ophævedes Bestemmelsen, at »ingen kan blive Medlem af Urtekræmmerforeningen, naar de er Leverandør til et eller andet Rabatforetagende«. Det havde nemlig vist sig, at adskillige af de, der med deres Navn indestod for denne Heftelse, har regnet deres Navns Underskrift for intet, og optaget Forbindelse med Rabatforetagender alligevel.

Købmand *Bestle*, Svendborg, som er 91 Aar gl., har været Medlem af Urtekræmmerforeningen i 60 Aar.

Der var dels fra et Medlems og dels fra Bestyrelsens Side Forslag fremme om, efter den aarlige Generalforsamling at servere Smørrebrød for Medlemmerne, dels for at fremme kollegialt Samvær og muligt ogsaa ved Hjælp af denne beskedne Festlighed at have Fornøjel-

sen at se flere Medlemmer ved Generalforsamlingen. Paa den kommende Generalforsamling vilde Medlemmerne faa Lejlighed til at afgive deres Mening derom.

Ang. den ny Lovbestemmelse om Banderolering af Vin & Spirituosa, anmodede Formanden Hr. Georg Hansen om at udarbejde et Udkast af Tolddepartementets Skrivelse, for gennem Medlemsbladet at gøre Medlemmerne bekendt med det.

En Handlende paa Østerbro havde givet Rabatmærker ogsaa paa Øl. Det blev dog standset straks ved en Henvendelse fra vor Forening.

Denne Notits ser ubetydelig ud og mange vil maaske spørge »hvorfor mon den Bagatel kommer med,« men det er ingen Bagatel. Ogsaa for den Ubetydeligheds Skyld, som det synes at være, har der været afholdt Møder, for at opnaa Bryggeriernes Tilsagn om Støtte for vore Bestræbelser for Bedring af Handelsforholdene, og det har i aarevis gjort sit Gavn, derfor maa den regnes med som en værdifuld Ting.

Skrivelse fra Landsretssagfører Carstensen, som Sagfører for »Palmolive«, hvori det stærkt fremhævedes, at ikke alene, den Købmand, der havde skrevet under paa at holde den faste Udsalgspris, er bunden dertil, men ogsaa enhver anden, der handler dermed, da Varen ikke af nogen maa sælges under den af Firmaet fastsatte Pris.

. 1929

2. April. *Medlemsmøde* om den nye Vinbeskatning. Det var ikke saa meget selve Beskatningen, Mødet drejede sig om. Vi er jo saa vant til, at man fra Regeringens Side intet Hensyn tager til Beskatningens Beløb overfor os. Det drejede sig i særlig Grad om at faa sat en fast Pris, som kunde holde, særlig for de originale Spirituosas Vedkommende.

15. April. *Generalforsamling*. Der blev fra Formandens Side fremsat Forslag om en Tilbygning til Stiftelsen, for deri at indrette en Forsamlingsaal, mere praktisk indrettet end den gamle, og da den omtrent kunde forrentes med det Beløb Foreningen anvendte til Sommer- og

Vinterlokale, vilde det ikke være nogen synderlig Udgift, og det vilde være bekvemt for Medlemmerne og Indkøbsforeningerne, at samles i vort eget Hus.

Der blev Forslag fremsat om en livsvarig Æresgave paa 1000 Kr. aarlig til Formanden, Hr. *Fritz Paustian*; det blev enstemmigt og under højlydt Tilslutning vedtaget.

Efter Generalforsamlingen serveredes Smørrebrød, Snaps og Øl, hvilket vakte stor Glæde og Passiaren gik livligt ved Bordene. Der var her rig Lejlighed til ogsaa at drøfte Faginteresser, og mange af de Medlemmer, der ikke tager Ordet ved Møderne, fik maaske ved denne Lejlighed sagt noget af det, de havde paa Hjerte, og som for Foreningen kan have Værdi og være et Fingerpeg til et kommende Mødes Diskussion.

23. April. Skr. fra Skattedirektoratet med Meddelelse om, at Foreningen var fritaget for at betale Skat af saavel de gamle som de nye Friboliger fra 1928, dog skal der ved Ejendomsskyldens Omvurdering paany indsendes Begæring, for at opnaa Fritagelse.

En Restauratør gjorde Foreningen den Glæde at skænke den et gammelt Laugsbrev, der fandtes blandt nogle Papirer af hans Bedstefaders. Dokumentet, der var fra 1844, udstedt til Urtekræmmerensvend Andreas Gunder Andersen og underskrevet af Oldermænden, *Schalde-mose*, den senere første Formand i Urtekræmmerforeningen, er nu indrammet og ophængt paa Foreningens Kontor.

Paa Henvendelse til Politiinspektøren om det ulovlige Salg, der fandt Sted i Kolonihaverne, var der svaret, at der intet blev foretaget, før der forelaa Anmeldelse desangaaende — og her har vi gaaet og troet, at Politiet netop passede paa, at Lovene blev efterkommet. — Der blev saa foretaget nogle Indkøb, hvorigennem det ulovlige Salg bevistes, der faldt ogsaa umiddelbart efter en Bøde af, men, saa mærkeligt det end lyder, de der havde solgt uden Lovlighed, fik ikke Bøde, hvorimod de, der havde købt, fik en Bøde for Overtrædelse af Lukkeloven. Vor Forening protesterede ved Hr. Overretssagfører Magnussen mod denne Dom, thi naar Politiet selv, som i dette Tilfælde — opfordrer til at ind-

sende en Anklage, og denne fremkommer med alle Beviser og det saa resulterer i Bøde for Anmelderen, hvorimod de Handlende, der gaar uden om Loven, gaar fri. Ja, saa maa vi virkelig ærligt tilstaa, at vi kan ikke følge med.

17. September. »Ota« Fabriken havde udsendt i Provinsen og paa Landet til hver Husstand som Reklame 1 Pakke »Pama« Rismel, 1 Pakke Havregryn. Fællesrepræsentationen havde taget Sagen op straks, da vi i rette Tid maatte forebygge, at lignende fandt Sted i København.

Forslag til en ny Lukkelov var under Udarbejdelse fra Medhjælperorganisationernes Side. Der er næppe ret mange af vort Fag, der ønsker yderligere Indskrænkning i Arbejdstiden, men det er muligt, det kommer endda. Da er der kun et at gøre, at prøve paa at faa det saa lempeligt som muligt. Ogsaa Tanken om en Nyordning med Mejeriernes Lukketid maa da nødvendigvis trænge sig paa. I Mejerierne findes jo adskillige Colonialvarer, det er ganske vist tildels skjult om Søndagen ved at hænge et Stykke Lærred for; men hvis man har Lyst og Tid en Søndag Formiddag at se efter Ekspeditionen i disse Butiker, vil man kunne se, at Indehaveren let lader sig forlede til at hjælpe en af sine Kunder ud af en Vanskelighed med forskellige Colonialvarer.

3. Oktbr. Festsalen var nu færdig fra Haandværkernes Side og Bestyrelsen samledes, for at bese den, og det første Indtryk, man fik af Salen, fuldt belyst, som den var, var meget tiltalende og der var almindelig Glæde over den i alle Maader. Haven var blevet noget ramponeret ved Byggeriet, og det blev foreslaaet at lade den gøre fuldstændig i Stand samtidig. Ved samme Lejlighed blev Gangene flisebelagte.

Festsalen indviedes under et Besøg af Medlemmerne Søndag den 6. Oktober.

Der var startet et nyt Rabatforetagende, »Dalco«, hvis Hensigt var at oprette Filialer over hele Byen, ligesom paa amerikansk Vis. Der arbejdedes fra Handelsstandens Side straks for at Vedkommende ikke skulde kunne faa Varer, og der toges særlig Sigte paa de Ting, der som en absolut Nødvendighed hører med til en Colonialforretning. Det viste

sig ret hurtigt, at Rabatforetagendet ikke kunde gaa. Om det var Arbejdet fra Handelsstandens Side, der var Aarsag, betyder mindre. Vi blev fri for den Konkurrence og vi var tilfreds med det Resultat.

15. Oktbr. *Medlemsmøde om Lukkeloven*. Der var ingen Stemning for en tidligere Lukning om Lørdagen end den vi nu har; derimod kunde man gaa med til Lukning Kl. 6 de 5 første Dage i Ugen. Men Hr. Georg Hansen mente, som den, der havde bedst Føling med Lovgiverne, at vi blev næppe fri for en tidlig Lørdagslukning.

Salgshallerne i Klerkegade. Det var Bestyrelsens Opfattelse, at det ikke gik godt med Udlejningen af dem, og, det viste sig forresten ogsaa snart, at Salgshallerne var der ingen, der havde haft Brug for; nu er de forlængst viet til Glemsel.

3. Decbr. Hr. *Fritz Paustian* blev valgt til Formand for Fællesraadet for Vinbranchen, Hr. *Georg Hansen* til Medlem af Voldgiftsretten. Hr. *Chr. Stripp* til Kasserer.

Der forelaa en Skrivelse fra »Dansk Gærcentral« med Forslag til en Overenskomst med Detailhandlerne, hvori de skulde forpligte sig til kun at forhandle Gær fra »Dansk Gærcentral«, imod at der blev tilstillet de forskellige Foreninger en Bonus at anvende til de respektive Foreningers filantropiske Formaal. Afgørelsen udsattes til senere.

• 1930

Gærspørgsmaalet var 8. April 1930 atter til Behandling, uden at man dog naaede det ønskede Resultat. Det lykkedes dog, ved fornyede Forhandlinger at opnaa Enighed om Spørgsmaalet, og der blev saa samlet Underskrifter blandt alle Detailhandlerne.

Fra et Par Bestyrelsesmedlemmers Side — som Følge af den senere Tids Bankvanskeligheder — fremsattes det Forlangende, at Foreningen benyttede Pengeinstitutter, der var mere sikre end Bankerne, og at Foreningens Kapital deltes saaledes, at hvert enkelt Pengeinstitut kun havde til Opbevaring en mindre Del af Foreningens likvide Midler.

En Isenkræmmer havde, ifølge Meddelelse fra en Colonialhandler,

faaet leveret 1 Dunk 10 L. og 24 L. Petroleum i sin Butik. Ved Urtekræmmerforeningens Mellekomst blev Gentagelse forebygget. Aarsagen til Leverancen var, at det fulgte med Petroleumsovnene, der blev solgt fra samme Selskab.

Der blev nedsat et Udvalg, 5 Bestyrelsesmedlemmer, til at reorganisere Lovene samt Vedtægterne for Stiftelsen.

Herværende Firma blev idømt 500 Kr. for at have undersolgt Palmoliveprodukter. De havde tilkøbt sig Varerne ved et andet Detailfirma, og mente sig dækket; men den gik alligevel ikke.

De livsvarige Legater paa 100 Kr. aarlig, som enkelte af Stiftelsens Beboere oppebar, havde medført, at Kommunen trak 80 Kr. fra det Beløb, Legatnyderen fik i Aldersrente, saaledes at der kun blev 20 Kr. tilbage af Legatet til Legatnyderen, og det var jo næppe Testators Mening, ligesom Bestyrelsen ikke heller var glad for det, og der blev straks foretaget det fornødne, for at forebygge det.

12. April. Administrator *Carl Christensen* døde 12. April, 81 Aar gl. og begravedes under stor Deltagelse fra Frederiksberg Kirke. Bestyrelsesmedlemmer fra »Københavns Detailhandlerforening« og Urtekræmmerforeningen dannede Æresvagt ved Kisten.

28. April. Ved *Generalforsamlingen*, hvor alle Valgene var Genvalg, skulde der samtidig vælges et Medlem til Bestyrelsen, i Stedet for Hr. *Carl Christensen*. Imellem de foreslaede valgtes *P. Christoffersen*.

De nyudarbejdede Love blev forelagt og, efter nogen Diskussion, vedtaget.

22. Maj. *Huslejelovens Ophævelse*. Det var et Spørgsmaal, der greb dybt ind i de fleste Handlendes Tilværelse. Intet Under, at der var mange tilstede ved Mødets Begyndelse og Luften var ligesom ladet med Elektricitet, der gav sig Udslag i nogle kraftige Udtalelser. Det var nærmest Formanden, der maatte staa for Skud, paa Grund af en Udtalelse til en Interview'er fra et af de store Dagblade. Det er godt, at meget af det, der bliver sagt paa et saadant Møde, halvt med Vredesglimt i Øjnene, ikke er værre, end at man i al Fredsommelighed kan sidde ved samme Bord og passiare, naar Mødet er forbi. Til at

begynde med saa det ud til, at man ønskede Formandens Hoved paa et Fad.

Der blev forelagt en Resolution, som blev vedtaget, og andet kunde der jo heller ikke gøres. Ændringerne i Loven foregaar jo et andet Sted — og det blev jo heller ikke saa slemt, som ventet; men derfor er det jo sundt og klogt alligevel, at man paa Rigsdagen erfarer Stemningen ude i Folket, som en Vejviser i Arbejdet derinde.

12. Juni. Formanden bød *P. Christoffersen* Velkommen i Bestyrelsen til et behageligt og for Foreningen nyttigt Samarbejde — hvilket *P. Christoffersen* omgaaende kvitterede for.

Hr. Christoffersen er jo ingen ny Mand i Foreningslivet, idet han i en Aarrække har været i Bestyrelsen for Vesterbros Handelsforening, deraf nogen Tid som Formand.

Efter en Klage fra Husmoderforeningen ved dens Formand, Fru *Karen Braae*, over, at der ikke i saa høj Grad som ønsket, fandtes dansk Mel til Forhandling i Butikerne, d. v. s. det saakaldte »Dansk Hjemmemel«, svarede Formanden, at Urtekræmmerne intet havde imod ogsaa at sælge dansk Mel, men »Dansk Hjemmemel« var 5 Kr. dyrere pr. 100 kg end andet dansk Mel og Pakninger af Mel under 2½ kg vilde vi absolut ikke interessere os for, da det stred mod vor Købmandsopfattelse at sælge pakkede Varer, dels fordi Fortjenesten ofte er stærkt beskaaret, dels er Købmanden jo ogsaa ude af Stand til at skønne om Varens Kvalitet, naar han ikke faar den at se. Og til Slut bemærkedes, at Husmødrene jo i første Instans var de bestemmende om hvilke Varer, der skulde anvendes, og der forlangtes hovedsagelig amerikansk Hvedemel.

Der var Forslag fremme om et Emblem til Medlemmerne, men det forekom Bestyrelsen at have liden Interesse, da man i Almindelighed glemte Emblemet hjemme.

»Vitamon« havde ifølge Ønske fra vor Side foretaget den Reform, at deres Produkter fremtidig blev prismærkede.

De danske Vin- og Konservesfabriker stillede sig absolut afvisende overfor Tanken om paastempledde Priser.

J. P. Petersen blev valgt til Administrator i Stedet for Carl Christensen, et Hverv, som han sikkert er absolut egnet til; i hvert Fald maa det erkendes, at han omfatter det med megen Interesse.

Efter de nye Love vil den merkantile Kasse faa et højest nødvendigt Tilskud, nemlig $\frac{1}{2}$ Delen af Kontingentet, i Stedet for $\frac{1}{3}$ Del tidligere.

Hr. *Georg Hansen* havde Onsdag den 17. September 25-Aars Jubilæum som Formand for Frederiksberg Købmandsforening og blev i den Anledning hilst med venlige Ord af Formanden.

Hr. *Job. C. Hooge*, der i 25 Aar har tegnet Annoncer til Medlemsbogen, blev lykønsket af Formanden, samtidig blev der i Foreningens Navn overrakt ham et Guldur med Inskription.

Et Medlems Hustru, hvis Mand er svagelig og rimeligvis aldrig bliver i Stand til at varetage sin Plads som Hjemmets Forsørger, spurgte, om hun kunde indtræde i Mandens Rettigheder som Medlem af Foreningen.

Der blev svaret, at naar hun opfyldte Mandens Forpligtelser, var der intet til Hinder, dog føjedes der til, at for saa vidt hun ved Mandens eventuelle Død giftede sig igen, da ophørte hendes Medlemsret.

18. Sept. Købmandsskolen havde 50 Aars Jubilæum og Foreningen bevilgede da i den Anledning 500 Kr. til Skolen, da Urtekræmmerforeningen jo i højt Maal har nydt godt af dens Virksomhed. 4 Bestyrelsesmedlemmer repræsenterede Foreningen ved en Aftenfest paa Børssalen, hvor Hans Majestæt Kongen var tilstede.

Petroleumspriserne. Det kniber stadig med at faa Petroleumsselskabet til at indse, at Avancen er for lille for os, og navnlig ved Prisændringer tages der for lidt Hensyn til, om Avancen bevares, og vi maa derfor jevnlig ulejlig Selskabet med vore beskedne Ønsker.

Sammenslutningen. Der har i Aarenes Løb været fremsat Ønsker om en Sammenslutning af alle Landets Handelsforeninger, der har været arbejdet paa forskellig Vis, for at finde den Generalnævner, det kunde gaa op i, men stadig er det strandet, det har dog næppe været det rent tekniske, der voldte Vanskeligheder. Det har maaske snarere

været de forskellige Organisationers førende Mænd, der ikke gerne ofrede deres Førerstilling, for at give sig ind under en anden Organisation, og i Stedet for at være Fører for en Afdeling af Handelsstanden, blev Fører for en Underafdeling. Aarsagen er, som sagt, skjult. Men Arbejdet blev med fornyet Kraft atter taget op og Sammenslutningen fandt Sted, dog ikke i den Form, der først var tænkt, men kun som et intimt Samarbejde, hvilket i Realiteten bør betyde det samme. Et Fællesblad skulde man ogsaa have; men det var ligesaa vanskeligt. Dog lad os haabe, at denne nærmere Tilslutning, som baade Hr. *Paustian* og Hr. *Georg Hansen* har lagt et stort Arbejde i for at naa, maa være Forløberen til den endelig engang fastsammentømrede Organisation, gældende og bindende for hele den danske Købmandsstand, da vil de Resultater, der engang opnaas, sikkert blive prægede af dette Sammenholds Styrke.

3. Decbr. Formanden, Fritz Paustian, havde 30-Aars Jubilæum for hans Virksomhed indenfor »De københavnske Handelsforeningers Fællesrepræsentation«.

Foreningen havde sendt Lykønskning til Hs. Maj. Kongens 60-Aars Dag, for hvilken der forelaa Hs. Majestæts Genhilsen og Tak.

Der var Diskussion om Kaffesurrogatpriserne. Formanden frygtede dog for, at hvis Prisen blev nedsat, vilde det komme til at gaa ud over de Handlende, idet der samtidig vilde blive en mindre Fortjeneste. De fleste Købmænd fik endnu 20 Øre pr. Pakke.

Efter Forhandlinger med Sukkerfabrikerne ang. Emballage, gik Sukkerfabrikerens Direktion ind paa at fritage Købmanden for Tabet ved Returnering af Kasseemballagen. Mon det ikke er det eneste Punkt Sukkerfabrikerne har imødekommet os paa, under alle de Forhandlinger, der Aarene igennem har fundet Sted.

• 1931

12. Februar. Fra Stadsingeniøren i Magistratens Byggeplans Afdeling var tilsendt Foreningen Meddelelse om, at nu vilde den ved et tid-

ligere Tidspunkt indsendte Begæring til Magistraten om Overtagelse og Vedligeholdelse af Nannasgade træde i Kraft. Udgiften bliver forholdsvis ringe for vor Forening. Afgiften beløber sig i aarligt Bidrag pr. løbende Meter Facade til Kr. 1,50, som indbetales til Kommunen hver 1. Oktober.

Fællesrepræsentationen har tilstillet Folketingsudvalget ang. Næringsloven en Skrivelse, hvori paapeges det uheldige i Lovforslaget om Adgangen til et ubegrænset Antal Borgerskaber indenfor samme Kommune, ligesom der i Skrivelsen blev gjort opmærksom paa det illegitime Salg, der finder Sted indenfor de store Institutioners Personale.

Illum, der nu ogsaa sælger Vin og Spirituosa, havde overladt sit Personale Spirituosa til personligt Forbrug til Priser, der laa under de Priser, der findes anført i Overenskomsten, og som enhver Handlende har underskrevet paa at ville overholde, hvilket Fællesraadet for Vinbranchen gjorde Firmaet opmærksom paa.

12. Febr. Der havde gentagne Gange indenfor Bestyrelsesmøderne været paatalt, at der kunde ønskes en betydelig Tilgang af Medlemmer til Foreningen. Efter at have drøftet Sagen, mentes det rigtigt at udarbejde en Henvendelse til de Urtekræmmere, der stod udenfor Foreningen. Det overlodes til et af Bestyrelsesmedlemmerne at udarbejde en saadan Henvendelse.

18. Marts. *Medlemsmøde* i Forsamlingssalen. Dagsordenen var Sammenslutningen og Formandsvalget i Fællesrepræsentationen. Angaaende Sammenslutningen, bemærkedes det, som tidligere omtalt i nærværende Bog, at det blev ikke Sammenslutning, som tænkt var, men et intimt Samarbejde. Aftenens Hovedspørgsmaal var Formandsvalget, maaske ogsaa den egentlige Grund til Afholdelse af Mødet, og der var ogsaa adskillige af de tilstedeværende, der deltog i Debatten derom. Ønsket var at faa en Colonialkøbmand til Formand. Urtekræmmerforeningen er jo en af de største indenfor Fællesrepræsentationen, og der kunde paa den Maade være noget berettiget i Ønsket. Skulde det gaa efter Tur, vilde det jo være adskillige Aar, før det kunde tilkomme os.

Mange af de tilstedeværende anbefalede Georg Hansen til Formandsposten, idet de fremhævede ikke alene hans Egenskaber men ogsaa hans Fortjenester ved igenem mange Aar at have gjort et eksempel-løst stort Arbejde for Handelsstanden. Selv de, der ønskede at lade Formandsvalget hvile lidt, d. v. s. lade det blive, som det var, anerkendte i fuldt Maal Georg Hansens udmærkede Egenskaber, noget man forøvrigt ikke kan komme udenom, men syntes dog, at man i dette Tilfælde maatte tage andre Hensyn, og derfor ønskede at blive ved Forholdene, som de var. Ved en Afstemning om Spørgsmaalet til Slut, viste det sig, at Georg Hansens Tilhængere var i absolut Flertal.

9. April. Fra Handelsministeriet forelaa Forespørgsel om Betegnelsen »Eddike« burde anvendes ogsaa for Eddike fremstillet af Syre eller alene for Gæringseddike. Der svaredes, at Købmandsstanden ansaa det for forsvarligt, at Fællesbetegnelsen Eddike vedvarende benyttedes for begge Slags, men dog saaledes, at den Eddike, der er fremstillet ved Gæring, faar en Undertitel »Gæringseddike«, og Eddike, fremstillet ved Syre, med Undertitlen »Nedsat Eddikesyre«. Begge Betegnelser med lige store Typer.

Fællesraadet for Vinbranchen. Det har vist sig, at denne Sammenlutning har virket godt. Der har ganske vist i Aarets Løb været nogle Overtrædelser, der maatte paatales, enkelte fik Bøder, men i det store og hele ser det ud, som det er en heldig Foranstaltning.

Den agitatoriske Skrivelse til Ikke-Medlemmer forelaa udarbejdet, og den mentes at have en passende Form, maaske noget for lang, men der var jo adskilligt, der skulde omtales. Tilbage var saa Spørgsmaalet om at finde en kvalificeret Mand, en levende Agitator ved Siden af.

Næringsloven var færdig fra Rigsdagen, selv om ikke den var helt præget af vore Ønsker, var der dog nogenlunde Tilfredshed med den.

Carlsberg Bryggerierne havde indbudt Bestyrelsen sammen med Bestyrelserne for Byens andre Foreninger, der har Forbindelse med Bryggerierne, til en Frokost, i Anledning af Afslutningen af en 10-Aars Byggeperiode, for at d'Herr. kunde tage de storslaeede nyindrettede Lokaler i Øjesyn. Besøget sluttede med en vellykket Frokost.

Urtekræmmerforeningens Sangkor blev, efter Ansøgning, tilstaaet et ekstraordinært Bidrag paa 200 Kr.

Administrator havde 25-Aars Forretnings Jubilæum 17. April, og modtog i den Anledning en Hyldest og Hilsen ved Besøg af Bestyrelsen.

Hr. *Albert Jørgensen* meddelte, at han ønskede at blive fritaget for sit Bestyrelshverv ved Foreningsaarets Afslutning, altsaa ved Generalforsamlingen, hvilket indrømmedes.

Da Formanden, *Paustian*, havde været Foreningens Formand i 10 Aar, tog Hr. C. E. Petersen Anledning til i smukke og velvalgte Ord at prise Formanden baade for det store Arbejde, der var udført for Foreningen i hans Formandstid, men ogsaa for den Lykke, det havde været for Bestyrelsen at have ham i vor Midte. Paa selve 10-Aars Dagen var der aflagt Besøg med Gratulation i Formandens Hjem.

23. April. *Generalforsamling*. Et Medlem omtalte den stærkt omsigribende Hjemmefabrikation af Vin og pegede paa det Tab Statskassen derved paaførtes, men da navnlig i første Række det Tab, der derved paaførtes de Handlende, og det resulterede i, at vedkommende Medlem foreslog og fik vedtaget en Resolution med følgende Ordlyd: »Generalforsamlingen henstiller til alle Kollegaer Landet over, at modarbejde Salg af Vingær og andre Redskaber til Fremme af Hjemmebrygning, og at arbejde for at denne Hjemmebrygning beskattes paa samme Maade som den legitime Fabrikation af Frugtvine.«

Generalforsamlingen valgte Hr. *Carl Hemstra*, Fælledvej, til Bestyrelsesmedlem i Stedet for *Albert Jørgensen*.

16. Juni. Der forelaa Overenskomst med »Maggi« og »Liebig« om fastsatte Udsalgspriser, der skal overholdes.

Generalforsamlingens Forhandlinger var denne Gang stenograferede, hvad der var almindelig Tilfredshed med, desværre var de forsent fremkomne i Medlemsbladet, hvilket beklagedes.

Et Medlem, der var Leverandør til Embedsmændenes Forbrugsforening, hvor man havde forlangt, at han skulde give Rabatmærker ogsaa paa Sodavand, men iøvrigt ogsaa paa mange andre Ting, hvor der

var Prisoverenskomst med Grossererne, forespurgte om Urtekræmmerforeningens Stilling hertil. Det blev ved et Bestyrelsesmedlem gjort vedkommende bekendt med, at disse Overenskomster ifølge Lovene skal overholdes, ligesom en Rabatgivning paa Sodavand og Bryggeriernes øvrige Produkter vilde medføre, at han blev afskaaret fra at faa disse Varer til Forhandling i Fremtiden.

Overretssagfører Magnussen havde, paa Opfordring af Formanden, i Aaret 1929 for Urtekræmmerforeningen indgivet et Andragende til Direktoratet for Københavns Skattevæsen, om at der maatte blive givet Urtekræmmerforeningens Stiftelse Fritagelse for at svare Indkomstskat til Københavns Kommune. Der var nu indkommet Svar fra Skattedirektoratet, at Andragendet var bevilget. Fritagelsen sker paa Betingelse af, at der hvert Aar, inden Udgangen af Marts Maaned, tilstilles Direktoratet en Redegørelse for Stiftelsens økonomiske Forhold i det forløbne Aar.

Et Medlem, der var slettet paa Grund af Restance, forespurgte, om han atter kunde blive Medlem, hvis han betalte Restancen, hvilket blev ham indrømmet, dog med det Forbehold, at udeblev Afdragene nogen Gang, var hans Ret tabt og det indbetalte betragtedes da som Afdrag paa hans Gæld til Foreningen.

8. Oktober. Formanden bød *Carl Hemstra* Velkommen til Arbejdet for Standens Interesser.

Et herværende Trykkeri havde undfanget en Idé om et nyt Ugeblad, »Danske Hjem«, kaldet, der skulde have til Hovedformaal at drive Propaganda og arbejde for en Paavirkning af det købende Publikum til Gavn for Handelsstanden. Startmidlerne skulde for en Del skaffes tilveje ved et 20 Kroners Bidrag fra hver enkelt Handlende de kunde formaa til at interessere sig derfor. Handelsstanden, ihvertfald den københavnske, stillede sig noget køligt overfor Tanken, og det vil næppe lykkes for Firmaet at bringe Bladet frem under den tænkte Form.

Et Detail-Kaffefirma, der tidligere var dømt for Overtrædelse af Næringsloven og Lov om falsk Reklame, fik en Bøde i Politiretten for de nævnte Forhold, paa 50 og 100 Kr.

Illum og Fønnesbech, der begge havde været Leverandører til Medlemmer af »Forbrugsforeningen for Embeds- og Bestillingsmænd«, omend under en anden Form end den sædvanlige, med Brugsforeningens Kontor som Mellemed, har begge opsagt den nævnte Forbindelse.

D.D.P.A.s Petroleumspriser gav atter Anledning til en Henvendelse til Selskabet, og der opnaaedes endelig den Overenskomst, at fremtidig vil der ved Prisændringer blive forhandlet med vor Forening om Avancespørgsmaalet.

En Handlende havde givet Rabat ved Salg af Petroleum, hvilket dog, ved Foreningens Indgriben, hurtigt blev standset.

Udstillingen »Moderne Forretning« havde udsat Præmier for Byens bedste Ekspedient. Ved Prøveindkøb i forskellige Butiker, der blev dog kun prøvet i ca. 200, kom man til det Resultat, at en Dame, Hr. Købmand *Mentz's* Hustru, Gl. Kongevej, skønnedes at være den mest fuldkomne. Da det faldt i vort Fag, hædredes Fru Mentz ogsaa fra vor Side med en Lykønskning, ledsaget af en Buket Blomster.

Af Formanden, og med Sanktion af den øvrige Bestyrelse, anmodedes *C. L. Christiansen* om, paa Grundlag af Foreningens Forhandlingsprotokoller og andet foreliggende Materiale, at udarbejde et Skrift i Anledning af Foreningens tilstundende 70-Aars Jubilæum. Hvorledes Jubilæet ellers skal forme sig, bestemmes senere af et dertil nedsat Udvalg.

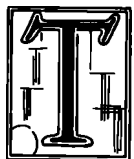
Et Medlem havde ladet sin Søn, som Lærling i sin Butik, modtage privat Undervisning i Handelsskolefagene, og ønskede nu herfor, i Lighed med, hvad andre Medlemmer kan opnaa, Godtgørelse af Skolefondens Midler. Men da det er en Forudsætning, at Eleven undervises paa Købmandsskolen, hvor Foreningen har Lejlighed til at kontrollere baade at de møder, at Undervisningen finder Sted i det Maal, man maa forlange, og at Foreningen tilsidst har Anledning til at kontrollere det Resultat, der er naaet, skønnede Bestyrelsen, at man ikke kunde gaa udenfor de engang givne Rammer, og derfor maatte afslaa at imødekomme Anmodningen.

Der var blevet gjort et Forsøg med Propaganda for at skaffe Tilgang

af Medlemmer til Foreningen paa Grundlag af den af *C. L. Christian-
sen* affattede Henvendelse. Det viste sig dog, trods megen udvist Flid,
at det var næsten ugørligt f. T. at faa nogen til at interessere sig for
Optagelse i vor Forening. Naar det er saaledes, saa ligger Grunden
ligefer. Ængstelsen for i de økonomisk vanskelige Tider at paatage
sig yderligere Udgifter. Men hvis man tænkte Tanken tilbunds og man
saa paa den Fordel, der opnaaedes ved Foreningsarbejdet baade mer-
kantilt og filantropisk, da var der mange, der vilde sætte sig ud over
denne relativt ringe Udgift, det i Virkeligheden er.

Der var indenfor Fællesrepræsentationens Medlemmer nedsat et Ud-
valg, som havde til Hensigt at arbejde for at komme den megen illoya-
le og illegitime Handel tillivs. Udvalget omfatter alle Handelsbran-
cher, og det kan ikke nægtes, der er et stort Arbejdsfelt. Det er ikke
Smaating, der gaar uden om den legitime Handel, paa Kontorer, Fa-
briker, Hospitaler og i større Virksomheder og sidst de omsiggribende
Marketenderier, som giver sig af med Forhandling af snart sagt alle
mulige Slags Varer. Til at begynde med var det kun Forfriskninger,
man solgte, men nu er det bleven til alle Livsfornødenheder, hvilket
Handelsstanden maa modarbejde med alle til Raadighed staaende Mid-
ler. Vi har Loven med os, men da det jo er ulovlige Handler, der fin-
der Sted, sker det selvfølgelig paa en saadan Maade, at det ofte er van-
skeligt at komme til Livs.

En Del af de saakaldte Koloniallagre havde skiltet med »Detail Salg
til en gros Priser«, hvilket ikke er tilladt efter »Lov om falsk Reklame«.
Nogle af disse havde ved Henvendelse derom fjernet omtalte Skilt,
andre er ved Overretssagfører Magnussen anmeldt for Politiretten.

ilsyneladende er den Udvikling og de Fremskridt, der har fundet Sted indenfor vor Forenings Liv i de sidste 35—40 Aar, større end i noget tilsvarende Afsnit, baade under Lavstiden og Aarene fra Lavets Ophør indtil ca. 1895.

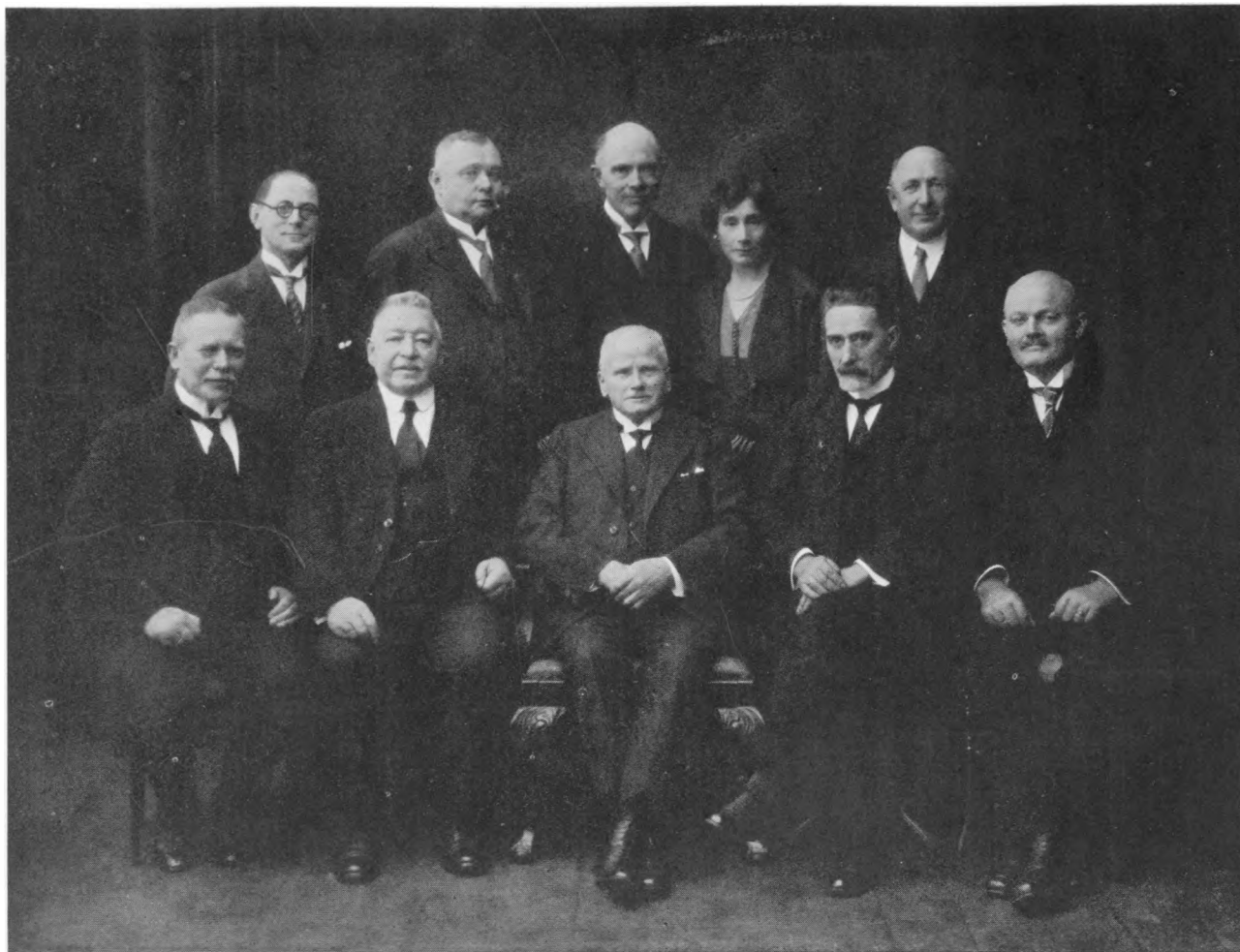
For Urtekræmmerforeningens Vedkommende var det filantropiske tidligere det væsentligste Indhold af Arbejdet. Men den Gæring, der fandt Sted i alle Grene af Befolkningen og hvis Formaal var en Bedring af Livsforholdene, har haft en sideløbende Udvikling ogsaa indenfor vor Stand, som lykkeligvis har ført til — selv om den filantropiske Side af Foreningens Liv ogsaa er vokset ganske betydeligt i de senere Aar — at det merkantile Arbejde til Gavn for Standen i langt højere Grad har præget Livet indenfor Foreningens Rammer, hvilket tydeligt træder frem baade ved Bestyrelsesmøder og Generalforsamlinger, i den Mængde Sager, der er til Behandling.

I de gamle Forhandlingsprotokoller er et Bestyrelsesmøde undertiden refereret paa $\frac{1}{2}$ Folioside, og der har ofte kun været eet eneste Emne til Behandling. Ja, endog enkelte ordinære Generalforsamlinger har kunnet refereres paa mindre end en Folioside.

Ved et Bestyrelsesmøde nu, er der undertiden beskrevet 10—11 Foliosider, for at give et Billede af Forhandlingerne og ligeledes i samme Forhold paa Generalforsamlingerne; man vil heraf have en lille Forestilling om den Udvikling, der har fundet Sted.

Ligesom ovennævnte ser man, at Pengene, man regnede med den Gang, ogsaa var smaa, dels var Pengenes Købeevne større paa det Tidspunkt, og, det kan vel siges her, dels var man meget beskeden i sine Ønsker. Vi ser saaledes, at der er ydet (1862—70) til Begravel-seshjælp 5 Rdl., eller til Konfirmationshjælp 10 Rdl. Et Medlem har anmodet om en Rejsehjælp til Amerika og opnaaet det svimlende Beløb af 20 Rdl.; altsammen Beløb, som i vor Tid vilde synes at være meget smaa.

Enkelte store Mærkesager er stadig gaaet igen gennem Forhandlingerne, derunder Tilgiftssagen, Rabatsspørgsmaalet og endelig Lukkeloven, hvilke alle har været Genstand for Behandling paa mange Mø-

N. E. Steiner Carl Hemstra P. Christoffersen Frk. Theo Liebst L. Chr. Nielsen

Georg Hansen

C. E. Petersen
Nestformand

Fritz Paustian
Formand

Sekretær

J. P. Petersen
Administrator

C. L. Christiansen

der, været vedtaget ved Lov og atter, ved Vanrøgt, dels af de Handlende, dels af Øvrigheden, gaaet i Glemmebogen igen — dette gælder saaledes om Tilgiftssagen.

I 1750 finder vi Tilgiftssagen omtalt som en saare uheldig Ting for Handelsstanden, og vi kan spore dens Vej gennem Aarene, indtil vi for faa Aar siden fik vedtaget en Lov, der forbød Tilgift. Spørgsmaalet maa i Øjeblikket siges at være løst, selv om der vel nok hist og her af den enkelte Købmand dispenseres i enkelte Tilfælde, og det vil næppe nogensinde rejse sig i den Form, vi ældre Købmænd har kendt.

Rabatspørgsmaalet, som vi kender det nu, er ikke af saa gammel Dato som ovennævnte, til Gengæld er det maaske mere ondartet, købmandsmæssig set, og før vi faar en Lov, der forbyder Rabatgivning under den nuværende Form med 3die Mand som Mellemed, vil det næppe lykkes Handelsstanden at blive den kvit.

Der er næppe Tvivl om, at alle de rabatgivende hellere i Dag end i Morgen ønskede dette Forhold bortfjernet for stedse. Lad os haabe, at det maa lykkes Regering og Rigsdag at finde en Form, hvorunder dette kan ske, med mindst mulig Fortræd for de Paagældende, og som ikke kan omgaas.

Lukkeloven har siden 1892, da vi fik Loven om Lukning af Butikerne Søndag Eftermiddag, gennemgaaet adskillige Forvandlinger, og den er atter i Smeltediglen paany, for om muligt igen at faa indskrænket Arbejdstiden.

Helsøndagslukningen indtraadte efter Købmandsstandens Ønske og Andragende til Regeringen 1904 — nærmere omtalt i Forhandlingsprotokollen for dette Tidspunkt. Spørgsmaalet om tidligere Lukning om Aftenen var allerede gammelt den Gang, men det var hidtil ikke lykkedes at naa til en Lovgivning derom. Man maatte nøjes med i Sommermaanederne, ad Frivillighedens Vej, kvartersvis at enes om en Time tidligere Lukning.

Det var dog ikke altid let at opnaa Enighed derom, ofte faldt det hele til Jorden, fordi en enkelt Købmand nægtede at lukke, enten fordi han var saa bunden af gammel Sædvane, at han ikke kunde tænke sig

en Nyordning, eller ogsaa han boede paa et Sted, hvor der netop, efter hans Skøn, var nogen Aftenforretning.

Endelig i Aaret 1908 i Oktober fik vi saa gennemført en Lov om tidlig Aftenlukning Kl. 8 samt Lukning Juleaften Kl. 6 og Grundlovsdag fra Kl. 12.

Der blev saa Fred om Lukkespørgsmaalet for en Aarrække, ikke saaledes, at det hvilede, men fra selve Købmandsstanden var der ingen Ønsker om yderligere Indskrækning fremme. Det har vistnok vist sig, selv om det ikke kan bevises med Tal, at for hver Arbejdstidsindskrækning, der har fundet Sted, er det ligesom at Omsætningsforholdene ændredes, i hvert Fald blev det hævdet, navnlig ved Søndags Formiddagslukningen, at det Salg, der var paa denne Dag, ikke var mærkbart bagefter paa Ugens øvrige Dage. De Handlendes Antal forøgedes jo stadig og det kan hænde, at det var dette og ikke særlig Ændringen i Lukketiden, der bevirkede en Mangel i Omsætningen, selv om det første maatte bære Skylden derfor.

Fra Medhjælpernes Organisationer arbejdedes der dog stadig for en kortere Arbejdstid, hvad man jo godt kan forstaa, for dem betød det en afgjort Fordel, hvis det kunde naas. De behøvede ikke at frygte for at blive overflødige, thi naar Arbejdstiden koncentreredes, maatte der jo selvsagt med det samme Arbejde blive mere Brug for de samme Kræfter. Fra Købmændenes Side med de foregaaende Loves Virkninger in mente, ønskede man ikke yderligere Indskrænkninger, men dette Synspunkt kunde man ikke vente at finde hos Medhjælperne.

Imidlertid skulde det blive ændret ad Veje, ingen havde tænkt sig. Krigen kom i 1914 og i de næstpaafølgende Aar kuldkaستes alle tidligere Lukkelove — ligesom saa meget andet — og Arbejdstiden indskrænktes da, ikke af Hensyn til Handelsstanden, men til hele Samfundets Vel, nemlig af Hensyn til Lys- og Brændselsbesparelse. Og nu, da vi alt i en Aarrække har levet under den dengang vedtagne Lov, er der næppe nogen der ønsker de gamle Forhold tilbage, selv om man nu og da hører den Udtalelse, at alt var meget bedre den Gang.

Lukketiden, som f. T. er Kl. 6 de fire første Dage i Ugen, Kl. 7 Fre-

dag, Kl. 9 Lørdag; Juleaften Kl. 4 og Grundlovsdag fra Kl. 12, og af Hensyn til Landkøbmændene en Time længere de fem første Dage i Ugen om Sommeren, kunde jo passende for en Aarrække, efter Købmændenes Skøn, danne Afslutningen paa Lukkespørgsmaalet. Vi har dog ikke Fred alligevel.

Fra Medhjælpernes Side er der atter fremsat Krav om tidligere Lukning og der ligger f. T. paa Rigsdagens Bord Forslag om en saadan. Vi har som sagt ingen Ønsker i den Retning, men det er muligt, at vi alligevel kommer til at se en ny Ordning igen. Det er dog at haabe, at der fra vore Organisationers Side maa opnaas Indflydelse paa Lovens Ændringer, saaledes at den kommer til at gøre saa lidt Fortræd som muligt, med andre Ord: at der bliver taget et ligeligt Hensyn til alle Sider.

Udvikling og Ændring af Forholdene i vort Fag maa nødvendigvis følge med den øvrige Udvikling indenfor Samfundet. Selv om et Spørgsmaal har naaet en Afslutning, saa vi synes, at det nu burde ligge fast der, saa gaar det med dette som ude i Naturen, at ved Afslutning af Aaret, hvor alting synes at hvile, ligger der allerede i Træer og Buske Kimen gemt til det nye Liv, der vil bryde frem, naar Tiden er moden dertil.

Foruden disse ovennævnte Hovedspørgsmaal, har Interessen i en senere Periode været koncentreret om Næringsloven.

Det var med nogen Ængstelse Handelsstanden erfarede Indholdet af det paa Rigsdagen fremsatte Forslag til en ny Næringslov. Der var adskilligt deri, der greb dybt ind i de tidligere Handelsforhold og paa en saadan Maade, at det i vore Øjne maatte betragtes som en betydelig Forringelse, hvis det skulde blive Lov.

Det lykkedes dog, ved et vedholdende Arbejde af Handelsstandens Repræsentanter og Imødekommenhed af Regering og Rigsdag, at faa fjernet de værste Anstødssten og givet Loven en saadan Form, at vi, selv om ikke alle vore Ønsker blev opfyldte, dog maa betragte den nu vedtagne Næringslov som antagelig.

Den gamle Næringslovs Levetid var 75 Aar. Skulde den ny opnaa

en lignende Alder, burde den jo helst i Formen være nær det fuldkomne.

Vort Fag har ligesom alt andet været udsat for adskillige Forandringer i Aarenes Løb, navnlig siden Aarhundredets Begyndelse. Det, der har grebet dybest ind, er vel nok Oprettelsen af de mange Specialforretninger i Kaffe, The, Mel, Gryn, Vine, Spirituosa, Cigarer og Confiturer, og ikke mindst har Oprettelsen af den store Mængde Sæbe- og Parfumeudsalg voldet vor Stand stor Fortræd. Naar netop disse Varesorter har været foretrukket som Specialer, da ligger det nær, at det var fordi disse hver for sig levnedes den Handlende lidt større Avance end de mere deciderede Colonialvarer eller daglige Forbrugsartikler. Der er ganske vist til den anden Side fremkommet mange Ting i Colonialfaget, som før dels ikke har været brugt, dels maaske været upaaagtede, men det har dog slet ikke opvejet det, der paa den anden Maade er gledet fra os.

Naar en velforsynet Colonialbutik saaledes for Tiden indehaver mange flere Varesorter end for 30—40 Aar siden, har det samtidig ført til, at de alle er meget mere pyntelige end den Gang og samtidig har Nødvendigheden lært os, at lægge megen Vægt paa Udstilling af Varerne, dels i Vinduerne, dels i Butiken. Det er ikke mere Kunderne, der skal spørge: »Har De det?« Den Handlende bør helst forinden Ekspeditionen er begyndt, have overbevist dem om, at den Vare, de søger, er tilstede. Vinduerne er den Handlendes Visitkort, det er derfor ogsaa af stor Betydning, at de ikke alene er smukke, men tillige omfattende af Indhold. Det vil ogsaa lette Ekspeditionen betydeligt, thi det Indtryk, Kunden erhverver sig ved at betragte de udstillede Varer, er altid bedre end det, den Handlende kan bibringe dem ved sin Veltalenhed.

Foruden ovennævnte kommer den meget væsentlige Faktor til, at mens man sidst i forrige Aarhundrede kunde træffe Butiker, hvor man endnu betjente sig af Petroleumslamper til Butiks- og Vinduesbelysning, saa er der næppe nogen nu, der ikke har elektrisk Lys, hvilket giver et mere festligt Indtryk baade af Butik, Vinduer og Varer, og der

er ingen Tid, hvor en Butik præsenterer sig smukkere end i fuld Aftenbelysning.

Forskydninger af den Art, Specialforretningerne har skabt, vil stedse forekomme og vi maa haabe, at der altid vil være en vaagen Urtekræmmerstand, rede til at gribe de nyopdukkende Chancer og besidde Evnen til at passe sig til efter de nye Forhold, ikke blot for at bevare Status quo, men for stadig at rendyrke og højne Faget, saaledes at det kan overleveres til de kommende Udøvere som en smuk Arv, et godt Grundlag, der kan arbejdes videre paa.

Med nærværende afsluttes 70 Aars Perioden 1862—1932 for vor Forening, en virksom og indholdsrig Tid.

Naar 70-Aaret indtræffer i et Menneskeliv, hører man ofte den kendte Udtalelse: »Halvfjerdssindstve er Støvets Aar.« For Foreningen er dette ingenlunde Tilfældet, det betegner kun Slutningen af et Afsnit og med dette Afsnit som Grundlag vil Foreningen vende Blikket fremad mod det ny, der venter i Fremtiden, den vil, som Fuglen »Phønix«, vokse frem af det svundne med nye Idéer, nye Impulser, nyt Haab om en lykkelig Fremtid, til Gavn og Glæde for Medlemmerne og til Ære for vort Fædreland, som vi alle gerne vil tjene med alle vore Evner.

LEGATER .

skænket til Foreningen i Aarenes Løb:

	Kr.
D. V. Dons og Hustrus Legat	8,000.—
O. S. Vads Legat	6,000.—
Handelsbetjentenes Legat	5,600.—
Lars Pedersens Legat	2,000.—
R. Steensballes Legat	1,000.—
Ludvig Aagaards Legat	200.—
Olivia Rabens Legat	4,000.—
Assurance Legat	20,200.—
Jacob Holm & Sønners Legat	10,000.—
Anton Hansen og Hustrus Legat	10,000.—
Chr. A. Munck og Hustrus Legat	4,500.—
Wilhelm Laybourns Legat	1,000.—
Tillemann Hempel Bangs Legat	4,200.—
Otto Fr. Borchsenius Legat	2,000.—
Chr. E. Hansens Legat	2,000.—
Siegfred Goldschmidt og Hustrus Legat	15,933.67
C. F. Richs Legat	50,000.—
Fritz Cloettas Legat	3,000.—
Emanuel Petersens Legat	2,000.—
Jacob A. Ramlaus Legat	5,000.—
Amsel Jacob Meyers Legat	24,545.08
Selgen Sthyr's Legat	5,000.—
Th. Bagge og Hustrus Legat	1,000.—
Cornelius Stau og Hustru Elisabeth Staus Legat	5,000.—
C. A. Olesens Mindelegat nom.	11,600.—
Michael Sejersens Legat (Emanuel Møller & Co.)	2,000.—
Peter Haureberg og Hustrus Legat	16,642.24
Fr. Th. Schelligs Legat	2,800.—
A. C. Gaméls Mindelegat	10,000.—
Stiftelsens Brændselslegat fremkommer som Rente af flg. Legater:	
Kaptain Høyer og Hustrus Legat	10,000.—
Hans Hansens Legat	500.—
Brødr. Cloettas Legat	1,000.—
J. L. Schouboes Legat	1,000.—
E. T. Poulsens Legat	2,000.—

	Kr.
F. T. Hillebrandts Legat	2,000.—
Axel Selmers Legat	922.40
Th. Wogensens Legat	4,132.68
Konsul C. Cloetra og Hustrus Legat	1,000.—
Konsulinde O. Cloetras Mindelegat	5,000.—
Fritz Lebahns Legat	9,000.—
Danske Handelsstands Enkefonds Legat	13,000.—
Skolefonds Legat	8,000.—

Foruden ovennævnte Legater, er der skænket adskillige større og mindre Summer til Foreningen, dels til bestemte Øjemed, dels at anvende efter Bestyrelsens Skøn.

Kaptain og Urtekræmmer H. J. Press	4,000.—
Fru Fries	200.—
Det under Navn af »Urtekræmmerforeningen« 1849 ophævede Selskab	200.—
Urtekræmmer Lilballe	1,000.—
Grosserer Georg Holm	2,000.—
Urtekræmmer Th. Biersted	1,000.—
Agent C. F. Bruun, R. D.	4,000.—
Grosserer Dithmer	2,000.—
Agent Josva From og Hustru	4,000.—
Urtekræmmer C. L. Müller	200.—
Urtekræmmer Lorentz Schultzs Enke	8,000.—
Urtekræmmer S. P. Jensen	2,000.—
Grosserer J. L. Lohr og Hustru	3,000.—
Urtekræmmer W. Hjaltelin	1,000.—
Tuborg Fabriker	500.—
Odense Oliemøller, Carl Petersens Fabriker	100.—
Vinhandler C. H. Mønster & Søn	1,000.—
Grosserer Jacob A. Ramlau	200.—
Vinhandler, Etatsraad Georg Bestle	1,000.—
Odense Oliemølle, Carl Petersens Fabriker	200.—
Sukkervarefabrikant Enevoldsen	500.—
Grosserer M. & V. Salomonsen	100.—
Grosserer Emanuel Petersen	100.—

	Kr.
Grosserer Chr. N. Haar	100.—
Urtekræmmer Oscar Melbye	2,013.30
Urtekræmmer F. Vilh. Nielsen.....	2,000.—
Odense Oliemølle, Carl Petersens Fabriker	500.—
Grosserer Cornelius Stau	500.—
Fabrikant Sødning & Co.	200.—
Grosserer Fr. Christiansen	500.—
Urtekræmmer Otto F. Borchsenius	500.—
Grosserer W. Salomonsen	100.—
Grosserer Brødr. Borring	100.—
Carlsberg Bryggerier	1,000.—
do. do.	500.—
Urtekræmmer Ludvig Aagaard	200.—
Papirhandler Ditlev Rosenstand	1,000.—
Urtekræmmer K. F. Krag	1,000.—
Fru Anna Vett	500.—
Grosserer Ferd. Fog	800.—
Urtekræmmer P. J. Homann	500.—
Enkefru Beer	5,000.—
Urtekræmmer J. S. Møinichen	5,000.—
Enkefru Ipsen	1,187.06
H. U. Clausen	1,000.—
Urtekræmmer N. E. Hellfach	5,000.—
Frk. C. Hellfach	2,000.—
Grosserer L. F. Mørck & Co.	200.—
Det danske Petroleums A/S	350.—
Grosserer Vilh. Salomonsen	200.—
Tuborg Fabriker	500.—
Vinhandler Martin Jensen	1,000.—
Grosserer M. Salomonsen	50.—
Carlsberg Fonden	1,000.—
Vinhandler, Eratsraad Georg Bestle	1,000.—
Fabrikant C. W. Obel	500.—
Grosserer Axel Petersen	500.—
Grosserer Cornelius Stau	500.—
Biscuitfabrikant Jensen & Møller	500.—
Grosserer Moritz W. Salomonsen	100.—
Tuborg Fabriker	1,000.—

	Kr.
Konservesfabrikant, Etatsraad Mads Rasmussen	2,000.—
Urtekræmmer Lauritz Trier	500.—
Grosserer Chr. Iversen (Iversen & Larsen)	500.—
Frk. Camilla Hellfach	2,000.—
do.	1,000.—
Fru Lyneborg	200.—
Grosserer Th. Bagger og Hustru	1,000.—
»Foreningen af selvstændige Købmænd i Frederiksberg og Køben- havn«, som ophævedes	525.—
Grosserer Victor M. Goldschmidt (Eduard Hertz & Co.)	500.—
Vinhandler Valdemar Petersen	2,000.—
Georg og Johannes Harder	500.—
do.	500.—
Firma: Grosserer Emanuel Petersen	1,000.—
Frk. Camilla Hellfach	100.—
do.	200.—
Fabrikant A. Jørgensen & Co.	500.—
Fabrikant Galle & Jessen	3,000.—
Firma Liebig & Co.	500.—
Direktør Anthon Petersen, Kaffesurrogatfabriken »Danmark«	2,100.—
A/S C. F. Rich & Sønner	500.—
Urtekræmmernes Kaffebrænderi	5,000.—
Urtekræmmer Marius Madsen	100.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	1050.—
Vinhandler Hans Chr. Rasch	2000.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	860.—
Anonym	200.—
Bøde for Overtrædelse af Overenskomst	500.—
Carlsberg Bryggerier	250.—
Tuborg Fabriker	250.—
Det danske Petroleums A/S	250.—
Vinhandler Aug. Andersen	50.—
Anonym	200.—
Fabriken »Noma«	100.—
Peter F. Heering	25.—
Anthon Hamann og Hustru	2,000.—
A. Søborgs Fabriker, cand. pharm H. Rubow	2,000.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	900.—

	Kr.
C. F. Rich & Sønner	500.—
Tuborg og Forenede Bryggerier	250.—
Carlsberg Bryggerier	250.—
Carl Petersen, De forenede Eddikebryggerier	100.—
Fru Elisabeth Rich	212.—
De danske Spritfabriker	250.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	250.—
C. F. Rich & Sønner	250.—
De forenede Eddikebryggerier	100.—
Firma A. Jørgensen & Co.	25.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	900.—
Anonym	100.—
Fru Elisabeth Rich	212.—
De danske Spritfabriker	250.—
Carlsberg Bryggerier	250.—
Tuborg Fabriker	250.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	250.—
Carl Petersen, De forenede Eddikebryggerier	100.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	1,000.—
Anonym	100.—
Emanuel Møller & Co.	75.—
Direktør Anthon Petersen, »Danmark«	1,400.—

Overfor den megen Velvilje og Offervillighed, der, som det fremgaar af foranstaaende, er vist mod Foreningens gamle og trængende, har vi kun at byde det lille Ord »Tak«. Det er et af det danske Sprogs mindste og alligevel rummer det her alt, hvad vi ejer af gode Følelser og Tanker fødte i Hjerterne og med Ønsket om, at de maa finde Vej til Hjerterne hos alle disse, der har vist saa smukke Beviser paa Næstekærlighed, den største og ædlest af alle Følelser.

Vi, der har Lejlighed til Gang paa Gang at se og føle den Taknemlighed, der slaar os imøde fra alle de, der nyder godt af ovenomtalte Offervillighed, har ofte det Ønske i os, at ikke vi, men Giverne fik Lejlighed til at kende den Glæde, der findes i og straalere ud fra et taknemligt Meneskehjerte.

Bestyrelsen.

Medlemsantallet har været i:

Aar	ord.	extraord.	Æres	Aar	ord.	extraord.	Æres
1862	383			1898	653	48	
1863	391			1899	688	44	
1864	383			1900	705	42	
1865	379			1901	708	44	
1866	379			1902	682	40	
1867	381			1903	669	42	
1868	473			1904	674	45	
1869	467			1905	674	51	
1870	413			1906	667	48	
1871	408			1907	667	48	
1872	410			1908	675	46	
1873	426			1909	656	46	
1874	450			1910	646	41	
1875	441			1911	623	37	1
1876	448			1912	617	36	1
1877	463			1913	697	33	1
1878	471			1914	697	31	1
1879	483			1915	709	35	1
1880	492			1916	704	37	1
1881	511			1917	697	41	1
1882	522			1918	703	41	1
1883	557			1919	749	37	1
1884	572			1920	906	43	1
1885	577			1921	930	44	1
1886	612			1922	921	39	1
1887	605			1923	921	39	1
1888	662			1924	921	39	
1889	683			1925	875	40	
1890	649			1926	813	40	
1891	641			1927	802	35	
1892	579	35		1928	770	38	
1893	571	35		1929	746	38	1
1894	581	42		1930	758	37	1
1895	629	45		1931	727	38	1
1896	663	53		1932	721	40	1
1897	663	52					

Følgende Formænd har virket siden Foreningens Stiftelse:

H. B. Schaldemose, Lavets Formand fra.....	1837
Formand i Urtekræmmerforeningen	1862—1866
Andr. Buch	1866—1867
R. Steensballe	1867—1880
Martin Jensen	1880—1883
N. E. Hellfach	1883—1892
Conrad Rømer	1892—1893
Chr. A. Munck	1893—1911
Cordius Hansen	1911—1917
Glindemann Nielsen	1917—1921
Fritz Paustian	1921—

Som et Billede paa Krigstidens Priser paa Colonialvarer skal anføres nedenstaaende Statistik, som et Medlem har optaget og velvilligt overladt os:

	Kr.		Kr.
4 kg Melis	2,72	4 l Petroleum	3,28
1 kg Krystal Sukker	0,76	¼ kg Cacao	1,50
½ kg Ris	1,30	½ kg Kaffe	3,80
½ kg Byggryn	0,42	1 Tilsætning	0,22
½ kg Sago	0,80	½ kg gule Ærter	0,68
½ kg Havregryn	0,60	¼ kg Blaabær	1,25
½ kg Blommer	2,50	½ kg Stivelse	2,00
½ kg Rosiner	2,50	½ kg Fiskeboller	1,25
½ kg Sagomel	0,70	1 Ds. Anchovis	3,00
½ kg Kartoffelmel	0,72	⅛ Ds. Leverpostei	1,00
½ kg Rismel	0,85	½ Fl. Spiseolie	1,80
1 Fl. Eddike	0,78	¼ kg br. Bønner	0,34
1½ kg br. Sæbe	3,60	1 Pk. Tændstikker	0,52
1½ kg Soda	0,42	½ kg Abricoser	2,50
½ kg Marseille-Sæbe	1,65	1 Ds. Sardinier	2,50
Blaar	0,20	1 Bagepulver	0,20
1 Ds. Sværte	0,50	½ kg Fersken	2,00
2 kg dansk Mel	1,92	⅛ Liebig Kødextrakt	2,75
		Ialt.....	Kr. 53,45

Disse Varer, der i 1921 kostede 53,45 Kr., kostede i de følgende Aar saaledes:

	Kr.		Kr.
1922	44,50	1927	27,18
1923	42,00	1928	26,76
1924	36,40	1929	26,00
1925	29,84	1930	24,00
1926	27,74	1931	21,47

Og som et Sidestykke til tørstnævnte Detailpriser skal vi her anføre enkelte engros Priser fra 1920 paa andre Varer, for hvilke vi ikke har en detail Priserne present.

	Kr.		Kr.
Tør. Æbler, pr. kg	2,50	Paranødder, pr. kg	4,80
Ægte Canel, pr. kg	6,80	Amrk. Mel, u. Mærker, pr. kg	1,05
Kanariefrø, pr. kg	1,65	Julelys, ¼ kg Æske	1,75
Sultana Rosiner, pr. kg	1,90	Champignons, ¼ kg	2,75
Korender, pr. kg	2,25	½ Ks. Citroner (150)	24,50
St. Peber, pr. kg	5,04	1 Ks. Sevilla Figen, ca. 10 kg	
Krakmandler, pr. kg	5,95	Brutto	17,50
Klipfisk, pr. kg	2,40	1 Ks. Appelsiner (420)	68,00
Sucade, pr. kg	6,80	1 Ks. Appelsiner (714)	67,00
Nelliker, pr. kg	7,27	Husblas, pr. kg	19,00
Kvillayabark, pr. kg	3,00	Gulvklude, pr. Stk.	0,95

Stearinlys fandtes ikke, og der betaltes 1 Kr. for et Lys, hvis Hovedbestanddel var Talg, og hvis Brændetid kun var højst 2 Timer, men da man paa samme Tid ej heller kunde faa Petroleum, blev de ril Trods for den meningsløse Pris og maadelige Kvalitet, revet bort i samme Øjeblik, man saa dem.